

HOTĂRÎRE
cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul
energiei din surse regenerabile pentru anii 2013-2020

nr. 1073 din 27.12.2013

Monitorul Oficial nr.4-8/1 din 10.01.2014

* * *

În baza angajamentului Republicii Moldova în cadrul Tratatului Comunității Energetice de a transpune Directiva nr.2009/28/CE din 23 aprilie 2009 a Parlamentului European și a Consiliului privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, Guvernul

HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Planul național de acțiuni în domeniul energiei din surse regenerabile pentru anii 2013-2020 (se anexează).
2. Monitorizarea implementării Planului național de acțiuni în domeniul energiei din surse regenerabile pentru anii 2013-2020 se pune în sarcina Agenției pentru Eficiență Energetică.
3. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Ministerului Economiei.

PRIM-MINISTRU

Iurie LEANCĂ

Contrasemnează:

Viceprim-ministru, ministrul economiei

Valeriu Lazăr

Ministrul finanțelor

Anatol Arapu

Ministrul dezvoltării regionale și construcțiilor

Marcel Răducan

Ministrul transporturilor și infrastructurii drumurilor

Vasile Botnari

Ministrul mediului

Gheorghe Șalaru

Chișinău, 27 decembrie 2013.

Nr.1073.

Aprobat
prin Hotărîrea Guvernului
nr.1073 din 27 decembrie 2013

PLANUL NAȚIONAL DE ACȚIUNI
în domeniul energiei din surse regenerabile pentru anii 2013-2020

1. POLITICA NAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL ENERGIEI
DIN SURSE REGENERABILE – REZUMAT

Context

Prin intermediul [Strategiei energetice](#), adoptate în anul 2007, Republica Moldova a abordat pentru prima dată în istoria sa utilizarea energiei din surse regenerabile ca o alternativă viabilă de compensare a absenței critice a altor resurse energetice indigene. Aceasta se manifestă ca o continuare a tradiției la nivel de țară de a utiliza biomasa pentru încălzire și ca o consecință a deschiderii țării spre politicile

incipiente ale Uniunii Europene în susținerea generării energiei electrice din surse regenerabile și a energiei pentru încălzire și răcire din surse regenerabile de energie. Cadrul de promovare a energiei din surse regenerabile a fost completat în același an cu [Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#), care a solicitat Agenției Naționale pentru Reglementări în Energetică (în continuare – Agenția) să asigure existența unui sistem bazat pe tarife pentru fiecare tip de energie și combustibil regenerabile, calculate de către producător în baza metodologiilor aprobate de Agenție, care prevăd recuperarea investițiilor efectuate, eventual, în construcția, extinderea sau modernizarea instalațiilor, precum și a liniilor de conexiune de transport și distribuție a energiei și a combustibilului, în termen de până la 15 ani, cu condiția ca rata de rentabilitate prescrisă să nu depășească rata dublă corespunzătoare din sectorul energetic tradițional. În prezent, participarea Republicii Moldova în calitate de parte contractantă a Comunității Energetice, prin recomandarea Consiliului Ministerial al acesteia din septembrie 2010 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile și ulterior decizia de adoptare a Directivei 2009/28/CE din aprilie 2009, generează un impuls nou, materializat în alte trei documente strategice ale Republicii Moldova și anume: [Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020](#), [Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015](#) și [Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030](#), ultimele adoptate în luna februarie 2013. Mai mult decât atât, o revizuire a [Legii energiei regenerabile din 2007](#) este pregătită să transpună noua Directivă a energiei din surse regenerabile 2009/28/CE, în conformitate cu prevederile Deciziei D/2012/04/MC-EnC a Consiliului Ministerial al Comunității Energetice cu privire la punerea în aplicare a Directivei 2009/28/CE și de modificare a articolului 20 din Tratatul de instituire a Comunității Energetice. Această lege are drept scop stabilirea unui cadru legal pentru promovarea și utilizarea eficientă a energiei din surse regenerabile. Ea trebuie să asigure condiții adecvate pentru a atinge cota vizată de energie din surse regenerabile în consumul final brut de energie, de asemenea, stabilește competențe și responsabilități clare și cuprinzătoare, precum și politicile de stat, pentru a garanta îndeplinirea obiectivelor stabilite.

Stabilirea obiectivelor

Obiectivul global pentru consumul de energie din surse regenerabile în anul 2020 a fost determinat de [Strategia energetică până în 2030](#), astfel armonizându-se prevederile legislației în vigoare a Republicii Moldova, ca o contribuție de 20% a energiei din surse regenerabile în volumul consumului de energie, obiectivele sectoriale fiind stabilite egale cu 10% energie din surse regenerabile în energie electrică și 10% energie din surse regenerabile în transporturi, în energie din surse regenerabile – încălzire și răcire, rezultând astfel 27%. Obiectivul global al energiei din surse regenerabile de 17% și obiectivul energiei din surse regenerabile în transporturi de 10% reprezintă obligațiile Republicii Moldova ce rezultă din calitatea de parte contractantă la Comunitatea Energetică, fiind stabilite de Decizia D/2012/04/MC-EnC a Consiliului Ministerial al Comunității Energetice. Proiectul de lege privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile consolidează obiectivul Republicii Moldova de a acționa în direcția punerii în aplicare a Deciziei D/2012/04/MC-EnC.

Conform prezentului Plan, energia electrică din surse regenerabile va fi generată preponderent de instalațiile de energie eoliană, începând cu anul 2016. Generarea de energie electrică, utilizând sursa eoliană, va fi completată parțial de energia produsă din biogaz, cu începere din anul 2015, precum și de cea produsă de instalațiile hidroelectrice mici existente (care în anul 2009 au contribuit cu circa 2% energie din surse regenerabile la balanța energetică și mixul de energie). Creșterea competitivității echipamentelor și tehnologiei solare fotovoltaice va contribui către sfârșitul deceniului la generarea ponderii energiei electrice.

Planul național de acțiuni în domeniul energiei din surse regenerabile (în continuare – Plan național) are în vedere nu doar estimarea elaborată de instituțiile guvernamentale și locale relevante, dar și angajamentele asumate în cadrul Tratatului Comunității Energetice prin aprobarea Deciziei Consiliului Ministerial al Comunității Energetice din 18 octombrie 2012 privind implementarea Directivei 2009/28/CE și de modificare a articolului 20 din Tratatul Comunității Energetice.

Abordare strategică

Republica Moldova își propune ca obiectiv consolidarea capacității de generare proprie pentru a deveni o platformă de producție competitivă în cadrul fluxurilor regionale de energie electrică. Acesta

reprezintă unul din obiectivele specifice ale [Strategiei energetice a țării pînă în anul 2030](#). Măsurile pentru îndeplinirea acestui obiectiv important al strategiei energetice sînt: promovarea producerii energiei electrice în baza surselor eoliene, modernizarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică și a centralelor cu sistem de cogenerare etc.

Un alt pilon al Strategiei energetice este obiectivul privind conectarea sistemului electroenergetic al țării la sistemul ENTSO-E, care va facilita accesul la mijloacele de echilibrare ce vor asigura rezerva de capacitate pentru producerea intermitentă de energie electrică în baza surselor eoliene. În ultima parte a acestui deceniu se planifică dezvoltarea unei piețe naționale funcționale concurențiale de energie electrică, integrată în piața internă de energie a Uniunii Europene. În ceea ce privește accesul energiei din surse regenerabile în energie electrică la rețea, legislația în vigoare cuprinde dispoziții referitoare la suportarea limitată de către producător a costurilor de racordare la rețea, în timp ce operatorul rețelei de transport și de sistem va depune eforturi în vederea punerii în aplicare a cerințelor legislației primare referitoare la asigurarea unor informații transparente cu privire la termenii, condițiile și termenele-limită pentru racordarea la rețea prin publicarea instrucțiunilor conexe. Materializarea acțiunilor prezentului Plan Național va permite stabilirea priorităților și realizarea promptă a acestora.

Realizarea obiectivului energiei din surse regenerabile

Pentru a sprijini utilizarea energiei din surse regenerabile în energie electrică, legislația în vigoare ([Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică și [Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#)) este elaborată în baza conceptului organizării de licitații, al principiului procurării și al dispecerizării prioritare a energiei electrice produse de centralele electrice din surse regenerabile, precum și la un tarif reglementat pentru producția de energie din surse regenerabile în energie electrică și biocarburanți. O metodologie de calcul a tarifelor pentru energia din surse regenerabile în energie electrică, precum și pentru biocarburanți există încă din anul 2009, însă interesul investitorilor a fost redus. În acest context, a fost examinată oportunitatea unui cadru nou de reglementare. Ținînd cont de preocupările la nivelul Uniunii Europene privind supraestimarea tarifelor reglementate pentru energia din surse regenerabile în energie electrică și reducerea fiabilității sistemelor electroenergetice prin integrarea surselor intermitente, precum și de condițiile Republicii Moldova, s-a adoptat decizia de a pune în aplicare proceduri de licitație pentru proiectele energiei din surse regenerabile în energie electrică care includ două tipuri de plafoane:

a) prețul de start al licitațiilor;

b) volumul total al capacităților licitate, care nu va depăși nivelul pe care rețeaua îl poate absorbi la un cost rezonabil (circa 400 MW) .

Notă: Această constrîngere tehnică nu afectează atingerea obiectivului de 10% pentru energia din surse regenerabile în energie electrică, deoarece acesta permite generarea de energie din surse regenerabile în volume semnificativ mai mari decît obiectivul stabilit de 10% pentru energia din surse regenerabile în energia electrică.

Proiectul de lege privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile descrie măsurile de susținere a utilizării acesteia.

Biomasa este cea mai larg utilizată sursă de energie regenerabilă pentru furnizarea descentralizată a energiei termice. Biomasa rămîne în continuare, pe parcursul acestui deceniu, o sursă de furnizare descentralizată de energie termică; cu toate acestea, pe viitor se va forma o nișă pentru utilizarea biomasei în procesul de cogenerare la scară redusă. Implicarea consecventă a autorităților administrației publice locale este necesară în vederea promovării noilor tehnologii și demonstrării exemplor de succes. Acordarea diverselor stimulente la etapa de investiții va susține crearea unor proiecte-pilot la nivel industrial. Promovarea proiectelor investiționale în domeniul eficienței energetice și valorificării surselor regenerabile de energie, acordarea asistenței tehnice pentru elaborarea de proiecte în domeniul eficienței energetice și valorificării surselor regenerabile de energie, acordarea de asistență financiară proiectelor, precum și utilizarea diverselor modalități de asigurare/facilitare a finanțării reprezintă obiectivele de bază ale Fondului pentru eficiență energetică. Sprijinul acordat pentru instalarea dispozitivelor de încălzire și a sistemelor de producere a energiei regenerabile (încălzire pe baza arderii de lemne de foc, încălzirea apei cu ajutorul energiei solare etc.), completate cu izolarea termică a clădirilor, vor îmbunătăți atît competitivitatea industriei, cît și bunăstarea populației.

Utilizarea biocarburanților contribuie semnificativ la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră în sectorul transporturilor. Cadrul legislativ în vigoare nu conține o lege care să reglementeze producerea de biocarburanți în condiții de durabilitate și care să introducă obligativitatea de a utiliza în transporturi amestecul de carburanți și biocarburanți. Modificarea cadrului legislativ va asigura un context pentru impunerea cotelor indicative anuale stabilite de prezentul Plan național, ca repere pentru atingerea obiectivului prevăzut pentru anul 2020. În conformitate cu aceste politici, contribuția planificată a biocarburanților la atingerea obiectivului de 10% energie din surse regenerabile în consumul de energie în transporturi către anul 2020 va fi asigurată integral în baza importurilor, în timp ce contribuția internă va deveni relevantă numai în cazul în care va putea concura cu prețurile de import. Totuși, în pofida absenței unor scheme de sprijin, urmează a fi elaborată o reglementare pentru producerea internă de biocarburanți, precum și pentru utilizare, independent de sursă, în vederea asigurării unui cadru legislativ clar și durabil.

Un aspect-cheie, care va facilita succesul schemelor sus-menționate, este extinderea și perfecționarea procedurilor administrative referitoare la autorizări/permise, licențe, cerințe tehnice, schimbarea destinației de utilizare a terenurilor, scutirea de plată a impozitelor pentru echipament (TVA și/sau taxe vamale), precum și asigurarea informației referitoare la standardele aplicabile, sisteme de autorizare și instalatori calificați, în beneficiul investitorilor. Toate elementele care lipsesc vor fi identificate, iar discrepanțele vor fi lichidate, astfel încât să fie asigurată implementarea măsurilor preconizate. Pe viitor vor fi organizate campanii de sensibilizare, va fi dezvoltată capacitatea instituțională și va fi desfășurată instruirea privind rolul eficienței energetice și beneficiile utilizării energiei din surse regenerabile în cadrul Strategiei de comunicare prin Planul de comunicare pentru perioada de timp corespunzătoare.

Politica de stat în domeniul surselor regenerabile de energie

Proiectul de lege privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile definește obiectivele și politicile de stat pentru atingerea obiectivelor.

Politica de stat în domeniul energiei din surse regenerabile este implementată prin intermediul programelor de stat, sectoriale și locale. Punerea în aplicare a acestor politici este monitorizată de către organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energiei.

Principiile politicii de stat în domeniul energiei din surse regenerabile sînt următoarele:

- ajustarea cadrului legislativ național la normele și standardele Uniunii Europene;
- promovarea energiei din surse regenerabile, eficienței energetice și economisirii de energie prin aplicarea schemelor și a măsurilor de sprijin, în conformitate cu legea;
- asigurarea coeziunii sociale și teritoriale;
- exercitarea administrării de stat în domeniul energiei din surse regenerabile;
- accesul prioritar pentru energia electrică din surse regenerabile;
- asigurarea accesului persoanelor fizice și juridice la informații privind producerea și utilizarea energiei din surse regenerabile și eficiența energetică;
- supravegherea procesului de cultivare și utilizare a soiurilor de plante modificate genetic, destinate producției de combustibili regenerabili în condițiile unui ciclu tehnologic închis.

Politica de stat își propune să atingă următoarele obiective:

- diversificarea resurselor locale de energie primară;
- realizarea unei ponderi a energiei regenerabile în consumul final brut de energie de cel puțin 20% în anul 2020;
- realizarea unei ponderi de cel puțin 10% în consumul final al energiei din surse regenerabile în sectorul transporturilor în anul 2020;
- dezvoltarea regională și locală;
- promovarea cooperării între autoritățile publice centrale, regionale și locale;
- asigurarea securității, sănătății, protecției muncii în procesul de dezvoltare a energiei din surse regenerabile;
- promovarea și încurajarea eficienței energetice, a economisirii energiei, cogenerării, a încălzirii și răcirii centralizate, precum și creșterea ponderii energiei din surse regenerabile;

încurajarea colaborării tehnico-științifice internaționale și implementarea progreselor internaționale științifice și tehnice în domeniul energiei din surse regenerabile;

asigurarea comunicării și sensibilizarea opiniei publice în domeniul energiei din surse regenerabile.

Concluzii

Prezentul Plan național constituie un document-cheie al politicilor energetice ale Republicii Moldova pentru promovarea utilizării energiei din surse regenerabile în vederea realizării principalelor obiective strategice de creștere a securității energetice, dezvoltării pe termen lung în condiții de protecție a mediului ambiant și reducerii schimbărilor climatice. Planul Național definește obiectivele sectoriale pentru a atinge 20% de energie din surse regenerabile în 2020 și stabilește acțiuni legislative, de reglementare și administrative necesare pentru atingerea acestor obiective.

2. CONSUMUL FINAL DE ENERGIE PRECONIZAT PENTRU 2010–2020

La baza tuturor calculelor a fost utilizat consumul final brut de energie din anul 2009 de 2071 ktep divizat pe următoarele categorii:

1224 ktep – consum pentru încălzire și răcire;

286 ktep – consum de energie electrică;

561 ktep – consum de energie în transporturi.

La calcularea consumului final brut de energie până în anul 2020 a fost utilizat programul informatic Markal. Modelul Markal (MARKet ALLocation – repartizarea pieței) este un model integrat de optimizare, la cel mai mic cost, a sistemului energetic, care determină mijloacele de satisfacere a cererii de servicii energetice, la cele mai mici costuri (elaborat de către Agenția Internațională pentru Energie).

Au fost realizate următoarele analize ale cererii și ofertei:

a) dezvoltarea conform scenariului de referință (afacere în condiții obișnuite): furnizarea și cerințele de investiții pentru a susține dezvoltarea sistemului energetic național în lipsa unor politici și programe orientate spre schimbarea tendințelor actuale;

b) promovarea eficienței energetice: aceste politici orientate către consum explorează o serie de măsuri în domeniul eficienței energetice (măsurile de conservare, utilizarea unor electrocasnice moderne, izolarea termică a clădirilor), cu cel mai bun raport cost-beneficiu, în vederea realizării obiectivelor naționale de reducere a consumului final de energie.

Creșterea cererii de energie este determinată de o ipoteză privind creșterea economică bazată pe o rată compusă de creștere anuală medie a PIB-ului de aproximativ 5,3%.

Promovarea eficienței energetice presupune utilizarea unor echipamente mai eficiente, a celor mai cost-eficiente tehnologii, acestea fiind stimulate prin politici și programe (etichetarea energetică a echipamentelor, performanța energetică a clădirilor etc.), pentru a atinge 20% economii globale de energie. Cele mai cost-eficiente reduceri globale în scenariul eficienței energetice pot fi atinse prin utilizarea sistemelor eficiente de încălzire a spațiilor și a apei, care determină un consum de energie electrică (417 ktep) cu 1% mai mare decât cel din scenariul de referință (412 ktep) în 2020. Utilizarea electrocasnicelor moderne permite reducerea semnificativă a consumului de gaze naturale și biomasă în sectorul rezidențial.

Pentru sectorul transporturilor vor fi achiziționate vehicule hibrid pe segmentul vehiculelor ușoare, vehiculelor comerciale ușoare și vehiculelor grele pentru transportul mărfurilor, cu o reducere de 20% a cererii de combustibil în 2020, în comparație cu același an în scenariul de referință.

Având în vedere argumentele de mai sus, consumul final brut de energie va constitui 2160 ktep în 2020, cu următoarea structură:

a) 1258 ktep – consum pentru încălzire și răcire;

b) 417 ktep – consum de energie electrică;

c) 485 ktep – consum de energie în transporturi.

În general, acest lucru implică o rată compusă de creștere anuală de aproximativ 0,5% a consumului final brut de energie în scenariul eficienței energetice, care este luat drept bază pentru analiza ulterioară. Creșterea în sectoarele termoenergetic și transporturi este neînsemnată și doar elementele determinante pentru energia electrică pot influența creșterea consumului final brut de energie

(cu o rată compusă de creștere anuală de circa 3,5%).

Pentru a calcula cota aviației, consumul de energie în aviație este raportat la consumul final brut de energie:

consumul de energie în aviație (2009) = 14 ktep;

consumul final brut de energie (2009) = 2071 ktep;

cota = 0,67%.

Aceasta este sub limita stabilită în art.5 alin.(6) din Directiva 2009/28/CE/.

Tabelul 1

Consumul final brut de energie preconizat pentru încălzire și răcire, producerea de energie electrică și în transporturi până în 2020, ținând cont de efectele măsurilor de eficientizare energetică și de economisire de energie¹⁾ în perioada 2010-2020 (ktep)

Nr. d/o		2009	2010 ²⁾		2011 ³⁾		2012		2013		2014	
		Anul de referință	Sce-nariul de referință	Efici-ență ener-getică sporită	Sce-nariul de refe-rință	Efici-ență ener-getică sporită	Sce-nariul de refe-rință	Efici-ență ener-getică sporită	Sce-nariul de refe-rință	Efici-ență ener-getică sporită	Sce-nariul de refe-rință	Efici-ență ener-getică sporită
1.	Încălzire și răcire ⁴⁾	1224	1273	1260	1323	1280	1370	1264	1405	1246	1434	1230
2.	Energie electrică ⁵⁾	286	316	316	319	320	335	338	340	342	350	352
3.	Transport ⁶⁾	561	561	545	550	550	540	548	535	562	530	568
4.	Consumul final brut de energie ⁷⁾	2071	2150	2121	2192	2150	2245	2150	2280	2150	2314	2150

Nr. d/o		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
		Sce-nariul de refe-rință	Efici-ență ener-getică sporită	Sce-nariul de refe-rință	Efici-ență ener-getică sporită	Sce-nariul de refe-rință	Efici-ență ener-getică sporită	Sce-nariul de refe-rință	Efici-ență ener-getică sporită	Sce-nariul de refe-rință	Efici-ență ener-getică sporită	Sce-nariul de refe-rință	Efici-ență ener-getică sporită
1.	Încălzire și răcire ⁸⁾	1485	1210	1539	1195	1518	1255	1617	1248	1692	1259	1676	1258
2.	Energie electrică ⁹⁾	360	367	371	374	381	385	389	397	402	406	412	417
3.	Transport ¹⁰⁾	525	573	520	581	587	510	594	505	599	495	605	485
4.	Consumul final brut de energie ¹¹⁾	2370	2150	2430	2150	2486	2150	2600	2150	2693	2160	2693	2160

Note:

1) Consumul final brut de energie electrică este producția națională brută de energie electrică, inclusiv

autoproducerea, plus importurile, minus exporturile.

2) Cifrele pentru acest an reprezintă rezultatul simulării Markal care folosește drept referință cifrele din anul 2009. Consumul final brut de energie electrică (2010) efectiv a fost ceva mai mare, constituind 2209 ktep. Diferența este cauzată de reducerea consumului final brut de energie electrică din anul 2009.

3) Cifrele pentru acest an reprezintă rezultatul simulării Markal care folosește drept referință cifrele din anul 2009. Consumul final brut de energie electrică (2010) efectiv a fost ceva mai mare, constituind 2237 ktep. Diferența este cauzată de reducerea consumului final brut de energie electrică din anul 2009.

4) Acesta este consumul final de energie pentru toate produsele energetice, cu excepția energiei electrice pentru alte scopuri decât transporturi, plus consumul de căldură pentru uz propriu la centralele electrice de termoficare și pierderile de căldură din rețea (art.2. Consumul propriu al centralei și art.11. Pierderi de transport și distribuție din Regulamentul privind statisticile în domeniul energiei).

5) A se vedea Nota de subsol 1).

6) Consumul pentru transport, conform definiției de la articolul 3 alineatul (4) litera a) din Directiva 2009/28/EC. Pentru această cifră, energia electrică din surse regenerabile utilizată în transportul rutier ar trebui multiplicată cu un factor de 2,5, conform indicației de la articolul 3 alineatul (4) litera c) din Directiva 2009/28/CE.

7) Conform definiției de la articolul (2) litera f) din Directiva 2009/28/CE. Acesta cuprinde consumul final de energie plus pierderile din rețea și energia termică și electrică consumată pentru uzul propriu al centralelor electrice și termice (Aceasta nu include consumul de energie electrică pentru sistemele cu acumulare prin pompare sau pentru transformarea în cazane electrice sau pompe de căldură în cadrul centralelor termice urbane.) .

8) Vezi nota 4) la prezentul tabel.

9) Vezi nota 1) la prezentul tabel.

10) Vezi nota 6) la prezentul tabel.

11) Vezi nota 7) la prezentul tabel.

3. OBIECTIVE ȘI TRAIECTORII PRIVIND ENERGIA DIN SURSE REGENERABILE

3.1. Obiectivul național global

În conformitate cu [Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#), obiectivul național global pentru consumul de energie din surse regenerabile pentru anul 2020 este stabilit la nivel de 20%. Acest nivel a devenit reper pentru politicile de promovare a energiei din surse regenerabile la nivel de țară. Cu toate acestea, obiectivul indicat în Decizia Consiliului Ministerial al Comunității Energetice pentru adoptarea Directivei 2009/28/CE este mai mic, constituind 17%, după cum este indicat în tabelul 2. Diferența dintre obiectivul național și cel calculat în baza metodologiei Comunității Energetice va permite Republicii Moldova să beneficieze de transferul statistic al acestui exces.

Tabelul 2

Obiectivul național global pentru ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie în 2009 și 2020 (conform Deciziei Consiliului Ministerial al Comunității Energetice D/2012/04/MC-EnC articolul 4, adaptând anexa I, partea A la Directiva 2009/28/CE)

1.	Ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie în 2009 (S2009) (%)	11,9
2.	Obiectivul privind ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie 2020 (S2020) (%)	17
3.	Consumul total ajustat de energie preconizat pentru 2020 (din tabelul 1) (ktep)	2160
4.	Cantitatea preconizată de energie produsă din surse regenerabile corespunzătoare obiectivului pentru anul 2020 (calculată ca produsul B x C) (ktep)	367,2

3.2. Obiective și traiectorii sectoriale

În conformitate cu legislația națională în vigoare, au fost stabilite următoarele obiective sectoriale:

10% energie din surse regenerabile în domeniul energiei electrice în 2020;

10% energie din surse regenerabile în domeniul transporturilor în 2020.

În acest context, ponderea energiei din surse regenerabile, încălzire și răcire, trebuie să constituie 27% în 2020, pentru a atinge obiectivul național al energiei din surse regenerabile de 20% în 2020.

În ceea ce privește sectorul de energie electrică, volumul actual (2009) al energiei electrice din surse regenerabile este de 2%, fiind generat de centralele hidroelectrice de capacitate mică. Până în anul 2020, creșterea majoră a cantității de energie electrică din surse regenerabile va fi asigurată în baza energiei eoliene. Conform estimărilor, producerea energiei electrice în baza surselor eoliene va începe să devină semnificativă începând cu anul 2016, fiind completată de tehnologiile de generare pe bază de biogaz, începând cu anul 2015. Luând în considerare contribuțiile generate de toate sursele menționate, Republica Moldova va atinge obiectivul de 10% de energie electrică produsă din surse regenerabile stabilit pentru anul 2020, fără necesitatea de a recurge la transferuri statistice de la alte părți contractante sau țări terțe.

În anul de referință (2009), sectorul transporturi din Republica Moldova nu consumă energie din surse regenerabile. Importurile de biocarburanți și producerea internă de energie electrică din surse regenerabile vor constitui principalele surse pentru a atinge obiectivul de 10% de energie din surse regenerabile în transporturi.

Ponderea energiei din surse regenerabile în sectorul de încălzire și răcire va fi de cel puțin 27%, pentru a garanta atingerea cotei de 20% a energiei din surse regenerabile în conformitate cu prevederile legislației naționale. Ponderea acestora în anul 2009 a constituit 20% și va fi majorată cu 7 puncte procentuale până în 2020. Sporul se va baza pe utilizarea deșeurilor agricole, forestiere și a energiei termice solare.

Tabelul 3

Obiectivul național pentru anul 2020 și traiectoria estimată privind energia din surse regenerabile în sectorul încălzire și răcire, energie electrică și în transporturi

Anii	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Energie din surse regenerabile – încălzire și răcire (%) ¹⁾	19,36	19,51	19,89	20,84	21,93	23,02	24,21	25,33	24,90	25,83	26,38	27,19
Energie din surse regenerabile – surse regenerabile (%) ²⁾	1,75	2,22	2,19	2,07	2,05	1,99	2,02	2,64	4,63	6,49	8,31	10
Energie din surse regenerabile – în transporturi (%) ³⁾	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,12	2,55	4,56	6,27	8,10	10,00
Cota globală	11,7	11,9	12,2	12,6	13,0	13,5	14,3	15,2	16,5	17,7	18,8	20,0

energie regenerabilă (%) ⁴⁾												
din care, în baza mecanismului de cooperare (%) ⁵⁾	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Surplusul pentru mecanismul de cooperare (%) ⁶⁾	0	0	0	0	0	0,06	0,07	1,01	1,23	2,45	2,69	3,00

Note:

1) Cota energiei regenerabile pentru încălzire și răcire: consumul final brut de energie din surse regenerabile pentru încălzire și răcire (după cum este definit în Directiva 2009/28/CE) împărțit la consumul final brut de energie pentru încălzire și răcire.

2) Cota energiei regenerabile pentru energia electrică: consumul final brut de energie electrică din surse regenerabile (după cum este definit în Directiva 2009/28/CE) împărțit la consumul final brut de energie electrică.

3) Cota energiei regenerabile în transporturi: consumul final brut de energie din surse energetice în transporturi (după cum este definit în Directiva 2009/28/CE) împărțit la consumul final brut de energie în transporturi

4) Cota energiei regenerabile în consumul final brut de energie.

5) În puncte procentuale din cota globală a surselor regenerabile

6) Vezi nota ³⁾ la prezentul tabel.

Partea B din anexa I la Directivă și Decizia Consiliului Ministerial al Comunității Energetice D/2012/04/MC-EnC	2011-2012	2013-2014	2015-2016	2017-2018	2020
	S2009+20% (S2020-2009)	S2009+30% (S2020-S2009)	S2009+45% (S2020-S2009)	S2009+65% (S2020-S2009)	S2020
Traectoria minimă a energiei din surse regenerabile (%) ^{*)}	12,9	13,4	14,2	15,2	17,0
Traectoria minimă a energiei din surse regenerabile (ktep)	277,8	288,7	305,2	327,1	367,2

^{*)} După cum este definit în anexa I.B la Directiva 2009/28/CE. Pentru Republica Moldova se va ține cont de Decizia D/2012/04/MC-EnC cu privire la implementarea Directivei 2009/28/CE. Prin urmare, cifrele de referință pentru efectuarea calculelor sînt conforme cu articolul 4 al acestei decizii.

**Contribuția fiecărui sector privind energia din surse
regenerabile la consumul final de energie**

(ktep)	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
(A) Consumul final brut preconizat de energie din surse regenerabile pentru încălzire și răcire	237,0	245,8	254,6	263,5	273,3	283,1	292,9	302,7	312,6	322,4	332,2	342,0
(B) Consumul final brut preconizat de energie electrică produsă din surse regenerabile	5,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,4	9,9	17,8	25,8	33,7	41,7
(C) Consumul final preconizat de energie produsă din surse regenerabile în transporturi	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,4	13,6	20,9	28,1	35,3	42,5
(D) Consum total de energie din surse regenerabile preconizat ¹⁾	242	253	262	271	280	290	307	327	354	380	406	432
(E) Transferul preconizat de energie din surse regenerabile către alte părți contractante	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,4	1,5	22,2	26,5	52,7	58,1	64,8
F) Transferul preconizat de energie din surse regenerabile de la alte părți contractante și țări terțe	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
(G) Consumul preconizat de energie din	242	253	278	278	289	289	305	305	327	327	348	367

surse regenerabile ajustat pentru obținerea obiectivului (D)–(E)+(F)													

Tabelul 4b

Calcularea de energie regenerabilă în cota stabilită pentru transporturi

(ktep)	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
(C) Consumul preconizat de energie din surse regenerabile în transporturi ²⁾	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,4	13,6	20,9	28,1	35,3	42,5
(H) Consumul preconizat de energie din surse regenerabile în transportul rutier ³⁾	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	1,6	2,4	3,2	4,0
(I) Consumul preconizat de biocarburant din deșeuri și reziduuri agricole, materie celulozică nealimentară și materie lignocelulozică în transporturi ⁴⁾	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
(J) Contribuția preconizată a energiei din surse regenerabile în transporturi pentru obiectivul energiei din surse regenerabile – T: (C)+(2,5–1)×(H)+(2–1)×(I)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,42	14,8	23,3	31,7	40,1	48,5

Note:

¹⁾ În conformitate cu Directiva 2009/28/CE, gazul, energia electrică și hidrogenul din surse regenerabile de energie se iau în considerare doar o singură dată. Nu se permite luarea în considerare de două ori. Cifrele din rândul (D) nu vor coincide în fiecare an cu suma cifrelor din cele 3 rânduri precedente, deoarece, potrivit celor explicate mai sus, de exemplu, o parte din energia electrică produsă din surse regenerabile ar putea fi inclusă în rândul (B) sau (C), deoarece este consumată și în transporturi. Prin urmare, pentru a evita dubla evidență, aceasta este scăzută doar o singură dată din total (rândul (D)).

²⁾ Cuprinde toate energiile din surse regenerabile utilizate în transporturi, incluzând energia electrică, hidrogenul și gazul produse din surse regenerabile de energie și excluzând biocarburanții care nu respectă criteriile de durabilitate. A se preciza aici valorile reale fără a utiliza factorii de multiplicare.

³⁾ A se preciza aici valorile reale fără a utiliza factorii de multiplicare.

⁴⁾ A se vedea nota ¹⁾ la prezentul tabel.

4. ACȚIUNI PENTRU ATINGEREA OBIECTIVELOR

4.1. Sinteza tuturor politicilor și acțiunilor vizînd promovarea utilizării energiei din surse regenerabile

Tabelul 5

Sinteza tuturor politicilor și acțiunilor

Nr. d/o	Denumirea și referința acțiunii	Tipul acțiunii*	Rezultate preconizate**	Grupul și/sau activitatea vizat(ă)***	Acțiune existentă sau planificată	Data începerii și data finalizării acțiunii
Obiective: stabilirea și acțiuni ulterioare						
1.	Obiectivul național global privind energia regenerabilă	Reglementare	Sporirea producerii de energie din surse regenerabile în vederea îndeplinirii obiectivului național global	Producătorii de energie electrică regenerabilă, producătorii/ importatorii/ furnizorii de biocarburanți	Existentă	2013-2020
2.	Monitorizarea îndeplinirii obiectivului național global privind energia regenerabilă	Reglementare	Realizarea obiectivului/ intervenții corectoare	Operatorii relevanți, Biroul Național de Statistică	Planificată	2013-2020
Legi, strategii, planuri și programe						
3.	Legea nr.124-XVI din 23 decembrie 2009 cu privire la energia electrică	Reglementare	Crearea cadrului pentru promovarea energiei din surse regenerabile Principiul dispecerizării prioritare și achiziționării obligatorii a energiei din surse regenerabile în energie electrică	Producătorii de energie din surse regenerabile, operatorul de transport și de sistem, operatorii rețelei de distribuție, furnizorii de energie electrică	Existentă	2013-2020
4.	Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007	Reglementare	Crearea cadrului pentru dezvoltarea energiei din surse regenerabile Principiul dispecerizării prioritare și achiziționării obligatorii a energiei din surse regenerabile în	Producătorii de energie din surse regenerabile, operatorul de transport și de sistem, operatorii rețelei de distribuție, furnizorii de	Existentă	2013-2020

			energie electrică, tarife pentru biocarburanți	energie electrică/termică/biocarburanți		
5.	Proiectul legii cu privire la energia termică	Reglementare	Crearea cadrului pentru dezvoltarea energiei din surse regenerabile – încălzire și răcire Principiul dispecerizării prioritare și achiziționării obligatorii a energiei din surse regenerabile – încălzire și răcire	Producătorii energiei din surse regenerabile – încălzire și răcire, operatorul de transport și de sistem, operatorii rețelei de distribuție, furnizorii de energie termică	Planificată	2013-2014
6.	Proiectul legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile	Reglementare	Crearea cadrului pentru dezvoltarea energiei din surse regenerabile în vederea îndeplinirii obiectivului național	Producătorii de energie din surse regenerabile, operatorul de transport și de sistem, operatorii rețelei de distribuție, furnizorii de energie electrică/termică/combustibil	Planificată	2013-2014
7.	Strategia energetică a Republicii Moldova până în anul 2030, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.102 din 5 februarie 2013	Reglementare	Crearea cadrului și asigurarea condițiilor stabile pentru dezvoltarea energiei din surse regenerabile	Factorii interesați din sectorul energetic	Existentă	2013-2020
8.	Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011	Reglementare	Stabilirea principiului priorității energiei din surse regenerabile, a utilizării energiei din surse regenerabile la încălzirea locuințelor, informării publicului	Investitorii, întreprinderile, consumatorii, Agenția pentru Eficiență Energetică, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, operatorul de transport și de sistem, operatorii rețelei de distribuție	Existentă	2013-2020
9.	Planul național de	Reglementare	Planificarea activităților	Investitorii,	Existentă	2013-2020

	acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr.113 din 7 februarie 2013		în sectorul de eficiență energetică și promovarea dezvoltării producerii de energie electrică, termică și de răcire pe bază de energie din surse regenerabile	întreprinderile, consumatorii, Agenția pentru Eficiență Energetică		
10.	Sistem de monitorizare a implementării Planului Național de acțiuni în domeniul energiei din surse regenerabile, pentru anii 2013-2020, inclusiv măsuri și instrumente individuale (raportarea anuală/lunară de către Agenția pentru Eficiență Energetică)	Tehnică	Acțiuni ulterioare implementării Planului Național de acțiuni în domeniul energiei din surse regenerabile pentru anii 2013-2020	Agenția pentru Eficiență Energetică	Planificată	2014-2020
11.	Programe locale pentru eficiență energetică (Legea nr.142 din 2 iulie 2010 cu privire la eficiența energetică, Hotărîrea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011 "Cu privire la Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020")	Reglementare	Program pentru promovarea eficienței energetice și dezvoltării energiei regenerabile la nivel local	Autoritățile administrației publice locale, generatorii de energie din surse regenerabile, manageri energetici, Agenția pentru Eficiență Energetică	Planificată pentru o perioadă de 3 ani	2013-2020
12.	Planuri locale de acțiuni pentru eficiență energetică (Legea nr.142 din 2 iulie 2010 cu privire la eficiența energetică, Hotărîrea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie	Reglementare	Întreprinderea de măsuri și acțiuni în perioada următoare, avînd un deviz de cheltuieli determinat	Autoritățile administrației publice locale, generatorii energiei din surse regenerabile, managerii energetici, Agenția pentru Eficiență Energetică	Planificată, anual	2013-2020

	2011 "Cu privire la Programul Național pentru Eficiență Energetică 2011-2020")					
13.	Proiectul legii cu privire la performanța energetică a clădirilor	Reglementare	Cadru pentru îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor, inclusiv promovarea sistemelor descentralizate de furnizare a energiei (energie electrică, încălzire și răcire) în baza surselor regenerabile (în special, generarea în baza energiei solare)	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, Agenția pentru Eficiență Energetică, consumatori, autoritățile administrației publice locale, proprietarii clădirilor	Planificată	2013-2014
14.	Legislație secundară cu privire la cerințele minime de performanță energetică a clădirilor	Reglementare	Cadru pentru îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor, inclusiv promovarea sistemelor descentralizate de furnizare a energiei (energie electrică, încălzire și răcire) în baza surselor regenerabile (în special, generarea în baza energiei solare), determinarea cerințelor minime față de cota energiei din surse regenerabile pentru clădirile noi și pentru cele în curs de renovare	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, Agenția pentru Eficiență Energetică, consumatorii, autoritățile administrației publice locale, proprietarii clădirilor	Planificată	2014
15.	Autoritățile administrației publice locale – semnatori ai Convenției primarilor	Reglementare	Plan de acțiuni în domeniul energiei durabile cu introducerea de stimulente financiare, fiscale etc. în vederea promovării energiei din surse regenerabile la nivel local/ regional	Autoritățile administrației publice locale, investitorii energiei din surse regenerabile, consumatorii	Existență și planificată	2013-2020

Proceduri administrative

16.	Introducerea calendarului estimativ pentru determinarea cererilor de planificare și construcție	Reglementare administrativă	Termene explicite pentru gestionarea cererilor de planificare și construcție	Producătorii de energie din surse regenerabile, operatorul rețelei de transport și de sistem, operatorul rețelei de distribuție, autoritățile administrației publice locale	Planificată	2014
17.	Introducerea facilităților fiscale și vamale	Reglementare fiscală	Stimularea atractivității Republicii Moldova în calitate de platformă și locație pentru producerea energiei din surse regenerabile Asigurarea deschiderii autorităților administrației publice centrale și locale față de investitori	Investitorii în domeniul producerii energiei din surse regenerabile	Planificată	2014
18.	Introducerea unor norme clare cu privire la schimbarea destinației terenurilor agricole. (modificarea Codului funciar nr.828-XII din 25 decembrie 1991)	Reglementare administrativă	Reglementarea procedurii de schimbare a destinației unui teren agricol	Investitorii și producătorii în domeniul producerii energiei din surse regenerabile	Planificată	2014
19.	Introducerea procedurilor administrative (certificare, autorizare și acordare de licențe) pentru centralele care produc energie pentru încălzire și răcire, precum și pentru infrastructura asociată de transport și distribuție	Reglementare administrativă	Cadru pentru construirea și funcționarea instalațiilor de încălzire/răcire pe bază de surse regenerabile	Producătorii de energie din surse regenerabile, operatorul rețelei de transport și de sistem, operatorul rețelei de distribuție, autoritățile administrației publice locale	Planificată	2014
20.	Revizuirea cadrului general de	Reglementare administrativă	Cadru pentru construcția și	Producătorii de energie din surse	Planificată	2014

	autorizare, în scopul simplificării și coordonării acestuia cu procedurile administrative și de planificare, facilitând astfel accesul la rețeaua de energie electrică și termică produsă din surse regenerabile		funcționarea instalațiilor de încălzire/răcire și energie electrică pe bază de surse regenerabile	regenerabile, operatorul rețelei de transport și de sistem, operatorul rețelei de distribuție, autoritățile administrației publice locale		
21.	Introducerea procedurilor administrative (certificare, autorizare) în vederea aplicării pentru procesul transformării biomasei în biocarburanți sau alte produse energetice	Reglementare administrativă	Cadru pentru construcția și operarea instalațiilor care transformă biomasa în biocarburanți sau în alte produse energetice	Producătorii de biocarburanți, operatorul rețelei de transport și de sistem, operatorul rețelei de distribuție, autoritățile administrației publice locale	Planificată	2014
22.	Simplificarea procedurilor administrative pentru generarea energiei din surse regenerabile – energie electrică în ceea ce privește autorizarea, certificarea și licențierea, inclusiv pentru instalațiile mici de generare a energiei din surse regenerabile în vederea urgentării acestor procese	Reglementare administrativă	Înlăturarea barierelor din calea investițiilor în energie din surse regenerabile	Producătorii de energie din surse regenerabile, operatorul rețelei de transport și de sistem, operatorul rețelei de distribuție, autoritățile administrației publice locale	Planificată	2014-2020
23.	Introducerea schemelor de autorizare/calificare pentru instalatorii de cazane și cazane mici pe bază de biomasă, sisteme fotovoltaice și	Reglementare administrativă	Cerințe clare pentru producătorii energiei din surse regenerabile față de echipament	Producătorii de energie electrică/termică din surse regenerabile, autoritățile administrației publice locale, persoanele fizice/juridice, investitorii	Planificată	2014

	termice solare, sisteme geotermice de mică adâncime și pompe de căldură			în surse regenerabile, consumatorii, producătorii de echipament, Agenția pentru Eficiență Energetică		
Furnizarea de informații						
24.	Elaborarea și publicarea orientărilor pentru procedurile de certificare, autorizare și licențiere a investitorilor energiei din surse regenerabile	Reglementare administrativă	Orientări clare și transparente pentru certificare, autorizare și acordare de licențe pentru investitorii în energie din surse regenerabile	Producătorii de energie din surse regenerabile, operatorul rețelei de transport și de sistem, operatorul rețelei de distribuție, autoritățile administrației publice locale, organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energetic	Planificată	2014
25.	Elaborarea și implementarea unui Plan de comunicare pentru Agenția pentru Eficiență Energetică	Fără caracter normativ	Instrumente eficiente utilizate pentru diseminarea informației către diferite grupuri-țintă Ajustarea mesajului pentru fiecare grup-țintă Planificarea bugetului pentru măsurile propuse	Producătorii de energie electrică/termică din surse regenerabile, producătorii de biocarburanți, autoritățile administrației publice locale, persoanele fizice/juridice, investitorii în energie din surse regenerabile, consumatorii	Existentă și planificată ¹	2013-2020
Notă: ¹ Actualmente se realizează Planul comunicațiilor pentru anul 2013, care anual se va actualiza și revizui.						
26.	Lansarea unei linii "verzi" gestionată de Agenția pentru Eficiență Energetică	Fără caracter normativ	Diseminarea informațiilor despre tarife, standarde, tehnologii competitive în domeniul energiei	Producătorii de energie electrică/termică din surse regenerabile, producătorii și	Existentă	2013

			din surse regenerabile	importatorii de biocarburanți, autoritățile administrației publice locale, persoanele fizice/juridice, investitorii în energie din surse regenerabile, consumatorii		
27.	Actualizarea permanentă a paginii web a Agenției pentru Eficiență Energetică	Fără caracter normativ	Diseminarea informațiilor către public	Producătorii de energie electrică/termică din surse regenerabile, producătorii și importatorii de biocarburanți, autoritățile administrației publice locale, persoanele fizice/juridice, investitorii în energie din surse regenerabile, consumatorii	Existență	2013-2020
28.	Organizarea evenimentelor/ conferințelor/ seminarelor	Fără caracter normativ	Diseminarea informațiilor către public și grupurile-țintă individuale	Producătorii de energie electrică/termică din surse regenerabile, producătorii și importatorii de biocarburanți, autoritățile administrației publice locale, persoanele fizice/juridice, investitorii în energia din surse regenerabile, consumatorii	Existență și planificată	2013-2020
29.	Diseminarea materialelor promoționale despre dezvoltarea/ promovarea energiei din surse regenerabile de	Fără caracter normativ	Informarea grupurilor-țintă	Producătorii de energie electrică/termică din surse regenerabile, producătorii și importatorii de biocarburanți,	Existență și planificată	2013-2020

	către Agenția pentru Eficiență Energetică			autoritățile administrației publice locale, persoanele fizice/juridice, investitorii în energie din surse regenerabile, consumatorii		
30.	Elaborarea instrucțiunilor cu privire la tehnologiile, echipamentul și sistemele de randament înalt pentru utilizarea energiei electrice, încălzire și răcire din surse regenerabile	Fără caracter normativ	Cadru transparent pentru investitorii energiei din surse regenerabile	Producătorii de energie electrică/termică din surse regenerabile, autoritățile administrației publice locale, persoanele fizice/juridice, investitorii în energie din surse regenerabile, consumatorii, producătorii de utilaje/echipamente	Planificată	2014-2020
31.	Publicarea listei instalatorilor autorizați/ calificați	Fără caracter normativ	Accesul investitorilor la lista de instalatori autorizați/ calificați	Producători de energie electrică/termică din surse regenerabile, autoritățile administrației publice locale, persoanele fizice/juridice, investitorii în energie din surse regenerabile, consumatorii, producătorii de utilaje/echipamente, Agenția pentru Eficiență Energetică	Planificată	2014-2020
32.	Mediatizarea evenimentelor din sectorul energiei din surse regenerabile	Fără caracter normativ	Articole în presa scrisă, spoturi TV și radio și informații plasate pe web	Producătorii de energie electrică/termică din energie din surse regenerabile, producătorii de	Planificată	2014-2020

				biocarburanți, autoritățile administrației publice locale, persoanele fizice/juridice, investitorii în energie din surse regenerabile, consumatorii		
33.	Cursuri de instruire pentru autoritățile administrației publice locale, agențiile de dezvoltare regională și managerii energetici	Fără caracter normativ	Dezvoltarea capacității instituționale	Autoritățile administrației publice locale, persoanele fizice/juridice, agențiile regionale de dezvoltare, managerii energetici	Planificată	2014-2020
Energie electrică și energie termică – racordarea la rețea						
34.	Elaborarea și publicarea cerințelor tehnice pentru generarea intermitentă a energiei din surse regenerabile	Tehnică	Cerințe clare și transparente pentru generarea intermitentă	Producătorii de energie electrică din surse intermitente	Existent – pe pagina de Internet a operatorului rețelei de transport și de sistem Planificată – urmează a fi aprobată legislația secundară	2014
35.	Elaborarea și introducerea unor principii cuprinzătoare pentru metodologia de calculare a costului de racordare la rețea	Reglementare	Facilitarea accesului transparent și nediscriminatoriu la rețea pentru energie din surse regenerabile	Producătorii de energie din surse regenerabile, operatorul rețelei de transport și de sistem, operatorul rețelei de distribuție	Planificată	2014
Dispecerizarea prioritară a energiei regenerabile						
36.	Finalizarea cadrului pentru dispecerizarea prioritară a energiei electrice produse din surse regenerabile	Reglementare	Crearea cadrului pentru promovarea instalațiilor energiei electrice din surse regenerabile, conform directivelor Uniunii Europene	Producătorii de energie electrică din surse regenerabile, operatorul rețelei de transport și de sistem	Planificată	2014

	Elaborarea unor norme clare în legislația secundară cu privire la delimitarea priorităților de dispecerizare, definirea situațiilor când ar putea fi limitată utilizarea energiei electrice din surse regenerabile					
Comercializarea						
37.	Introducerea normelor obligatorii de achiziționare de energie electrică regenerabilă în mod prioritar de la furnizorii locali de energie electrică	Reglementare	Achiziționarea obligatorie a cantității totale de energie electrică din surse regenerabile de către furnizorii locali	Producătorii/ furnizorii de energie electrică, furnizorii de energie electrică regenerabilă	Existentă	2013-2020
38.	Introducerea priorităților de generare între diferite tehnologii de producere a energiei din surse regenerabile și tehnologiile convenționale, respectiv între diferite tehnologii de producere a energiei din surse regenerabile	Reglementare	Pierderi minime de producere a energiei din surse regenerabile în caz de impunere a anumitor limitări	Producătorii energiei din surse regenerabile, operatorul rețelei de transport și de sistem	Planificată	2014
39.	Desemnarea furnizorului central de energie electrică	Reglementare Instituțională	Furnizorul central de energie electrică va funcționa ca un organ unic care își va asuma responsabilitatea diferențelor dintre volumele prognozate și volumele efective de producere intermitentă din surse regenerabile pentru a permite generatorilor energiei din surse regenerabile	Participanții de pe piață (producătorii, furnizorii), operatorul rețelei de transport și de sistem, operatorul rețelei de distribuție, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, furnizorul central de energie	Planificată	2014

			să-și îndeplinească obligația față de furnizorii de energie electrică	electrică (urmează să fie determinat)		
40.	Introducerea responsabilității de estimare și echilibrare pentru furnizorul central de energie electrică din surse regenerabile intermitente	Reglementare	Reducerea riscului la care sînt expuși generatorii energiei electrice din surse regenerabile la îndeplinirea contractului față de furnizorii de energie electrică	Producătorii de energie electrică din surse regenerabile, operatorul rețelei de transport și de sistem, operatorul rețelei de distribuție, furnizorul central de energie electrică	Planificată	2014
41.	Elaborarea registrului electronic pentru garanțiile de origine	Tehnică	Facilitarea funcționării sistemului de garanții de origine prin intermediul gestionării documentelor electronice în locul utilizării documentelor pe suport de hîrtie	Producătorii de energie din surse regenerabile, operatorul rețelei de transport și de sistem	Planificată	2014
42.	Modificarea și completarea regulamentului privind garanțiile de origine	Reglementare	Facilitarea funcționării sistemului de garanții de origine, introducerea unor audituri finale în locul efectuării auditurilor lunare Introducerea prevederilor în domeniul energiei din surse regenerabile pentru încălzire și răcire	Producătorii de energie din surse regenerabile, operatorul rețelei de transport și de sistem	Planificată	2014
Mecanisme de sprijin pentru promovarea energiei din surse regenerabile – energie electrică, energie din surse regenerabile – încălzire și răcire și energie din surse regenerabile în transporturi						
43.	Regulament pentru licitarea capacităților de generare a energiei electrice din surse regenerabile	Reglementare	Încurajarea producerii energiei electrice din surse regenerabile	Investitorii/ producătorii	Planificată	2014
44.	Introducerea unui plafon de volum pentru două perioade: 2013-	Tehnică	Considerarea restricțiilor rețelei de transport Impactul economic	Producătorii de energie electrică din surse regenerabile,	Planificată	2014

	2015 și 2016-2020 în sectorul de generare a energiei electrice din surse regenerabile		planificat și estimat asupra consumatorului final	Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, consumatorii		
45.	Elaborarea cadrului legislativ și de reglementare pentru promovarea energiei din surse regenerabile – încălzire și răcire	Reglementare	Încurajarea generării de energie termică din surse regenerabile	Producătorii de energie termică din surse regenerabile, consumatorii	Planificată	2014
46.	Implementarea stimulentelor fiscale, inclusiv scutiri fiscale, împrumuturi/ credite avantajoase/ preferențiale etc. pentru instalațiile mici de producere a energiei din surse regenerabile	Reglementare financiară	Stimulente pentru investiții în instalații mici de producere a energiei din surse regenerabile	Producătorii de energie electrică din surse regenerabile, consumatorii	Planificată	2014-2020
47.	Elaborarea cadrului legislativ și de reglementare pentru promovarea energiei din surse regenerabile în transporturi. Scheme voluntare	Reglementare	Stabilirea cotelor naționale privind amestecul de biocarburanți Impunerea obligațiilor importatorilor/ furnizorilor cu privire la energia din surse regenerabile în transport Penalități impuse importatorilor/ furnizorilor care nu se conformează cerinței stipulate mai sus Reglementarea criteriilor de durabilitate	Furnizorii/ producătorii/ importatorii de combustibili	Planificată	2014
48.	Monitorizarea conformității cu obligațiile introduse vizînd energia din surse regenerabile în transporturi	Reglementare	Măsurile de realizare a obiectivului național a energiei din surse regenerabile în transport, întreprinderea contramăsurilor	Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor	Planificată	2014-2020
49.	Întreprinderea de măsuri orizontale	Administrativă	Îmbunătățirea eficienței în	Autoritățile administrației	Planificată	2014-2020

	pentru îmbunătățirea eficienței transportului urban și transportului public rutier		transporturi	publice locale		
Biogaz						
50.	Elaborarea și introducerea regulilor tehnice și tarifelor pentru racordarea la rețea a instalațiilor de biogaz	Reglementare	Introducerea cadrului normativ pentru dezvoltarea componentei de biogaz	Producătorii de biogaz, operatorul rețelei de transport și de sistem/ operatorul rețelei de distribuție a rețelei de gaze naturale	Planificată	2017
51.	Determinarea condițiilor pentru licențiere și pentru achiziționarea biogazului produs din surse regenerabile în vederea injectării acestuia în rețea	Reglementare	Asigurarea condițiilor și a cerințelor pentru licențierea și achiziționarea biogazului produs din surse regenerabile	Producătorii de biogaz, furnizorii de gaze naturale	Planificată	2014
Proiecte și studii în sectorul energiei din surse regenerabile						
52.	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare – linia de credit II MoSEFF	Financiară	MoSEFF asigură o linie de credit în valoare de 22 milioane de euro combinată cu componenta de grant în mărime de 5-20% pentru creditarea companiilor din Moldova prin intermediul băncilor-partenere ale Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea susținerii eficienței energetice și investițiilor în energia regenerabilă	Investitorii, întreprinderile, consumatorii	Existentă	2012 și în continuare
53.	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare – linia de credit MoREFF	Financiară	MoREFF asigură o linie de credit în valoare de 35 milioane de euro combinată cu componenta de grant	Investitorii, consumatorii	Existentă	2012 și în continuare

			în mărime de 20%, 30%, 35% pentru creditarea companiilor din Moldova prin intermediul băncilor-partenere ale Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare în vederea susținerii eficienței energetice și investițiilor în energia regenerabilă în sectorul rezidențial			
54.	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare – “Proiectul Energie și Biomasă din Moldova”	Financiară	Bugetul total al proiectului constituie 14,56 milioane euro, din care Comisia Europeană a alocat 14 milioane euro și PNUD Moldova – 560000 euro Asigurarea unui sistem realizabil și durabil de furnizare a energiei în localitățile rurale cu o posibilitate mare de replicare și extindere Campanie de informare în masă în zonele rurale, motivare sporită pentru utilizarea eficientă a biomasei	Întreprinzătorii, sectorul privat, autoritățile administrației publice locale, funcționarii publici, profesorii, operatorii cazanelor alimentate cu baloturi de paie, furnizorii de combustibil, elevii	Existență	2011-2014
55.	Fondul pentru eficiență energetică	Financiară	Finanțarea proiectelor eligibile în domeniul eficienței energetice și energiei din surse regenerabile Acordarea de garanții pentru împrumuturile oferite de instituțiile financiare și de creditare pentru proiectele menite să sporească eficiența energetică și utilizarea energiei din surse regenerabile Finanțarea asistenței tehnice, după caz,	Producătorii de energie din surse regenerabile și biocarburanți, în special, cei mici Autoritățile administrației publice locale, alte organizații interesate	Existență	2013-2020

			pentru implementarea proiectelor eligibile			
56.	Elaborarea unei evaluări a necesității de extindere a infrastructurii de gaze naturale în vederea conectării producătorilor de biogaz	Cercetare	Facilitarea integrării gazului produs din surse regenerabile în rețea	Producătorii de biogaz, operatorul rețelei de transport și de sistem/ operatorul rețelei de distribuție ai rețelelor de gaze naturale	Planificată	2016
57.	Elaborarea unui studiu de fezabilitate pentru proiectele energiei din surse regenerabile – energie electrică pentru încălzire și răcire în regiunile selectate ale țării	Cercetare	Mijloacele Fondului eficienței energetice vor fi utilizate pentru elaborarea studiilor de fezabilitate pentru proiectele energiei din surse regenerabile – energie electrică pentru încălzire și răcire identificată	Institutul de Energetică al Academiei de Științe al Moldovei, Universitatea Tehnică a Moldovei, consultanții locali și străini, Agenția pentru Eficiență Energetică	Planificată	2014-2018
58.	Elaborarea unui studiu privind potențialul eolian și solar	Cercetare	Atlasul potențialului eolian Atlasul potențialului solar	Institutul de Energetică al Academiei de Științe al Moldovei, Universitatea Tehnică a Moldovei, Agenția pentru Eficiență Energetică, consultanții locali și străini	Planificată	2014
59.	Ajustarea Atlasului potențialului eolian și a Atlasului potențialului solar	Cercetare	Decizii argumentate Sporirea interesului din partea investitorilor în domeniul energiei regenerabile	Institutul de Energetică al Academiei de Științe al Moldovei, Universitatea Tehnică a Moldovei, Agenția pentru Eficiență Energetică, consultanții locali și străini	Planificată	2014-2020
60.	Elaborarea unui studiu de fezabilitate privind terenurile potrivite și tipurile de culturi pentru Moldova	Cercetare	Decizii argumentate pentru investitori în biomasă	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Institutul de Energetică al	Planificată	2014-2018

				Academiei de Științe al Moldovei, Universitatea Tehnică a Moldovei, Agenția pentru Eficiență Energetică, consultanții locali și străini		
61.	Elaborarea unui studiu de fezabilitate pentru conversiunea CET-urilor pe bază de cărbune în CET-uri pe bază de biomasă	Cercetare	Întocmirea informației de fond tehnice și financiare vizînd optimizarea procesului de combustie Asigurarea transparenței pentru investitorii în CET-uri pe bază de biomasă	Institutul de Energetică al Academiei de Științe al Moldovei, Universitatea Tehnică a Moldovei, Agenția pentru Eficiență Energetică, consultanții locali și străini	Planificată	2016
62.	Elaborarea unui studiu de fezabilitate pentru utilizarea energiei din biomasă în alte sectoare	Cercetare	Utilizarea eficientă a biomasei Asigurarea transparenței pentru investitorii în biomasă, energie și alte sectoare	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Institutul de Energetică al Academiei de Științe al Moldovei, Universitatea Tehnică a Moldovei, Agenția pentru Eficiență Energetică, consultanții locali și străini	Planificată	2016

* Indicați dacă măsura este (predominant) de reglementare, financiară sau fără caracter normativ (soft measures – de exemplu, campania de informare).

** Rezultatul preconizat este o modificare comportamentală, putere instalată (MW; t/an), energie produsă (ktep)?

*** Care sînt persoanele vizate: investitori, utilizatori finali, administrații publice, planificatori, arhitecți, instalatori etc.? sau care este activitatea/sectorul vizat(ă): producerea de biocarburanți, utilizarea gunoiului de grajd în scopuri energetice etc.)?

4.2. Măsuri specifice pentru îndeplinirea cerințelor prevăzute la articolele 13, 14, 16, 17-21 din Directiva 2009/28/CE

4.2.1. Proceduri administrative și amenajarea teritoriului (art.13 alin.(1) din Directiva 2009/28/CE).

a) Lista legislației naționale existente și, dacă este cazul, a legislației regionale existente referitoare la procedurile de autorizare, certificare, acordare de licențe și amenajare a teritoriului,

aplicate în cazul centralelor/instalațiilor și infrastructurii asociate cu rețelele de transport și distribuție:

Legislația privind planificarea urbană, construcții, amenajarea teritoriului:

[Legea nr.163 din 9 iulie 2010](#) privind autorizarea executării lucrărilor de construcție;

[Legea nr.835-XIII din 17 mai 1996](#) privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului;

[Legea nr.438-XVI din 28 decembrie 2006](#) privind dezvoltarea regională în Republica Moldova;

[Legea nr.721-XIII din 2 februarie 1996](#) privind calitatea în construcții;

[Hotărârea Guvernului nr.361 din 25 iunie 1996](#) "Cu privire la asigurarea calității construcțiilor";

[Hotărârea Guvernului nr.306 din 30 martie 2000](#) "Despre aprobarea Regulamentului privind autorizarea funcționării și schimbării destinației construcțiilor și amenajărilor".

Legislația privind mediul și impactul asupra mediului:

De ordin general:

[Legea nr.1515-XII din 16 iunie 1993](#) privind protecția mediului înconjurător;

[Legea nr.851-XIII din 29 mai 1996](#) privind expertiza ecologică și evaluarea impactului asupra mediului înconjurător.

Ariile protejate:

[Legea nr.1538-XIII din 25 februarie 1998](#) privind fondul ariilor naturale protejate de stat;

[Hotărârea Guvernului nr.414 din 2 mai 2000](#) "Privind aprobarea Regulamentului cadastrului obiectelor și complexelor din fondul ariilor naturale protejate de stat".

Proprietatea forestieră:

[Codul silvic nr.887-XIII din 21 iunie 1996](#);

[Hotărârea Guvernului nr.1451 din 24 decembrie 2007](#) "Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de atribuire, modificare a destinației și schimbul terenurilor".

Legislația privind terenurile agricole:

[Codul funciar nr.828-XII din 25 decembrie 1991](#);

[Legea nr.108 din 11 mai 2012](#) pentru modificarea [Codului funciar nr.828-XII din 25 decembrie 1991](#);

[Legea nr.157 din 28 iunie 2013](#) pentru completarea [Codului funciar nr.828-XII din 25 decembrie 1991](#);

[Hotărârea Guvernului nr.1451 din 24 decembrie 2007](#) "Pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de atribuire, modificare a destinației și schimbul terenurilor".

Legislația privind sectorul energetic. Licențe, permise și autorizații:

[Legea nr.1525-XIII din 19 februarie 1998](#) cu privire la energetică;

[Legea nr.107-XVIII din 17 decembrie 2009](#) pentru modificarea și completarea unor acte legislative;

[Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică;

[Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#);

[Legea nr.451-XV din 30 iulie 2001](#) privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător;

[Legea nr.235-XVI din 20 iulie 2006](#) cu privire la principiile de bază de reglementare a activității de întreprinzător;

[Legea nr.160 din 22 iulie 2011](#) privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător;

[Legea nr.116 din 18 mai 2012](#) privind securitatea industrială a obiectelor industriale periculoase;

[Hotărârea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011](#) "Cu privire la Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020";

[Hotărârea Guvernului nr.436 din 26 aprilie 2004](#) "Despre aprobarea Regulamentului privind construcția/reconstrucția centralelor electrice";

[Hotărârea Guvernului nr.514 din 23 aprilie 2002](#) "Despre aprobarea Regulamentului cu privire la protecția rețelelor electrice";

[Hotărârea Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.393 din 15 decembrie 2010](#) "Cu privire la aprobarea Regulamentului pentru furnizarea și utilizarea energiei electrice";

[Hotărârea Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.266 din 20 noiembrie 2007](#) “Cu privire la aprobarea Normelor tehnice ale rețelelor electrice de transport”;

[Hotărârea Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.75 din 12 decembrie 2002](#) “Cu privire la aprobarea Regulilor pieței energiei electrice”;

[Hotărârea Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.320 din 16 ianuarie 2009](#) “Cu privire la aprobarea modificărilor și completărilor Regulilor pieței energiei electrice”;

[Hotărârea Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.330 din 3 aprilie 2009](#) “Cu privire la aprobarea Regulamentului privind garanțiile de origine pentru energia electrică produsă din surse regenerabile de energie”;

[Ordinul ministrului economiei nr.8 din 19 ianuarie 2010](#) privind modul de eliberare a autorizațiilor tehnice în domeniul securității industriale.

Principalul act legislativ care reglementează sectorul energiei regenerabile în Republica Moldova este [Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#).

Art.25 alin.(5) al [Legii energiei regenerabile](#) stabilește obligația furnizorilor naționali de energie electrică și a importatorilor de produse petroliere să achiziționeze volume de energie și combustibil produse din surse regenerabile în conformitate cu cota-parte stabilită de Agenție, în funcție de cotele deținute de aceștia pe piața de energie electrică și produse petroliere.

Regulile pieței energiei electrice ([Hotărârea Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.75 din 12 decembrie 2002](#), modificată prin [Hotărârea nr.320 din 16 ianuarie 2009](#)) introduc obligativitatea pentru furnizori și consumatorii independenți de a include în mixul lor o anumită cotă-parte de energie din surse regenerabile (această cotă-parte este ajustată anual în baza instalațiilor existente de energie regenerabilă din Republica Moldova și este aprobată printr-o hotărâre separată emisă de Agenție).

[Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică stabilește principiul statutului prioritar al energiei electrice din surse regenerabile (art.43 alin.(1), respectiv achiziționarea și dispecerizarea cu prioritate (art.18 alin.(1) lit.c), cu indicarea specială a dispecerizării cu prioritate (art.35 alin.(3)).

Proiectul de lege privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile stabilește accesul prioritar al energiei din surse regenerabile ca unul dintre principiile politicii de stat. Acesta realizează, totodată, aplicarea prevederilor Directivei CE/2009/28 în ceea ce privește accesul prioritar.

În prezent nu există proceduri administrative sau de amenajare a teritoriului, care ar oferi stimulente suplimentare pentru investitorii și dezvoltatorii din domeniul producerii de energie regenerabilă.

Mai jos este prezentată o listă a principalelor autorizații/permise/ licențe/certificate solicitate pentru dezvoltarea capacităților de producere a energiilor din surse regenerabile în Republica Moldova:

aprobarea Guvernului pentru construcția centralelor electrice din surse regenerabile cu o putere mai mare de 20 MW;

certificatul de urbanism;

autorizația de construcție;

permisul de exploatare;

permisul pentru exercitarea lucrărilor în domeniul securității industriale;

expertiza în domeniul securității industriale;

licența pentru producerea energiei din surse regenerabile;

certificatul de conformitate – cerință care se aplică doar pentru producătorii din surse regenerabile de energie ([Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#));

garanția de origine;

condițiile tehnice (aviz) de racordare la rețea;

avizul expertizei ecologice de stat.

Aprobarea construcției centralelor electrice din surse regenerabile cu o putere mai mare de

20 MW

Conform prevederilor art.33 al [Legii nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică, Guvernul aprobă construcția centralelor electrice, inclusiv a celor care utilizează surse regenerabile, cu o putere mai mare de 20 MW.

Procedura și temeiurile de aprobare a construcției centralelor electrice cu o putere mai mare de 20 MW trebuie să fie transparente, disponibile publicului, stabilite într-un regulament aprobat de Guvern. La stabilirea procedurii și a temeiurilor trebuie să se țină cont de:

- a) siguranța și securitatea sistemului electroenergetic, a instalațiilor și echipamentelor asociate;
- b) protecția sănătății și asigurarea securității publice;
- c) protecția mediului;
- d) ocuparea terenurilor și alegerea amplasamentelor;
- e) utilizarea bunurilor domeniului public;
- f) eficiența energetică;
- g) natura surselor primare;
- h) caracteristicile specifice solicitantului, precum sînt capacitățile tehnice, economice și financiare;
- i) politicile privind micii producători și/sau producerea distribuită.

Procedura și criteriile de aprobare a construcției centralelor electrice cu o putere mai mare de 20 MW sînt făcute publice. Aprobarea construcției centralelor electrice cu o putere mai mare de 20 MW pot fi refuzate solicitantului doar din motive obiective, nediscriminatorii și argumentate. Motivele refuzului vor fi comunicate în mod obligatoriu solicitantului. În conformitate cu [Legea contenciosului administrativ nr.793-XIV din 10 februarie 2000](#), solicitantul se poate adresa în instanța de contencios administrativ în cazul refuzului de a i se aproba construcția centralelor electrice cu o putere mai mare de 20 MW sau majorarea capacității centralei electrice de termoficare existente, în cazul în care capacitatea adițională este mai mare de 20 MW.

Conform art.34 din [Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică, în cazul în care capacitatea de generare construită este insuficientă pentru asigurarea securității furnizării energiei electrice va fi lansată o procedură de licitație. Procedura de licitație se organizează și se desfășoară de către Guvern. În prezent, toată procedura de aprobare este descrisă detaliat în [Hotărîrea Guvernului nr.436 din 26 aprilie 2004](#) "Despre aprobarea Regulamentului privind construcția/reconstrucția centralelor electrice", care, odată cu aprobarea proiectului de lege privind promovarea energiei din surse regenerabile, va fi modificată.

Certificatul de urbanism

Primul pas pentru a obține o autorizație de construcție este solicitarea și obținerea certificatului de urbanism. Toată documentația necesară și procedura detaliată este descrisă în [Legea nr.163 din 9 iulie 2010](#) cu privire la autorizarea executării lucrărilor de construcție.

Autorizația de construcție

Autoritățile administrației publice locale acordă, la solicitare, autorizații de construcție a obiectelor sistemului electroenergetic, inclusiv a centralelor electrice, în conformitate cu legea. Autorizațiile de construcție a liniilor electrice directe se eliberează, la solicitare, de către autoritățile administrației publice locale pe criterii obiective și nediscriminatorii, stabilite în lege.

Eliberarea autorizației de construcție a unei linii electrice directe poate fi condiționată de refuzul accesului la rețelele electrice de transport sau de distribuție ori de examinarea de către Agenție a disputelor privind accesul la rețea.

Autoritățile administrației publice locale pot refuza eliberarea autorizației de construcție a unei linii electrice directe în cazul în care acordarea autorizației va obstrucționa îndeplinirea prevederilor legii, menite să asigure executarea obligațiilor de serviciu public și a garanțiilor serviciului universal. Refuzul trebuie motivat și justificat în modul corespunzător. După cum s-a menționat mai sus, în conformitate cu articolul 33 al [Legii nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică, construcția centralelor electrice (sau modernizarea centralelor electrice de termoficare existente prin majorarea capacității acestora), în cazul în care capacitatea instalată este mai mare de 20 MW, urmează a fi aprobată de Guvern. În cazul capacităților mai mici de 20 MW, decizia poate fi luată de autoritatea

publică locală.

Activitatea în domeniul securității industriale

Desfășurarea activității în domeniul securității industriale este legiferată de articolul 8 al [Legii nr.116 din 18 mai 2012](#) privind securitatea industrială a obiectelor industriale periculoase. Echipamentele și/sau instalațiile tehnice și tehnologice plasate pe piață pentru a fi utilizate ulterior la obiectele industriale periculoase trebuie să corespundă reglementărilor tehnice aplicabile. Activitățile în domeniul securității industriale sînt supuse controlului și supravegherii tehnice de stat.

Expertiza obiectelor industriale periculoase este legiferată de art.9 al [Legii nr.116 din 18 mai 2012](#) privind securitatea industrială a obiectelor industriale periculoase.

Sînt supuse expertizei în domeniul securității industriale:

a) documentația de proiect pentru construcția, fabricarea, extinderea, reconstrucția, reutilizarea tehnică, conservarea și lichidarea obiectului industrial periculos;

b) clădirile și construcțiile obiectului industrial periculos;

c) instalațiile tehnice și sistemele tehnologice utilizate la obiectul industrial periculos.

Producerea energiei

Licența de producere a energiei

Conform [Legii nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică, fiecare centrală electrică, inclusiv cele care utilizează surse regenerabile, pentru a putea funcționa în Republica Moldova, trebuie să solicite eliberarea licenței de producere a energiei, care este eliberată numai pentru centralele electrice cu o capacitate instalată de:

5 MW și mai mare, dacă această capacitate este utilizată pentru consum public;

20 MW și mai mare, în cazul în care această capacitate este utilizată pentru consum intern.

În cazul în care capacitatea instalată planificată este mai mică de 5 MW pentru consum public și mai mică de 20 MW pentru uz intern, producătorul va comunica Agenției data de dare în exploatare și va colabora cu alți participanți la piața energiei electrice, în conformitate cu articolul 28 din [Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică.

Procedura detaliată de obținere a licenței de producere și cerințele corespunzătoare sînt specificate în [Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică.

În cazul energiei electrice produse din surse regenerabile, vor fi eliberate documente suplimentare:

certificatul de conformitate care demonstrează veridic faptul că un combustibil regenerabil este conform cu un standard ([Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#));

producerea energiei electrice și a combustibilului provenite din surse regenerabile de energie se supune licențierii conform legislației în vigoare (articolul 21 din [Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#)).

Pe lângă aceasta, [Legea energiei regenerabile](#) stipulează cerințele pentru funcționarea mijloacelor și dispozitivelor tehnice pe bază de combustibil regenerabil, conformitatea cărora trebuie să fie confirmată, precum și cerințe pentru exploatarea mijloacelor și dispozitivelor tehnice în domeniul energiei regenerabile și a biocarburanților și stabilește condițiile de comercializare a acestora.

Pe perioada exploatării instalației de producere a energiei electrice din surse regenerabile de energie, producătorul trebuie să solicite lunar garanția de origine ([Hotărîrea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.330 din 3 aprilie 2009](#) cu privire la aprobarea Regulamentului privind garanțiile de origine pentru energia electrică produsă din surse regenerabile de energie). Conform regulamentului, garanțiile de origine sînt eliberate de către operatorul rețelei (de transport sau de distribuție, în funcție de nivelul tensiunii la locul conectării producătorului la rețea). Sistemul garanțiilor de origine din Republica Moldova nu este bazat pe registrul electronic, ci, mai curînd, este un proces fizic, cînd operatorul rețelei eliberează garanția în 3 exemplare tipărite (unul pentru producător, unul pentru Agenție, iar al treilea exemplar rămîne la operatorul rețelei) după efectuarea inspecției instalației la solicitarea proprietarului instalației de producere. Utilizarea garanțiilor de origine este reglementată de contractul de vînzare a energiei electrice produse din surse de energie regenerabile, care stipulează că garanția de origine pentru cantitatea de energie electrică vîndută, produsă din surse regenerabile de energie, trebuie să fie transferată la furnizor, iar ultimul trebuie să o reflecte în factura pentru energia

electrică livrată.

Racordarea la rețea

În conformitate cu [Hotărîrea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.266 din 20 noiembrie 2007](#) "Privind Normele tehnice ale rețelelor electrice de transport", ÎS "Moldelectrica" este obligată să analizeze și să aprobe condițiile tehnice de racordare a noilor centrale electrice (a celor care deja au obținut sau sînt în proces de obținere a licenței de producere) la rețea. Ca urmare, ÎS "Moldelectrica" eliberează avizul tehnic de racordare. În cazul în care analiza demonstrează că soluția optimă ar fi racordarea la rețeaua de distribuție, toată documentația este transmisă operatorului rețelei de distribuție, care, ulterior, va elibera avizul de racordare.

Normele tehnice ale rețelelor electrice de transport descriu cerințele tehnice față de unitățile de producere, precum și cerințele particulare față de instalațiile de telecomunicații. Această hotărîre nu stipulează cerințe specifice față de unitățile de producere de energie din surse regenerabile. Totuși, principiile directe, care introduc cerințele tehnice pentru producerea de energie din surse regenerabile, au fost publicate recent pe pagina web a ÎS "Moldelectrica" (<http://www.moldelectrica.md/files/cerinte-tehnice-fata-de-cen-tralele-electrice-regenerabile.pdf>).

În conformitate cu [Hotărîrea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.393 din 15 decembrie 2010](#) cu privire la aprobarea Regulamentului pentru furnizarea și utilizarea energiei electrice, avizul de racordare trebuie să fie eliberat înainte de proiectarea centralei electrice și este eliberat pentru cel puțin un an calendaristic (operatorul de sistem trebuie să ia în considerare și durata planificată a proiectării și construcției unității).

Aviz al expertizei ecologice de stat

Conform [Legii nr.851-XIII din 29 mai 1996](#) privind expertiza ecologică și evaluarea impactului asupra mediului înconjurător, pentru producerea și procesul asociat de dezvoltare a rețelei, este necesară expertiza ecologică de stat. Această expertiză este efectuată și eliberată de către Inspectoratul Ecologic de Stat.

Energia termică: permise locale și naționale

Nu există cerințe speciale pentru instalațiile de producere a energiei termice. În cazul cogenerării, investitorul trebuie să obțină aceleași permise ca și în cazul instalațiilor de producere a energiei electrice. Acestea sînt menționate în proiectul de lege privind energia termică.

Nu au fost identificate prevederi privind racordarea la rețeaua de energie termică.

Amenajarea teritoriului – planificarea rețelei de transport/distribuție a energiei electrice

În conformitate cu [Hotărîrea Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.266 din 20 noiembrie 2007](#) cu privire la Normele tehnice ale rețelelor electrice de transport, ÎS "Moldelectrica", avînd în vedere majorarea consumului și noua capacitate de producere planificată, se ocupă de planificarea de perspectivă a rețelei.

[Hotărîrea Guvernului nr.436 din 26 aprilie 2004](#) "Despre aprobarea Regulamentului privind construcția/reconstrucția centralelor electrice" introduce cadrul pentru alegerea locației pentru noile centrale electrice, cu referință la Concepția de dezvoltare și Schema de amplasare a centralelor electrice în Republica Moldova pînă în anul 2010. Această hotărîre va fi modificată cu referință la noua schemă de amplasare a centralelor electrice. Planurile respective vor fi elaborate de organul central de specialitate al administrației publice în domeniul energetic și aprobate de Guvern.

În prezent, acest lucru se face de la caz la caz: de fiecare dată cînd un investitor solicită avizul de racordare de la ÎS "Moldelectrica", acesta primește aviz despre fezabilitatea racordării în locația selectată, ținînd cont de condițiile existente/consolidările posibile.

b) Ministerul (ministerele) sau autoritatea (autoritățile) responsabilă (responsabile) și competența acestora în domeniu:

Guvernul, conform proiectului legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile are competențe privind stabilirea direcțiilor prioritare în domeniul energiei din surse regenerabile, a mecanismelor, schemelor de sprijin și stimulentele pentru realizarea obiectivelor în domeniu. Totodată, Guvernul aprobă prezentul Plan național din surse regenerabile, măsurile și regulamentele aferente implementării prevederilor acestuia.

În domeniul amenajării teritoriului Guvernul are următoarele competențe:
elaborează și aprobă planurile de amenajare a teritoriului (aplicabile la nivel de stat);
adoptă decizii privind retragerea temporară sau finală a terenurilor (supuse retragerii) din fondul agricol al țării;

adoptă decizii privind retragerea terenului din fondul forestier;
adoptă decizii privind schimbarea destinației anumitor tipuri de terenuri agricole, forestiere și cu destinație specială;

aprobă construcția centralelor electrice cu o capacitate mai mare de 20 MW și o majorare a capacității centralelor electrice de termoficare existente în cazul în care aceasta depășește 20 MW (construcția centralelor electrice cu o capacitate ce nu depășește 20 MW urmează a fi aprobată în mod preliminar de către o comisie guvernamentală) și tipurile de combustibili ce urmează a fi utilizați de centralele cu o capacitate ce depășește 20 MW.

Ministerul Economiei, conform proiectului Legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, acționând ca organ al administrației publice centrale, elaborează prezentul Plan național și dezvoltă în coordonare cu autoritățile administrației publice locale schemele de sprijin și celelalte măsuri de dezvoltare, inclusiv infrastructura de încălzire centralizată, monitorizează programele de stat, sectoriale și locale.

Ministerul Economiei, de asemenea, conform legislației existente:

propune regulile de autorizare, control și supraveghere tehnică în domeniul securității industriale;

eliberează permise pentru exercitarea lucrărilor în domeniul securității industriale;

eliberează expertiza în domeniul securității industriale;

înregistrează obiectele industriale periculoase, precum și ține evidența în Registrul de stat al obiectelor industriale periculoase.

Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor, conform proiectului legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, acționând ca organ central de specialitate al administrației publice în domeniul transportului, calculează consumul final de energie din surse regenerabile în transport.

Ministerul Mediului:

asigură efectuarea expertizei ecologice a proiectelor, planurilor, programelor, conceptelor, strategiilor de dezvoltare;

coordonează procesul de evaluare a impactului asupra mediului înconjurător a anumitor tipuri de obiecte și activități economice.

Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor:

asigură calitatea construcțiilor sub aspectul securității față de toate categoriile factorilor de risc – natural, tehnogen și antropogen, precum și sub aspectul eficienței economice și tehnologice (consum redus de materiale, energie, forță de muncă la realizarea și exploatarea obiectivelor);

asigură elaborarea, deservirea, monitorizarea, îndeplinirea și actualizarea Planului național de amenajare a teritoriului;

asigură elaborarea, monitorizarea și implementarea Strategiei naționale de dezvoltare regională;

eliberează certificate de planificare și autorizații de construcție pentru lucrările/construirea obiectelor publice de interes național.

Autoritățile administrației publice centrale și locale, conform proiectului legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, au competențe în domeniul reglementărilor privind clădirile în construcții, în domeniul încălzirii și răcirii centralizate, precum și în domeniul evaluării infrastructurii rețelei de gaze.

În domeniul specific al amenajării teritoriului, competențele autorităților administrației publice locale sînt:

eliberarea certificatelor de planificare și autorizațiilor de construcție;

elaborarea și aprobarea planurilor regionale și locale teritoriale și urbanistice.

Agencia Națională pentru Reglementare în Energetică, conform proiectului legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, eliberează licențe pentru producerea energiei

electrice din surse regenerabile, a energiei termice din surse regenerabile, pentru producerea biogazului ce urmează a fi livrat în rețelele de gaze naturale și pentru producerea de biocombustibil lichid.

Agenția pentru Eficiență Energetică, conform proiectului legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, asigură informarea publicului, a părților interesate în dezvoltarea sectorului energiei din surse regenerabile și dezvoltă cadrul necesar pentru certificarea schemelor de autorizare.

Operatorii rețelelor de transport și distribuție, conform proiectului legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, operatorii rețelelor de transport și distribuție oferă informațiile necesare racordării, inclusiv estimarea costurilor, asigură accesul prioritar la rețelele de transport al energiei din surse regenerabile.

Întreprinderea de Stat “Moldelectrica”, conform legislației existente:

coordonează procesul de racordare la rețeaua existentă a noilor instalații de producere;

analizează și confirmă îndeplinirea condițiilor tehnice pentru racordarea la rețea;

aprobă condițiile de racordare la rețea;

eliberează garanțiile de origine pentru energia electrică produsă din sursele regenerabile și efectuează inspecția instalației de energie din surse regenerabile.

c) Revizuirea care va avea loc în vederea întreprinderii măsurilor corespunzătoare conform art.13 alin.(1) din Directiva 2009/28/CE pînă la 31 decembrie 2014.

Vor fi întreprinse următoarele măsuri de revizuire:

introducerea procedurilor administrative (autorizarea, certificarea și licențierea) pentru centralele care produc energie cu scop de încălzire și răcire, precum și pentru infrastructura asociată de transport și distribuție. Toate aceste proceduri vor fi reflectate în proiectul legii privind energia termică, care se află, în prezent, în proces de definitivare;

introducerea procedurilor administrative (autorizarea, certificarea și licențierea) ce urmează a fi aplicate pentru procesul de transformare a biomasei în biocarburant sau în alte produse energetice;

introducerea unor calendare clare pentru determinarea aplicațiilor de planificare și construcție;

elaborarea și publicarea instrucțiunilor/liniilor directe privind procedurile de autorizare, certificare și acordare de licențe pentru investitorii în energie din surse regenerabile;

elaborarea și introducerea metodologiei de calculare a costului pentru a asigura un acces transparent și nediscriminatoriu la rețeaua pentru producerea de energie electrică din surse regenerabile;

facilitarea accesului la rețea pentru energia electrică și termică produse din surse regenerabile;

simplificarea/accelerarea procedurilor într-o manieră transparentă prin integrarea și îmbunătățirea actelor normative existente;

consolidarea rolului Agenției pentru Eficiență Energetică de centru informațional unic pentru investitorii în producerea energiei din surse regenerabile.

d) Rezumatul măsurilor existente și planificate la nivel regional / local (dacă este relevant)

Ținînd cont de obligațiile Republicii Moldova conform Tratatului Comunității Energetice, Directiva 2009/28/CE urmează să fie transpusă integral. Guvernul lucrează asupra noului proiect de lege privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile. Măsurile planificate la nivel regional/local vor deveni parte componentă substanțială a Programului local pentru eficiența energetică. Programul și planurile în cauză urmează a fi elaborate anual la nivel regional.

e) S-au detectat obstacole inutile sau cerințe disproporționate privind procedurile de autorizare, certificare și acordare de licențe care se aplică centralelor și infrastructurii conexe de rețea de transport și distribuție pentru producția de energie electrică, încălzire sau răcire din surse regenerabile de energie, precum și a procesului de transformare a biomasei în biocarburanți sau în alte produse energetice? Dacă da, care sînt acestea?

Guvernul consideră următoarele aspecte drept obstacole substanțiale pentru autorizarea, acordarea de licențe și dezvoltarea capacităților de producere a energiei din surse regenerabile, precum și pentru dezvoltarea infrastructurii conexe de rețele de transport și distribuție:

metodologie neclară de alocare a costurilor privind racordarea la rețea între operatorul/proprietarul

rețelei și investitorul în producerea energiei din surse regenerabile;

incertitudine crescândă pentru centralele electrice de termoficare pe bază de biomasă racordate la rețea sau colectorii solari termici, în lipsa unor regulamente privind sistemele de încălzire;

nu există facilități pentru procedura de autorizare/certificare/acordare de licențe și racordare la rețea pentru producerea de energie din surse regenerabile;

lipsa unui ghid transparent pentru planificarea activităților în vederea realizării noilor capacități de producere a energiei din surse regenerabile;

lipsa legislației privind autorizarea, certificarea și acordarea de licențe pentru centralele care produc energie cu scop de încălzire și răcire, precum și pentru infrastructura conexă de transport și distribuție;

lipsa legislației privind autorizarea, certificarea și acordarea de licențe ce urmează a fi aplicate pentru procesul de transformare a biomasei în biocarburant sau în alte produse energetice;

lipsa unor linii directoare privind procedurile de autorizare, certificare și acordare de licențe pentru investitorii de energie din surse regenerabile.

f) Ce nivel administrativ (local, regional și național) este responsabil cu autorizarea, certificarea și acordarea de licențe pentru instalațiile pe bază de energie din surse regenerabile și pentru planificarea amenajării teritoriului? (Dacă depinde de tipul instalației – precizați). Dacă sînt implicate mai multe niveluri administrative, cum se gestionează coordonarea între diversele niveluri? Cum va fi ameliorată pe viitor coordonarea între diversele autorități responsabile?

Lista principalelor sarcini ale autorităților din Republica Moldova este prezentată la lit.b) din prezentul punct.

Nu există coordonare între diferite autorități și sarcinile lor în ceea ce privește proiectele energiei din surse regenerabile.

Totuși, în baza legislației existente, distribuirea responsabilităților are loc după cum urmează:

Autoritățile administrației publice centrale:

Guvernul:

aprobă construcția centralelor electrice cu o capacitate mai mare de 20 MW și majorarea capacității centralelor existente, dacă această capacitate depășește 20 MW;

organizează licitațiile în condițiile legii;

Ministerul Economiei – elaborează autorizațiile tehnice în domeniul securității industriale și certificării securității echipamentului ce urmează a fi utilizat la obiectele industriale periculoase;

Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică – eliberează, în conformitate cu prevederile [Legii nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică licențe pentru următoarele tipuri de activități: producerea energiei electrice, transportul energiei electrice, distribuția energiei electrice, furnizarea energiei electrice la tarife reglementate sau la tarife nereglementate;

Ministerul Mediului – efectuează expertiza ecologică de stat și evaluarea impactului asupra mediului înconjurător;

Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor – eliberează certificatele de planificare și autorizațiile de construcție pentru lucrări/construcția obiectivelor publice de interes național;

ÎS “Moldelectrica” – eliberează autorizația pentru exploatarea, aprobarea pentru racordarea la rețea și garanțiile de origine pentru energia electrică produsă din surse regenerabile de energie;

Autoritățile administrației publice locale – eliberează certificatele de planificare și autorizațiile de construcție.

Nu se constată suprapuneri între responsabilitățile autorităților publice centrale și cele locale.

g) Cum se asigură că sînt puse la dispoziție informații cuprinzătoare privind cererile de autorizare, certificare și acordare de licențe și privind asistența pentru solicitanți? Ce informații și ce asistență sînt disponibile pentru potențialii solicitanți în ceea ce privește cererile acestora referitoare la noi instalații pe bază de energie din surse regenerabile?

Centrul unic de informare a investitorilor în domeniul surselor de energie regenerabile și eficienței energetice a fost creat în anul 2013 în cadrul Agenției pentru Eficiență Energetică prin [Hotărîrea Guvernului nr.103 din 6 februarie 2013](#). Acest Centru este destinat oferirii suportului informațional în

domeniu investitorilor, creării și dezvoltării unei rețele de colaborare dintre investitori și autoritățile publice centrale și locale sau instituțiile cu funcții de reglementare și control.

Unele informații pot fi găsite parțial pe pagina web a autorităților respective (de exemplu, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, Ministerul Mediului, autoritățile administrației publice locale în limitele competențelor uneia sau altei autorități) sau primite prin telefon, fax, poșta electronică, scrisori oficiale de la autoritățile respective (doar anumite autorități ale administrației publice locale descriu procedurile ce urmează a fi respectate și listele de documente ce urmează a fi depuse pentru a primi permisele solicitate, de exemplu, certificatele de planificare, autorizațiile de construire etc.).

Legislația relevantă și actualizată privind acordarea de licențe, autorizațiile, certificarea și altele este disponibilă în baza de date legislativă a Republicii Moldova, pusă la dispoziție de Ministerul Justiției (<http://lex.justice.md/>). Orice utilizator de Internet poate accesa gratuit această bază de date. Toate documentele juridice, care conțin reguli privind autorizarea, certificarea, acordarea de licențe etc., sînt, în general, publicate în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Agenția pentru Eficiență Energetică urmează să îndeplinească rolul de Centru unic de informare pentru investitorii în producerea energiei din surse regenerabile.

h) Cum se facilitează coordonarea pe orizontală dintre diferitele organisme administrative responsabile pentru diverse părți ale permisului? Câți pași procedurali este necesar de întreprins pentru a obține autorizația/licența/permisul final? Există un ghișeu unic pentru coordonarea tuturor acestor pași? Se comunică în prealabil calendarul aferent examinării cererilor? Care este durata medie necesară pentru obținerea deciziei referitoare la o cerere?

În prezent, coordonarea pe orizontală dintre diferitele instituții publice nu este facilitată pentru investitorii în producerea energiei din surse regenerabile. Toate autorizațiile/certificatele/permisele descrise în punctul 4.2.1 litera a) trebuie să fie gestionate de către investitor. Principalii pași sînt descriși în punctul 4.2.1 litera a). Procedura și calendarele de eliberare a fiecărei licențe/autorizații/permise sînt stabilite de lege. Nu se identifică necorelări sau intercondiționări care să conducă la blocaje în pregătirea și derularea proiectelor investiționale.

i) Procedurile de autorizare țin seama de caracteristicile specifice ale diferitelor tehnologii legate de energia din surse regenerabile? Dacă da, să descrieți în ce mod se realizează acest lucru. Dacă nu, contați pe faptul ca pe viitor să se țină cont de acestea?

În ceea ce privește procedurile de autorizare actuala legislație nu ține cont de aspectele specifice ale diferitelor tehnologii existente de producere a energiei din surse regenerabile de un anumit tip (energie electrică, biocarburanți, energie termică).

j) Există proceduri specifice, de exemplu, o simplă notificare, pentru instalațiile descentralizate de mici dimensiuni (precum panourile solare de pe clădiri sau cazanele pe bază de biomasă din clădiri)? Dacă da, care sînt pașii procedurali? Aceste norme sînt disponibile public pentru cetățeni? Unde sînt publicate? Se planifică introducerea pe viitor a procedurilor de notificare simplificate? Dacă da, pentru ce tipuri de instalații / sistem? (Este posibilă contorizarea consumului net?)

Nu există proceduri specifice: parțial acestea sînt implementate pentru toți producătorii (inclusiv cei tradiționali și din surse regenerabile), care, conform art.15 al [Legii nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică, în cazul în care capacitatea instalată planificată este mai mică de 5 MW pentru consum public și mai mică de 20 MW pentru uz intern, trebuie să-i comunice Agenției data de dare în exploatare și să colaboreze cu alți participanți ai sectorului de energie electrică, în conformitate cu art.28 din [Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică, după caz.

Prevederile [Legii nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică vor fi consolidate prin asigurarea simplificării specifice a cerințelor de autorizare/certificare/acordare de licențe în cazul producerii de energie din surse regenerabile.

Condițiile simplificate pentru centralele electrice de termoficare de mici dimensiuni, care produc energie din surse regenerabile de energie, de asemenea, au fost incluse în proiectul de lege cu privire la energia termică.

k) Unde sînt publicate taxele aferente cererilor de autorizare/acordare de licențe/permise

pentru noi instalații? Sînt legate de costurile administrative ale acordării acestor permise? Există vreun plan de revizuire a acestor taxe?

Taxa pentru licența de producere a energiei electrice și a biocarburanților este suma care trebuie achitată pentru eliberarea licenței, fiind stabilită în [Legea nr.451-XV din 30 iulie 2001](#) privind reglementarea prin licențiere a activității de întreprinzător. Nu se anticipează revizuirea tarifelor în perioada previzibilă.

l) Sînt disponibile orientări oficiale pentru organismele locale și regionale în ceea ce privește planificarea, proiectarea, construirea și reabilitarea zonelor industriale și rezidențiale în vederea instalării de echipamente și sisteme care utilizează energie din surse regenerabile pentru producerea de energie electrică, încălzire și răcire, inclusiv pentru încălzirea și răcirea urbană? Dacă aceste orientări nu sînt disponibile sau sînt insuficiente, cum și cînd se va soluționa această necesitate?

Nu există nici o orientare oficială disponibilă. Aceasta va fi introdusă în mod implicit prin Planul local de acțiune pentru eficiență energetică, prin care măsurile și orientările pentru eficiența energetică și promovarea energiilor din surse regenerabile vor fi introduse la nivel regional.

m) Există programe de formare speciale pentru persoanele responsabile cu procedurile de autorizare, certificare și acordare a licențelor pentru instalațiile pe bază de energie din surse regenerabile?

Nu există programe de formare speciale pentru persoanele responsabile de procedurile de acordare de licențe pentru instalațiile pe bază de energie din surse regenerabile.

4.2.2. Specificațiile tehnice (art.13 alin.(2) din Directiva 2009/28/CE)

a) Pentru a beneficia de scheme de sprijin trebuie ca tehnologiile legate de energia din surse regenerabile să îndeplinească anumite standarde de calitate? Dacă da, pentru ce instalații se aplică acest lucru și care sînt standardele de calitate? Există standarde naționale sau regionale mai stricte decît standardele europene?

Potrivit [Legii energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#), calitatea energiei regenerabile și a combustibilului regenerabil este asigurată prin respectarea conformității unui ansamblu de indicatori tehnici și de calitate cu normele legate de tehnologia de producere, de distribuție și de consum. Legea stipulează cerințe generale față de mijloacele și dispozitivele tehnice în domeniul energiei regenerabile, după cum urmează:

respectarea standardelor și a altor acte normative;

respectarea cerințelor tehnologice pentru producere și a normelor privind stocarea, transportarea și consumul energiei și a combustibilului regenerabil;

supravegherea de stat a exploatării și funcționării mijloacelor și dispozitivelor tehnice;

asigurarea conformității indicilor tehnico-economici ai mijloacelor și dispozitivelor tehnice cu cerințele din actele normative naționale și internaționale.

Pînă în prezent, autoritățile publice centrale din Republica Moldova nu au adoptat nici un document tehnic concret sau act normativ cu privire la cerințele ce ar fi aplicabile numai pentru tehnologiile de energie din surse regenerabile. În consecință, pentru energia din surse regenerabile vor fi aplicate norme generale de standardizare, certificare și metrologie.

În continuare este prezentată lista actelor legislative aplicabile pentru tehnologiile energiei din surse regenerabile și construcții:

[Legea nr.835-XIII din 17 mai 1996](#) privind principiile urbanismului și amenajării teritoriului;

[Legea nr.721-XIII din 2 februarie 1996](#) privind calitatea în construcții;

[Legea nr.163 din 9 iulie 2010](#) privind autorizarea executării lucrărilor de construcție;

[Legea nr.1525-XIII din 19 februarie 1998](#) cu privire la energetică;

[Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) privind energia electrică;

[Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#);

[Legea nr.116 din 18 mai 2012](#) privind securitatea industrială a obiectelor industriale periculoase;

[Legea nr.590-XIII din 22 septembrie 1995](#) cu privire la standardizare;

[Hotărîrea Guvernului nr.436 din 26 aprilie 2004](#) "Despre aprobarea Regulamentului privind

construcția/reconstrucția centralelor electrice”;

[Hotărârea Guvernului nr.514 din 23 aprilie 2002](#) “Despre aprobarea Regulamentului cu privire la protecția rețelelor electrice”;

[Hotărârea Guvernului nr.361 din 25 iunie 1996](#) “Cu privire la asigurarea calității construcțiilor”;

[Hotărârea Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.393 din 15 decembrie 2010](#) “Cu privire la aprobarea Regulamentului pentru furnizarea și utilizarea energiei electrice”;

[Hotărârea Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.266 din 20 noiembrie 2007](#) “Cu privire la aprobarea Normelor tehnice ale rețelelor electrice de transport”;

[Hotărârea Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.267 din 20 noiembrie 2007](#) “Cu privire la aprobarea Normelor tehnice ale rețelelor electrice de distribuție”;

[Hotărârea Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.75 din 12 decembrie 2002](#) “Cu privire la aprobarea Regulilor pieței energiei electrice”;

[Hotărârea Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.330 din 3 aprilie 2009](#) “Cu privire la aprobarea Regulamentului privind garanțiile de origine pentru energia electrică produsă din energiei din surse regenerabile”.

Proiectul legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile stabilește ajustarea cadrului legislativ național la standardele Uniunii Europene, ca unul dintre principiile politicii de stat.

4.2.3. Clădiri (art.13 alin.(3) din Directiva 2009/28/CE)

a) Trimitere la legislația națională și regională existentă (dacă este cazul) și rezumat privind legislația locală care stabilește creșterea ponderii energiei din surse regenerabile în sectorul construcțiilor:

Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor a elaborat proiectul legii cu privire la performanța energetică a clădirilor, care transpune dispozițiile Directivei 2010/31/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 mai 2010 privind performanța energetică a clădirilor, precum și legislația secundară. În conformitate cu [Hotărârea Guvernului nr.113 din 7 februarie 2013](#) “Cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015”, legea în cauză și legislația secundară vor fi adoptate în anul 2013, iar normele tehnice – în 2014.

În acest context, legislația națională existentă care își propune să sporească cota de energie din surse regenerabile în sectorul construcției include următoarele documente de ordin general:

[Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#);

[Legea nr.142 din 2 iulie 2010](#) cu privire la eficiența energetică;

[Hotărârea Guvernului nr.113 din 7 februarie 2013](#) “Cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015”;

[Hotărârea Guvernului nr.102 din 5 februarie 2013](#) “Cu privire la Strategia energetică a Republicii Moldova pînă în anul 2030”;

[Hotărârea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011](#) “Cu privire la Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020”.

b) Ministerul și autoritățile responsabile:

Guvernul;

Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor;

Agenția pentru Eficiență Energetică;

autoritățile administrațiilor publice locale.

c) Revizuirea legislației planificată pînă la 31 decembrie 2014.

Proiectul de lege cu privire la performanța energetică a clădirilor și legislația secundară ce derivă din această lege urmează a fi adoptate în anul 2013, iar normele tehnice în 2014.

Adoptarea legii cu privire la performanța energetică a clădirilor va introduce completări și modificări în alte legi în vigoare din domeniul construcțiilor: [Legea nr.721-XIII din 2 februarie 1996](#) privind calitatea în construcții, [Legea nr.163 din 9 iulie 2010](#) privind autorizarea executării lucrărilor în construcție și

[Legea nr.142 din 2 iulie 2010](#) cu privire la eficiența energetică, care vor fi adoptate concomitent cu Legea cu privire la performanța energetică a clădirilor.

d) Rezumat al măsurilor existente și planificate la nivel regional/local.

Obiectivele concrete stabilite de Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2012-2015, aprobat prin [Hotărîrea Guvernului nr.289 din 7 mai 2012](#), și la care se face referință în [Hotărîrea Guvernului nr.113 din 7 februarie 2013](#) "Cu privire la Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015" sînt:

1) promovarea conservării energiei:

realizarea a 10 audituri energetice pentru clădirile publice;

reabilitarea a 300 de blocuri locative în trimestrul IV al anului 2014;

adoptarea standardelor europene și internaționale în domeniul performanței energetice a clădirilor în anul 2013;

2) crearea infrastructurii necesare în domeniul performanței energetice a clădirilor către trimestrul IV al anului 2014, inclusiv:

elaborarea programului electronic pentru calcularea performanței energetice a clădirilor;

crearea sistemului electronic de înregistrare centralizată a certificatelor de performanță energetică a clădirilor;

crearea paginii web în domeniul performanței energetice a clădirilor pentru înregistrarea și difuzarea informațiilor publice;

3) elaborarea legislației privind etichetarea energetică a produselor cu impact energetic în anul 2013 și desfășurarea campaniei informaționale aferente;

4) asigurarea viabilității și posibilității de dezvoltare a sistemului de alimentare centralizată cu energie termică prin restructurarea economică, instituțională și tehnică a acestuia:

finalizarea studiului privind necesitățile investiționale pe termen scurt și lung pentru sistemul de alimentare centralizată cu energie termică în mun.Chișinău;

elaborarea și aprobarea proiectului de lege cu privire la energia termică;

modificarea Regulamentului cu privire la furnizarea și utilizarea energiei termice, aprobat prin [Hotărîrea Guvernului nr.434 din 9 aprilie 1998](#);

5) sporirea eficienței energetice în toate domeniile economiei naționale:

crearea bazei informaționale în domeniul eficienței energetice și a surselor de energie regenerabile;

dezvoltarea unui sistem de monitorizare și evaluare a eficienței energetice;

6) elaborarea strategiei de dezvoltare a sectorului construcțiilor;

7) susținerea producerii materialelor de construcție în conformitate cu standardele europene, inclusiv crearea și dotarea tehnică a laboratoarelor de încercări pentru evaluarea conformității produselor de construcții pînă la finele anului 2015;

8) facilitarea implementării inovațiilor și tehnologiilor noi în construcții, prin reformarea sistemului de reglementare tehnică a construcțiilor și implementarea standardelor de performanță în construcții:

elaborarea programului de reformă a sistemului de documente normative în construcții în anul 2013;

adoptarea și implementarea eurocodurilor în anul 2014 (100% din eurocoduri adoptate);

adoptarea standardelor internaționale în domeniul construcțiilor în anul 2014 (aproximativ 50% din standardele relevante adoptate).

Agenția pentru Eficiență Energetică, în comun cu Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor și autoritățile administrației publice locale, în conformitate cu [Hotărîrea Guvernului nr.113 din 7 februarie 2013](#) "Cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015", va asigura:

inițierea unor programe privind reabilitarea clădirilor proprietate publică și de menire socială;

susținerea construcției de clădiri pasive sau cu un consum energetic redus sau aproape egal cu zero;

îmbunătățirea sistemelor de tratare a apei și alimentare cu apă potabilă;

utilizarea surselor regenerabile de energie pentru încălzirea obiectivelor sociale etc.

Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015 prevede realizarea de către autoritățile publice a următoarelor activități:

lansarea Liniei de creditare pentru sectorul rezidențial în valoare de 35 mil. euro pentru proiectele de eficiență energetică în sectorul rezidențial;

elaborarea planului pentru adaptarea standardelor UE în domeniul performanței energetice a clădirilor;

instruirea și autorizarea specialiștilor pentru certificarea energetică a clădirilor;

instruirea și autorizarea a 50 de specialiști pentru inspectarea periodică a sistemelor de încălzire și climatizare;

eliberarea a 500 de certificate de performanță energetică;

inspectarea a 100 de sisteme de încălzire și climatizare (sisteme de încălzire cu $P > 20$ kW și climatizare cu $P > 12$ kW).

Măsurile actuale prevăd acțiuni direcționate spre utilizarea energiei din surse regenerabile în sectorul construcțiilor. Proiectul legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile definește aceste măsuri într-o manieră consecventă și bine expusă.

e) Există în reglementările și codurile privind clădirile niveluri minime pentru utilizarea de energie din surse regenerabile? În ce zone geografice și care sînt aceste cerințe? (Precizați pe scurt). În special, ce măsuri au fost cuprinse în aceste coduri pentru a asigura creșterea ponderii de energie din surse regenerabile utilizată în sectorul construcțiilor? Care sînt planurile pe viitor privind aceste cerințe/măsuri?

Nu există niveluri minime pentru utilizarea energiei regenerabile în reglementările actuale. Totuși, proiectul legii cu privire la performanța energetică a clădirilor indică faptul că după 30 iunie 2019 clădirile publice noi trebuie să aibă consumul de energie aproape egal cu zero, iar după 30 iunie 2021 toate clădirile publice trebuie să aibă consumul de energie aproape egal cu zero. Proiectul legii prevede obligația Guvernului de a elabora și aproba Planul național pentru creșterea numărului de clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero.

Proiectul legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile prevede următoarele:

autoritățile publice centrale și locale introduc în reglementările și codurile din domeniul construcțiilor măsuri adecvate pentru a crește ponderea tuturor tipurilor de energie din surse regenerabile în sectorul construcțiilor;

pînă la 31 decembrie 2014 autoritățile publice centrale și locale solicită, după caz, în reglementările și codurile din construcții sau prin orice alte măsuri cu efect similar, utilizarea unor niveluri minime de energie din surse regenerabile în cazul clădirilor noi și în clădirile existente, care sînt supuse unor lucrări de renovare majore.

f) Care este creșterea proiectată a utilizării energiei din surse regenerabile în clădiri pînă în 2020? (Dacă este posibil, faceți distincție între clădirile rezidențiale – “locuință unifamilială” și “locuință colectivă” – comerciale, publice și industriale.) (Pentru a răspunde la această întrebare, puteți utiliza un tabel precum tabelul 6 de mai jos). Datele ar putea fi prezentate anual sau pentru anumiți ani. Trebuie să se includă consumul de energie din surse regenerabile atît pentru încălzire și răcire, cît și pentru producerea de energie electrică.)

Republica Moldova nu dispune în prezent de informația necesară pentru a completa acest tabel. Prin urmare, sarcina în cauză va fi realizată în contextul acțiunilor ulterioare elaborării prezentului Plan național.

g) În cadrul politicii naționale în domeniu s-a avut în vedere prevederea de obligații privind nivelurile minime de utilizare a energiei din surse regenerabile în clădirile noi și în cele care sînt supuse unor lucrări de renovare? Dacă da, care sînt aceste niveluri? Dacă nu, cum se va examina gradul de adecvare al acestei opțiuni de politici pînă în 2015?

Politicile naționale existente în domeniul eficienței energetice a clădirilor nu cuprind pînă în prezent niveluri minime de utilizare a energiei regenerabile în clădirile noi și renovate.

Proiectul legii cu privire la performanța energetică a clădirilor indică anumite repere (30 iunie 2019

și 30 iunie 2021) în ceea ce privește obligația de a construi clădiri cu un consum de energie aproape egal cu zero.

h) Descrieți planurile care vizează asigurarea rolului exemplar al clădirilor publice la nivel național, regional și local prin utilizarea de instalații pe bază de energie din surse regenerabile sau prin transformarea acestora în clădiri cu consum de energie aproape egal cu zero începând cu 2012? (Țineți seama de cerințele directivei privind performanța energetică a clădirilor).

Proiectul legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile prevede ca autoritățile publice centrale și locale să introducă măsuri ce ar asigura rolul exemplar al clădirilor noi (sau cele supuse unor renovări majore) în implementarea cu succes a politicii statului în sectorul energiei regenerabile. Mass-media va deveni unul dintre cele mai robuste instrumente de diseminare a informației în acest scop.

De asemenea, un rol important în vederea asigurării rolului exemplar al clădirilor publice se va atribui Fondului pentru eficiență energetică, care este constituit pentru finanțarea proiectelor de eficiență energetică și valorificarea energiei din surse regenerabile, în mod special în sectorul public. În fiecare an Fondul va dispune un program investițional de finanțare a unor asemenea proiecte, asigurând, implicit, și promovarea rolului exemplar al sectorului public;

i) Cum sînt promovate tehnologiile legate de energia din surse regenerabile și eficiente din punct de vedere energetic în clădiri? (Aceste măsuri se pot referi la cazane pe bază de biomasă, pompe de căldură și instalații solare de producere a energiei termice, care respectă cerințele etichetei ecologice sau alte standarde elaborate la nivel național sau comunitar).

Proiectul legii cu privire la performanța energetică a clădirilor stipulează obligația Guvernului de a elabora și implementa programe și planuri naționale de acțiuni privind îmbunătățirea performanței energetice a clădirilor. Autoritățile vor asigura elaborarea și implementarea stimulentei fiscale pentru promovarea îmbunătățirii performanței energetice a clădirilor.

Proiectul legii stabilește cadrul general pentru certificarea performanței energetice a clădirilor. În particular, proiectul legii cu privire la performanța energetică a clădirilor cuprinde condiții generale pentru certificare (tipul clădirilor, procesul de evaluare a performanței energetice, procesul de eliberare a certificatelor, distribuirea informației despre certificatele obținute etc.).

4.2.4. Furnizarea de informații (art.14 alin.(1), (2) și (4) din Directiva 2009/28/CE)

a) Referința la legislația națională și/sau regională (după caz) privind cerințele de informare în conformitate cu art.14 din Directiva 2009/28/CE.

Actele normative ale Republicii Moldova fac referințe la diseminarea informației în domeniul energiei regenerabile:

1) [Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#) stipulează faptul că diseminarea informației cu privire la activitățile din domeniul energiei regenerabile se efectuează:

prin instruirii;

prin introducerea în instituțiile de învățămînt a programelor didactice privind valorificarea surselor regenerabile de energie;

prin respectarea transparenței activităților, inclusiv publicitatea, propagarea performanțelor în domeniu, cu demonstrarea instalațiilor și a echipamentelor de înaltă eficiență;

prin crearea unei baze de date în scopul difuzării informației privind dezvoltarea procesului de valorificare a surselor regenerabile de energie;

2) [Legea nr.142 din 2 iulie 2010](#) cu privire la eficiența energetică prevede obligația Agenției pentru Eficiență Energetică de asigurare științifică și informațională a activităților în domeniul eficienței energetice. Anual, pînă la 31 martie, Agenția pentru Eficiență Energetică, în comun cu instituțiile și organizațiile din domeniu, prezintă propuneri la tematica cercetărilor științifice și lucrărilor experimentale în domeniul eficienței energetice, necesare pentru:

elaborarea de programe naționale, locale și de ramură, precum și de proiecte privind eficiența energetică;

implementarea realizărilor științifice și inovaționale în domeniul eficienței energetice;

crearea de noi materiale, tehnici și tehnologii în domeniul eficienței energetice;

reducerea cheltuielilor în procesul de utilizare a resurselor energetice.

Legea prevede că operatorii rețelelor de distribuție, operatorii rețelelor de transport și de sistem, precum și furnizorii de energie pun la dispoziția asociațiilor consumatorilor, autorităților publice și altor solicitanți informații privind măsurile disponibile de îmbunătățire a eficienței energetice și a calității serviciilor energetice, specificațiile tehnice obiective pentru echipamentele de utilizare a energiei.

3) [Hotărîrea Guvernului nr.113 din 7 februarie 2013](#) "Pentru aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015" cuprinde dispoziții referitoare la diseminarea informației în domeniul eficienței energetice și norme referitoare la obligațiile de instruire și furnizare a informației actorilor de pe piața de servicii energetice. Agenția pentru Eficiență Energetică asigură instruirea și formarea profesională a prestatorilor de servicii energetice, consultanților și beneficiarilor prin:

- asigurarea funcționării centrului unic de informare;
- elaborarea unui ghid pentru autoritățile publice;
- instruirea managerilor energetici;
- asigurarea sectorului privat cu informații și instruire;
- instruirea cu privire la instrumentele conexe sistemelor de gestionare a sectorului energetic;
- pregătirea liniilor directe cu privire la certificatele de performanță energetică;
- publicarea pe pagina web a Agenției pentru Eficiență Energetică a listei prestatorilor de servicii energetice;

- diseminarea informațiilor despre mecanismele financiare disponibile pentru serviciile energetice;

4) [Hotărîrea Guvernului nr.113 din 7 februarie 2013](#) "Pentru aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015" cuprinde dispoziții referitoare la obligația Ministerului Economiei de a asigura cu informații toate părțile interesate despre cadrul instituțional, juridic și financiar;

5) [Hotărîrea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011](#) "Cu privire la Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020" cuprinde Strategia națională de comunicare în domeniul eficienței energetice, scopul acesteia fiind consolidarea eforturilor și stabilirea unei cooperări instituționale în vederea promovării consumului eficient de energie și a utilizării surselor regenerabile de energie;

6) [Hotărîrea Guvernului nr.102 din 5 februarie 2013](#) "Cu privire la Strategia energetică a Republicii Moldova pînă în anul 2030" include cerințe generale cu privire la diseminarea informației;

7) proiectul de lege cu privire la performanța energetică a clădirilor include o listă de elemente din care constă sistemul informațional național în domeniul eficienței energetice a clădirilor (sistemul electronic pentru calculul performanței energetice a clădirilor; sistemul electronic pentru întocmirea certificatelor de performanță energetică a clădirilor; sistemul electronic pentru întocmirea rapoartelor de inspecție a sistemelor de încălzire; sistemul electronic pentru întocmirea rapoartelor de inspecție a sistemelor de climatizare; registrul electronic al evaluatorilor energetici etc.).

b) Organismele responsabile pentru diseminarea de informații la nivel național/regional/local.

Organele naționale principale responsabile pentru diseminarea informației în domeniul energiei regenerabile/ eficienței energetice sînt:

- Ministerul Economiei (Agenția pentru Eficiență Energetică);
- Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor;
- Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor;
- Ministerul Mediului;
- Ministerul Educației;
- Academia de Științe a Moldovei.

În conformitate cu [Legea nr.142 din 2 iulie 2010](#) privind eficiența energetică, Agenția pentru Eficiență Energetică:

- elaborează proiectele-pilot în domeniul energiei din surse regenerabile;
- acordă asistență autorităților publice centrale și locale la elaborarea programelor de promovare a energiei regenerabile;

acordă asistență informațională și consultativă companiilor energetice, persoanelor juridice și fizice în domeniul energiei regenerabile;

colectează informație cu privire la energia din surse regenerabile și oferă astfel de informație părților interesate;

distribuie informații referitoare la măsurile, cum ar fi contextul juridic și sprijinul financiar, selectat pentru promovarea energiei regenerabile în Moldova;

supraveghează promovarea energiei regenerabile, organizează conferințe, seminare, expoziții etc.;

elaborează rapoarte anuale cu descrierea detaliată a activității Agenției pentru Eficiență Energetică și le pune la dispoziția publicului.

Principalele organe regionale responsabile pentru diseminarea informației în domeniul energiei regenerabile/ eficienței energetice sînt:

agențiile teritoriale pentru dezvoltare regională Centru, Sud și Nord;

furnizorii de energie.

Potrivit Programului național pentru eficiență energetică 2011-2020, aprobat prin [Hotărîrea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011](#) (capitolul VII secțiunea 8 subpunctul 2), furnizorii de energie electrică vor specifica în factura emisă spre plată sau într-o anexă la aceasta:

informațiile cu privire la ponderea fiecărei surse de energie în structura generală a combustibilului pentru anul precedent;

sursele de referință care vor conține informații privind impactul activității asupra mediului.

Organele responsabile pentru diseminarea informației în domeniul energiei regenerabile/eficienței energetice sînt autoritățile administrației publice locale.

Conform prevederilor [Programului național pentru eficiență energetică 2011-2020](#), autoritățile publice locale vor informa proprietarii sau locatarii clădirilor privind:

certIFICATELE de performanță energetică și rapoartele de inspecție, inclusiv scopul și obiectivele acestora;

modalitățile rentabile de îmbunătățire a performanței energetice a clădirilor;

posibilitățile de valorificare a surselor de energie regenerabilă;

instrumentele financiare disponibile pentru sprijinirea îmbunătățirii performanței energetice a clădirii.

c) Rezumat al măsurilor existente și planificate la nivel regional / local (dacă este relevant).

În Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020, aprobat prin [Hotărîrea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011](#) pentru prima dată a fost abordată Strategia de comunicare în domeniul eficienței energetice și a energiei regenerabile.

[Hotărîrea Guvernului nr.113 din 7 februarie 2013](#) "Pentru aprobarea Planului național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2013-2015" conține lista activităților privind diseminarea informațiilor despre eficiența energetică planificate pentru perioada 2013-2015:

organizarea concursului anual "Moldova ECO-ENERGETICĂ";

introducerea "Orei verzi" în curriculumul școlar;

organizarea expoziției "Mold-Energy";

instruirii pentru angajații Agenției pentru Eficiență Energetică, Ministerului Economiei, Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor;

editarea articolelor și broșurilor privind serviciile energetice;

organizarea cursurilor de instruire pentru managerii energetici;

organizarea cursurilor privind Sistemul de management energetic – EN ISO 50001;

organizarea cursurilor privind sistemul de optimizare a aburului în sectorul industrial;

desfășurarea cursurilor de formare pentru furnizorii de echipamente de sisteme de abur;

desfășurarea instruirilor pentru auditorii energetici;

organizarea instruirilor pentru inspectorii energetici;

organizarea instruirilor pentru evaluatorii energetici;

publicarea articolelor privind clasele de eficiență energetică pentru produsele cu impact energetic;

publicarea broșurii privind etichetarea energetică a produselor;

publicarea articolelor privind certificatele de performanță energetică a clădirilor;
publicarea articolelor privind inspecția periodică a sistemelor de încălzire și climatizare;
editarea broșurilor privind certificatele de performanță energetică a clădirilor pentru consumatorii finali;

organizarea seminarelor pentru managementul de vîrf al întreprinderilor privind implementarea sistemului de management energetic în sectorul industrial;

desfășurarea de cursuri pentru personalul din întreprinderi privind implementarea Sistemului de management energetic EN ISO 50001;

desfășurarea de cursuri pentru personalul din întreprinderile producătoare de energie termică privind optimizarea sistemului de abur și instalațiilor conexe.

d) Indicați modul în care se pun la dispoziția tuturor actorilor implicați (consumatori, constructori, instalatori, arhitecți, furnizori de echipamente relevante și vehicule) informații cu privire la măsurile de sprijin pentru utilizarea de surse regenerabile de energie pentru producerea de energie electrică, pentru încălzire și răcire și pentru transporturi. Cine este responsabil pentru furnizarea de informații adecvate și publicarea acestora? Există resurse de informații specifice pentru diversele grupuri-țintă, precum consumatorii finali, constructorii, administratorii de proprietăți, agenții imobiliari, instalatorii, arhitecții, furnizorii de echipamente care utilizează surse regenerabile de energie, administrațiile publice? Există în prezent sau sînt planificate pe viitor campanii de informare sau centre permanente de informare?

Informația este pusă la dispoziție prin:

publicarea legislației/hotărîrilor/metodologiilor, regulamentelor etc. în surse disponibile pentru public;

actualizarea permanentă a paginii web a Agenției pentru Eficiență Energetică;

evenimente/conferințe/seminare dedicate promovării energiei din surse regenerabile în țară;

diseminarea de produse specifice (materiale imprimate, broșuri, manuale școlare);

acoperirea în mass-media;

spoturi TV și radio;

inclusiunea de către furnizori a informației referitoare la mixul de energie electrică livrat în factura emisă consumatorului final.

Agenția pentru Eficiență Energetică este responsabilă pentru furnizarea de informații adecvate și publicarea acestora. În cazul diseminării informației privind mixul de energie electrică livrată, furnizorii de energie electrică sînt responsabili pentru datele/acțiunile lor.

Comunicarea se desfășoară prin intermediul următoarelor canale și cu utilizarea următoarelor produse:

evenimente desfășurate sistematic sau ocazional (seminare, mese rotunde, conferințe);

produse direcționate (broșuri sau manuale, prezentarea și interpretarea cadrului legal/de reglementare);

actualizarea permanentă a paginii web a Agenției pentru Eficiență Energetică și notificarea prin e-mail expediată părților interesate după fiecare actualizare importantă pentru acestea;

comunicarea cu publicul general este comunicare în masă (spre deosebire de comunicarea direcționată cu părțile interesate, descrisă mai sus). Aceasta se desfășoară prin următoarele canale și utilizează următoarele produse:

materiale tipărite pentru diseminare pe scară largă, care descriu interesul țării în promovarea energiilor regenerabile și măsurile existente întreprinse sau planificate – subiecte care ar putea prezenta interes pentru publicul general, sau postere cu același mesaj, expuse în localuri vizitate de un număr mare de persoane (cum ar fi, locurile unde se achită facturile pentru serviciile comunale, unitățile de sănătate publică, stații de transport etc.);

spoturi TV și radio;

comunicate de presă, conferințe de presă și interviuri cu reprezentanții administrației Agenției pentru Eficiență Energetică și ai Ministerului Economiei, care vor comunica despre măsurile de promovare a energiilor regenerabile care sînt de interes public general.

Toate măsurile sînt prezentate în Planul de comunicare al Agenției pentru Eficiență Energetică, care este revizuit și ajustat anual.

e) Cine este responsabil de publicarea informațiilor privind beneficiile nete, costurile și eficiența energetică a echipamentelor și sistemelor care utilizează surse regenerabile de energie pentru încălzire, răcire și producerea de energie electrică? (Furnizorul echipamentului sau sistemului, un organism public sau un terț?)

Agenția pentru Eficiență Energetică este obligată să asigure publicul cu informații despre instalațiile și echipamentele cu un randament energetic sporit.

f) În ce mod se pun la dispoziția planificatorilor și arhitecților îndrumări pentru a-i ajuta să examineze în mod corespunzător combinația optimă de surse regenerabile de energie, tehnologii de înaltă eficiență și sistemele de încălzire și răcire urbane atunci cînd planifică, proiectează, construiesc sau renovează zone industriale sau rezidențiale? Cine este responsabil pentru aceasta?

Proiectul legii cu privire la performanța energetică a clădirilor introduce regulile aplicabile în acest context. Aceeași informație va fi disponibilă prin intermediul planului local de acțiuni de eficiență energetică, care va include atât aspecte ce țin de eficiența energetică, cît și aspecte de promovare a eficienței energetice. Agenția pentru Eficiență Energetică și autoritățile administrației publice locale sînt responsabile pentru asemenea îndrumări.

g) Descrieți programele existente și planificate de informare, de sensibilizare și de formare a cetățenilor cu privire la beneficiile și aspectele practice ale dezvoltării și utilizării energiei din surse regenerabile. Care este rolul actorilor de la nivel regional și local în proiectarea și administrarea acestor programe?

În cadrul [Hotărîrii Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011](#) "Cu privire la Programul Național pentru eficiență energetică 2011-2020" au fost determinate orientările pentru Planul de Comunicare. În prezent, este pus în aplicare Planul de Comunicare pentru Agenția pentru Eficiență Energetică pentru anul 2013. Planul include instrumentele specifice pentru utilizare și planul operațional pentru sensibilizarea opiniei publice în Republica Moldova privind energia din surse regenerabile. Principalele instrumente aplicabile sînt, după cum urmează:

actualizarea permanentă a paginii web a Agenției pentru Eficiență Energetică, precum și publicații în alte surse disponibile (ziare, pagini web ale altor autorități etc.);

organizarea și implementarea campaniei de sensibilizare axată pe promovarea energiei din surse regenerabile și a eficienței energetice în Moldova, care include, dar nu se limitează la conferințe de presă, evenimente publice, comunicate de presă etc.;

publicarea și distribuirea materialelor tipărite (broșuri, pliante etc.), spoturi video cu tematica relevantă;

organizarea atelierelor de lucru pentru investitori în domeniul eficienței energetice și energiei regenerabile;

organizarea și desfășurarea conferințelor dedicate Zilelor eficienței energetice;

organizarea concursului "Moldova Eco-Energetică" etc.

4.2.5. Autorizarea instalatorilor (art.14 alin.(3) din Directiva 2009/28/CE)

a) Referința la legislația națională și/sau regională (dacă este cazul) privind sistemele de autorizare sau sistemele de calificare echivalente pentru instalatori în conformitate cu art.14 alin.(3) din Directiva 2009/28/CE:

Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020, aprobat prin [Hotărîrea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011](#) stipulează faptul că instalatorii de cazane și sobe mici pe bază de biomasă și de sisteme fotovoltaice solare și termice solare vor fi autorizați de Centrul tehnic pentru securitate industrială și certificare în baza unui regulament privind autorizarea instalatorilor de cazane, aprobat de Guvern.

b) Organismul sau organismele responsabile pentru instituirea și certificarea, pînă în 2012, a sistemelor de autorizare/calificare pentru instalatorii de cazane și sobe mici pe bază de biomasă, de sisteme fotovoltaice solare și de sisteme termice solare, de sisteme geotermice de mică

adâncime și de pompe de căldură.

Autorizarea instalatorilor de cazane și sobe mici pe bază de biomasă și de sisteme fotovoltaice solare și colectoare solare este realizată de Centrul tehnic pentru securitate industrială și certificare.

c) Există asemenea sisteme de autorizare/calificare deja instituite? Dacă da, descrieți-le.

În prezent nu se aplică astfel de scheme.

d) Sînt disponibile public informații referitoare la aceste sisteme? Listele cu instalatorii autorizați sau calificați sînt publicate? Dacă da, unde? Sînt acceptate și alte sisteme ca fiind echivalente cu sistemul național/regional?

În prezent nu există astfel de sisteme, prin urmare nu este publicată nici informația relevantă.

Nu sînt publicate nici listele instalatorilor autorizați sau calificați.

e) Rezumat al măsurilor existente și planificate la nivel regional/local (dacă este relevant).

În anul 2013 vor fi introduse schemele de autorizare/calificare pentru instalatorii de cazane și sobe la scară mică, sisteme solare fotovoltaice și de energie termică solară, sisteme geotermale de mică adâncime și pompe de căldură, respectiv va fi publicată și actualizată lista instalatorilor autorizați/calificați.

4.2.6. Dezvoltarea infrastructurii pentru energia electrică (art.16 alin.(1) și alin.(3)-(6) din Directiva 2009/28/CE)

a) Referința la legislația națională existentă privind cerințe referitoare la rețelele energetice (art.16).

Prevederile generale privind rețelele electrice sînt stipulate în [Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică.

Art.35 și 37 din Lege definesc obligațiile operatorului rețelei de transport și de sistem, precum și obligațiile operatorilor rețelei de distribuție referitoare la utilizarea și extinderea rețelelor electrice. Descrierea normelor tehnice privind rețelele electrice de transport și distribuție se face în art.36 și 38 din [Legea cu privire la energia electrică nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#). Cerințele tehnice impuse utilizatorilor în ceea ce privește grupurile dispecerizabile, echipamentele de telecomunicații, datele și măsurarea la distanță, ca parte a condițiilor pentru racordare la rețeaua de transport, sînt descrise în Normele tehnice ale rețelelor electrice, aprobate prin [hotărîrile Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.266 și nr.267 din 20 noiembrie 2007](#) (capitolul V).

Legislația Republicii Moldova nu prevede o tratare specifică sau indicații privind unitățile de producere a energiei din surse regenerabile. Totuși, operatorul rețelei de transport și de sistem publică pe site-ul său cerințele tehnice pentru centralele electrice în bază de surse regenerabile, inclusiv informația specifică pentru centralele electrice eoliene.

b) În ce mod se asigură faptul că rețelele de transport și distribuție vor fi dezvoltate în vederea integrării volumului vizat de energie electrică din surse regenerabile, menținînd în același timp exploatarea în siguranță a sistemului de energie electrică? În ce mod este această cerință inclusă în planificarea periodică de rețea a operatorilor de transport și distribuție?

Sarcinile și responsabilitățile operatorului rețelei de transport și de sistem și a operatorilor rețelei de distribuție privind extinderea, consolidarea și dezvoltarea rețelei electrice de transport și distribuție sînt stipulate în [Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică,.

Principiile generale pentru extinderea rețelei de energie electrică sînt stipulate în articolul 40 din [Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică. Regulamentul cu privire la extinderea rețelelor electrice de distribuție, aprobat prin [Hotărîrea Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.439 din 23 noiembrie 2011](#) (secțiunea 2 art.6), face referință doar la măsurile privind cererea, ca fiind două cazuri individuale:

majorarea consumului;

cereri noi.

Condițiile generale pentru accesul părților terțe la rețeaua de energie electrică sînt stipulate în art.39 al [Legii nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) privind energia electrică. Potrivit acestuia, operatorul rețelei de transport și de sistem, operatorii rețelelor de distribuție asigură acces la rețelele electrice de transport și de distribuție tuturor utilizatorilor sistemului și terților fără discriminare, adică producătorii de

energie electrică pe bază de surse regenerabile sînt incluși, însă fără indicații specifice în acest sens.

Operatorul rețelei de transport și de sistem și operatorii rețelelor de distribuție pot refuza accesul la rețelele electrice în cazul în care se confruntă cu lipsă de capacitate, refuzul fiind motivat și justificat în mod corespunzător. De asemenea, operatorii vor informa Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică despre orice caz de refuz, precum și despre congestii, propunînd modalități de soluționare a acestora. Totodată, operatorii vor oferi părților interesate informații pertinente despre condițiile și măsurile necesare de a fi întreprinse pentru extinderea/racordarea la rețelele electrice de transport și distribuție, fiind inclusă coordonarea în scopul selectării celei mai benefice soluții de racordare.

Operatorul rețelei de transport și de sistem și operatorii rețelei de distribuție sînt în mod direct responsabili pentru extinderea rețelei electrice de transport și distribuție, cu scopul de a acoperi toate fluxurile de energie electrică (cererea de energie electrică) în cadrul acelei rețele. Procedurile de extindere sînt descrise în Normele tehnice ale rețelei electrice de transport și în Normele tehnice ale rețelei electrice de distribuție ([hotărîrile Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.266 și nr.267 din 20 noiembrie 2007](#)), iar Regulamentul privind extinderea rețelei electrice de distribuție, aprobat de către Agenție, face referință doar la consum.

Directiva EC/2009/28 pentru operatorul rețelei de transport și de sistem și operatorul rețelei de distribuție prevede:

1) dezvoltarea rețelelor de transport și de distribuție, în vederea integrării volumului vizat de energie electrică din surse regenerabile menținînd în același timp în siguranță exploatarea sistemului de electricitate; și

2) includerea în planificarea periodică a rețelei de către operatorii rețelelor de transport și de distribuție a cerinței de a integra mai multe surse regenerabile în rețele vor fi parte din prevederile proiectului de lege privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile.

c) Care va fi rolul unităților de stocare, instrumentelor IT și rețelelor inteligente? În ce mod se va asigura dezvoltarea acestora?

Legislația nu prevede măsuri specifice pentru implementarea rețelelor inteligente. În ceea ce privește art.16.1. din Directivă, care se referă la dezvoltarea energiilor regenerabile asociată infrastructurii rețelelor, nu există o abordare specifică a interconectărilor, unităților de stocare și dezvoltării sistemului.

Se presupune că producerea de energie electrică din surse regenerabile este inclusă în abordarea generală a aspectelor de interconectare care există.

[Hotărîrea Guvernului nr.102 din 5 februarie 2013](#) "Cu privire la Strategia energetică a Republicii Moldova pînă în anul 2030" are în vedere introducerea rețelelor inteligente într-o etapă ulterioară.

Referitor la contorizare, Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică a aprobat Regulamentul privind măsurarea energiei electrice în scopuri comerciale ([Hotărîrea Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.382 din 2 iulie 2010](#)), care stabilește cerințe noi pentru echipamentul de măsurare instalat în diferite puncte ale rețelei.

Regulamentul stabilește 5 categorii de puncte de măsurare:

categoria A: puncte de măsurare a cantităților de energie electrică livrată în rețeaua electrică de transport sau de distribuție de către centralele electrice;

categoria B: puncte de măsurare ale cantităților de energie electrică importată, exportată și tranzitată prin sistemul electroenergetic, puncte de măsurare de la interconexiunile cu alte sisteme electroenergetice și puncte de măsurare a cantităților de energie electrică intrată în rețeaua electrică de distribuție din rețeaua electrică de transport;

categoria C: puncte de măsurare a cantităților de energie electrică furnizată consumatorilor finali conectați la rețeaua de transport;

categoria D: puncte de măsurare a cantităților de energie electrică furnizată consumatorilor finali ale căror instalații de utilizare sînt racordate la rețeaua electrică de distribuție cu tensiunea egală sau mai mare de 6 kV;

categoria E: puncte de măsurare a cantităților de energie electrică furnizate consumatorilor finali conectați la rețeaua de distribuție, cu excepția punctelor de categoria D.

Cerințele specifice față de stocarea datelor și tipul contorului, prezentate în continuare, se referă la echipamentul de măsurare instalat la diferite categorii de puncte de măsurare:

producătorul de energie electrică este obligat să instaleze doar contoare electronice cu capacitatea de măsurare orară a cantității de energie electrică și a puterii electrice, cu capacitatea stocării datelor pe parcursul a cel puțin un an, cu posibilitatea conectării contorului la sistemul automatizat de măsurare a energiei electrice și de citire la distanță a indicațiilor și cu posibilitatea depistării momentului defectării contorului, indiferent de puterea instalată a centralei electrice;

În punctele de măsurare de categoriile A și B se instalează numai contoare electronice de energie electrică performante, care au posibilitatea înregistrării atât a cantităților de energie electrică activă, cât și a cantităților de energiei electrice reactive, în toate cele patru cadrane;

În punctele de categoria C vor fi utilizate contoare electronice cu capacitatea măsurării orare a cantităților de energie și energie electrică activă, precum și reactivă, în toate patru cadrane, cu posibilitatea conectării contorului la sistemul automatizat de măsurare a energiei electrice și a citirii la distanță a datelor înregistrate de contor, cu posibilitatea depistării timpului defectării contorului;

În punctele de categoria D se vor utiliza doar contoare electronice, cu posibilitatea înregistrării atât a energiei și energiei electrice active, cât și a celei reactive.

d) Este planificată consolidarea capacității de interconectare cu țări vecine? Dacă da, care sînt interconexiunile respective, despre ce capacitate este vorba și care este termenul-limită stabilit?

Interconexiunea existentă între rețeaua de energie electrică a Republicii Moldova și alte sisteme este considerată ca fiind insuficientă nu doar pentru scopul echilibrării producției de energie intermitentă, dar și pentru stabilitatea sistemului în cazul conectării sincrone la sistemul ENTSO-E.

Este planificată construcția a mai multor linii noi de interconectare cu România și Ucraina.

Tabelul 6

Linii de interconectare cu România și Ucraina

Nr. d/o	Denumirea	Lungimea	Capacitatea	Termenul-limită
1.	110kV Fălciu-Gotești	28 km	50-60 MW	2012
2.	330 kV (a 2-a linie) Novodnestrovsc - Bălți (extinderea stației de la Bălți)	cca.123 km	500-1000 MW	*
3.	400 kV Bălți-Suceava	cca.135 km	500-1000 MW	2019**
4.	330/400 kV Strășeni-Ungheni-Iași	120 km	500-1000 MW	*

* în funcție de studiul de fezabilitate privind racordarea la ENTSO-E.

** în conformitate cu Memorandumul de Înțelegere semnat de ÎS "Moldelectrica" cu CNTEE "Transelectrica".

e) În ce mod este abordată chestiunea accelerării procedurilor de autorizare privind infrastructura de rețea? Care este stadiul actual și durata medie pentru obținerea aprobării? Care sînt îmbunătățirile prevăzute? (Faceți referință la situația și legislația actuală, la blocajele constatate și la planurile vizînd simplificarea procedurii, inclusiv termenul de implementare și rezultatele preconizate).

Pentru liniile electrice cu tensiunea nominală egală și mai mare de 330 kV și pentru centralele termoelectrice cu o capacitate totală de peste 300 MW, procedurile de aprobare sînt supuse evaluării impactului asupra mediului înconjurător, prevăzut de [Legea nr.851-VIII din 29 mai 1996](#) privind expertiza

ecologică și evaluarea impactului asupra mediului înconjurător.

În conformitate cu legislația în vigoare, nu există prevederi specifice care fac referință la accelerarea procedurilor privind infrastructura de rețea în Republica Moldova. Totuși, conform [Legii nr.124-XIII din 23 decembrie 2009](#) privind energia electrică, operatorul rețelei este obligat să răspundă unei cereri noi în termen de 15 zile calendaristice din momentul depunerii acesteia. Calendarul de racordare este stabilit în contractul cu investitorul.

Operatorul de rețea va publica pe pagina web calendare clare de procesare a cererilor de racordare. Modelul contractului de racordare va fi public pe pagina web a operatorului de rețea.

f) În ce mod este asigurată coordonarea între aprobarea infrastructurilor de rețea și alte proceduri administrative de planificare?

Planurile anuale de dezvoltare a rețelelor electrice de transport sînt aprobate de ÎS “Moldelectrica”, cu ulterioară aprobare de Agenție. Aceste planuri nu sînt publicate pe pagina web a operatorului rețelei de transport și de sistem. În prezent, ÎS “Moldelectrica” este în proces de elaborare a planului de dezvoltare a rețelei de transport pe termen mediu, care include proceduri administrative de coordonare cu Ministerul Economiei și Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică.

[Hotărîrea Guvernului nr.436 din 26 aprilie 2004](#) “Despre aprobarea Regulamentului privind construcția/reconstrucția centralelor electrice” introduce cadrul pentru selectarea locației pentru noile centrale electrice. Această hotărîre va fi modificată cu referință la o nouă schemă de amplasare a centralelor electrice.

În prezent, se aplică o schemă, de la caz la caz, cînd investitorul solicită avizul de racordare de la ÎS “Moldelectrica”, acesta primește indicații dacă racordarea în locația selectată este fezabilă, ținînd cont de rețeaua existentă / consolidările posibile.

g) Sînt prevăzute drepturi de conectare prioritare sau capacități de conectare rezervate pentru instalațiile noi producătoare de energie electrică din surse regenerabile de energie?

[Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică stipulează că operatorul rețelei de transport și de sistem, operatorii rețelelor de distribuție asigură acces la rețelele electrice de transport și de distribuție tuturor utilizatorilor de sistem și terților fără discriminare, inclusiv producătorilor de energie electrică pe bază de surse regenerabile.

Nu există prevederi referitoare la drepturile de conectare prioritară sau necesitatea pentru rezervare de capacitate pentru instalațiile noi de energie electrică din surse regenerabile.

Totuși, în conformitate cu Normele tehnice ale rețelei electrice de transport și Normele tehnice ale rețelei electrice de distribuție ([hotărîrile Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.266 și nr.267 din 20 noiembrie 2007](#)), operatorul rețelei de transport și sistem, operatorii rețelelor de distribuție sînt obligați să elaboreze planuri de perspectivă pe 10 ani (în cazul operatorului rețelei de transport și sistem) și planuri de perspectivă pe 3 ani (în cazul operatorilor rețelelor de distribuție) și să desfășoare dezvoltarea și extinderea rețelelor, ținînd cont de dezvoltarea capacităților de producere (inclusiv dezvoltarea producerii de energie din surse regenerabile – energie electrică).

h) Există instalații pe bază de surse regenerabile care sînt gata de a fi incluse în rețea, dar nu sînt conectate din cauza limitelor de capacitate ale rețelei? Dacă da, ce măsuri se iau pentru a rezolva această situație și pînă cînd se preconizează soluționarea problemei?

Nu există.

i) S-au stabilit și publicat de către operatorii sistemelor de transport și distribuție regulile privind suportarea și partajarea costurilor pe care le presupun adaptările tehnice ale rețelelor? Dacă da, unde? Cum se asigură faptul că aceste reguli sînt bazate pe criterii obiective, transparente și nediscriminatorii? Există reguli speciale pentru producătorii situați în regiuni periferice și în regiuni cu o densitate scăzută a populației? (Regulile privind suportarea costurilor definesc ce parte din costuri este acoperită de producătorul care dorește să fie conectat și ce parte de operatorul de sistem de transport sau distribuție. Regulile privind partajarea costurilor definesc modul în care ar trebui distribuite costurile între producătorii care se conectează ulterior și care beneficiază de aceleași îmbunătățiri sau linii noi).

Nu există cerințe speciale față de operatorul rețelei de transport și de sistem și operatorii rețelei de distribuție de a publica reguli privind partajarea costurilor și suportarea ajustărilor tehnice pentru producătorii de energie electrică. De asemenea, nu există reguli speciale pentru producătorii amplasați în regiunile periferice sau în regiunile cu o densitate a populației mai redusă, precum și privitor la producătorii conectați ulterior, instalațiile de racordare rămân în proprietatea privată a investitorilor, care le suportă costul integral.

Totuși, [Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică indică în art.8 lit.s) obligația Agenției de a stabili “termenele finale, condițiile și plata pentru racordarea la rețea a centralelor electrice” cu scopul de a garanta obiectivitatea, transparența și caracterul nediscriminatoriu al acestora, cu accent pe producerea de energie pe bază de surse regenerabile.

Totodată, art.26 pct.1) al [Legii energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#) obligă operatorul rețelei de transport să elibereze “gratuit” condițiile tehnice de racordare la rețea. Legea energiei regenerabile nu prevede cerințe suplimentare, ci indică faptul că racordarea la rețea va fi asigurată pe bază de contract (art.26 alin.(3)).

j) Descrieți modul în care sînt repartizate producătorilor și/sau operatorilor de sistem de transport și/sau distribuție costurile de conectare și de adaptare tehnică. Cum pot recupera operatorii sistemelor de transport și distribuție aceste costuri de investiție? Este planificată pe viitor vreo modificare a acestor reguli privind suportarea costurilor? Ce schimbări aveți în vedere și care sînt rezultatele preconizate? (Pentru distribuirea costurilor de conectare la rețea există mai multe opțiuni. Părțile contractante pot alege una dintre acestea sau o combinație. Conform opțiunii de facturare “extinsă” a costurilor, dezvoltatorul instalației de producere a energiei electrice din surse regenerabile suportă o serie de costuri legate de infrastructura de rețea (conectarea la rețea, consolidarea și extinderea rețelei). O altă abordare o reprezintă facturarea limitată a costurilor, ceea ce înseamnă că dezvoltatorul suportă doar costul conectării la rețea, nu și costul consolidării și extinderii rețelei (acesta fiind inclus în tarifele de rețea și plătit de clienți). O altă variantă este “socializarea” tuturor costurilor, care urmează să fie astfel acoperite prin tarifele de rețea.)

[Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică indică principiul suportării doar a costurilor de racordare atunci cînd decide ca operatorul rețelei de transport și sistem/operatorii rețelelor de distribuție să suporte costurile de extindere a rețelei (art.40 alin.(2) pentru operatorul rețelei de transport și alin.(3) pentru operatorii rețelei de distribuție).

Potrivit prevederilor [Legii nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică și [Hotărîrii Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.266 din 20 noiembrie 2007](#) cu privire la aprobarea Normelor tehnice pentru rețelele electrice de transport (capitolul IV), operatorul rețelei de transport și de sistem este responsabil pentru extinderea și dezvoltarea rețelei electrice de transport. Operatorul rețelei de transport și de sistem trebuie să elaboreze planuri de perspectivă pentru rețeaua electrică de transport, luînd în considerare cererea actuală și pe viitor și producerea de electricitate. Conform acestui plan, operatorul rețelei de transport și de sistem trebuie să asigure dezvoltarea (extinderea, consolidarea capacității) rețelei de transport, cu scopul de a putea transporta toată energia electrică importată, exportată sau produsă local.

Toate cheltuielile aferente extinderii rețelei trebuie să fie suportate pe deplin de către operatorul rețelei de transport și de sistem. Aceste cheltuieli vor fi luate în considerare la stabilirea tarifelor pentru transportul energiei electrice, dacă au fost făcute în conformitate cu condițiile licenței, metodologiile tarifare și alte regulamente elaborate și aprobate de Agenție (art.40 al [Legii nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică).

Procedurile pentru dezvoltarea rețelei de distribuție, în ceea ce privește racordarea și planificarea, sînt descrise în Normele tehnice pentru rețelele electrice de distribuție, aprobate prin [Hotărîrea Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.267 din 20 noiembrie 2007](#), și sînt similare cu procedura de dezvoltare a rețelei pentru rețelele de transport. Planul de dezvoltare pentru rețeaua de distribuție elaborat de către operatorul rețelei de distribuție trebuie să fie strîns legat de planurile dezvoltate de operatorul rețelei de transport și de sistem. Toate cheltuielile

aferele extinderii rețelei sînt suportate pe deplin de către operatorul rețelei de distribuție. Aceste cheltuieli sînt luate în considerare la stabilirea tarifelor pentru distribuția energiei electrice, cu condiția ca acestea să fie în conformitate cu termenii licenței, metodologiile tarifare și alte regulamente elaborate și aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică.

k) Există reguli privind partajarea costurilor între producătorii conectați inițial și cei care se conectează ulterior? Dacă nu, cum sînt luate în considerare beneficiile de care se bucură producătorii conectați ulterior?

Costurile existente nu sînt diferențiate din punctul de vedere al partajării lor între primul producător și producătorii conectați ulterior. Aceasta se explică prin faptul că, după construcția și racordarea la rețea, linia de conectare va rămîne proprietate privată.

l) Cum se va asigura faptul că operatorii de sisteme de transport și distribuție pun la dispoziția noilor producători care doresc să se conecteze la rețea informațiile necesare cu privire la costuri, un calendar precis pentru procesarea cererilor lor și un calendar orientativ privind conectarea lor la rețea?

[Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică indică în art.8 lit.s) obligația Agenției de a stabili "termenele-limită, condițiile și plata pentru racordarea la rețea a centralelor electrice", cu scopul de a garanta obiectivitatea, transparența și caracterul nediscriminatoriu al acestora, cu accent pe producerea de energie pe bază de surse regenerabile.

De asemenea, art.39 alin.(2) solicită operatorilor de rețea să ofere informație pertinentă privind măsurile de extindere existente, precum și termene-limită concrete pentru efectuarea extinderii. Alin.(5) al aceluiași articol solicită operatorii de rețea să informeze în termen de 15 zile de la depunerea cererii privind condițiile tehnico-economice de racordare la rețea și să coopereze în scopul identificării celei mai bune soluții de racordare.

Totodată, art.26 pct.1) al [Legii energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#) obligă operatorul rețelei de transport să elibereze gratuit condiții tehnice de racordare. Legea energiei regenerabile nu prevede cerințe suplimentare, ci doar indică faptul că racordarea la rețeaua centrală va fi asigurată în bază de contract (art.26 alin.3).

4.2.7. Exploatarea rețelei de energie electrică (art.16 alin.(2) și alin.(7) și (8) din Directiva 2009/28/CE)

a) În ce mod garantează operatorii sistemelor de transport și distribuție transportul și distribuția energiei electrice produse din surse regenerabile de energie? Se asigură prioritate sau garantarea accesului?

Conform art.18 al [Legii nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică, titularii de licență nu trebuie să admită discriminarea participanților la piața energiei electrice și să respecte principiul procurării și al dispunerii cu prioritate a energiei electrice produse în regim de cogenerare de centralele electrice de termoficare și a energiei electrice produse de centralele electrice din surse regenerabile de energie. În același timp, operatorul rețelei de transport și de sistem și operatorii rețelei de distribuție pot refuza accesul la rețelele lor doar dacă se confruntă cu lipsă de capacitate. Refuzul va fi motivat și justificat în mod corespunzător (art.39 al [Legii cu privire la energia electrică](#)).

[Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#) garantează achiziționarea energiei electrice din surse regenerabile de către furnizori. Legea impune principiul achiziționării prioritare a energiei electrice generate de centralele electrice din surse regenerabile și a energiei electrice generate de centralele electrice de termoficare. Se acordă prioritate energiei electrice produse de centralele electrice din surse regenerabile în comercializarea pe piața internă de energie electrică.

Proiectul legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile stabilește accesul prioritar al energiei din surse regenerabile ca unul dintre principiile politicii de stat.

b) Cum se asigură faptul că, atunci cînd distribuie instalațiile producătoare de energie electrică, operatorii de sisteme de transport acordă prioritate celor care utilizează surse regenerabile de energie?

Conform art.35 din [Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică, la distribuția energiei electrice, operatorul rețelei de transport și de sistem trebuie să acorde prioritate

centralelor electrice care generează energie electrică din surse regenerabile. La nivelul legislației secundare, prioritatea pentru energia din surse regenerabile în procesul de dispecerizare, precum și prioritizarea diferitor tehnologii bazate pe surse regenerabile, în caz de limitări, lipsește. Nu sînt indicate măsurile de minimizare a limitării energiei electrice produse din surse regenerabile. Viitoarele actualizări ale legislației primare aplicabile și ale regulilor pieței vor stabili principii clare și reguli pentru a asigura pierderile minime de producere a energiei din surse regenerabile în caz de limitări, indicînd prioritatea producției acelor centrale asupra altor tehnologii, precum și indicînd prioritățile în interiorul grupului de tehnologii pe bază de surse regenerabile. Proiectul legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, lărgiște prevederile în ceea ce privește dispecerizarea cu prioritate a energiei din surse regenerabile.

c) Cum se întreprind măsuri operaționale privind rețeaua și piața pentru a reduce la minimum întreruperea furnizării de energie electrică din surse regenerabile? Ce fel de măsuri sînt planificate și cînd se preconizează implementarea acestora? (Printre măsurile privind piața și rețeaua care permit integrarea de resurse variabile s-ar putea număra măsuri precum o tranzacționare mai apropiată de tranzacționarea în timp real (trecerea de la prognozarea și reprogramarea producătorilor cu o zi înainte la realizarea acestor operațiuni în cursul aceleiași zile), agregarea sectoarelor de piață, asigurarea unei capacități de conectare și a unei tranzacționări transfrontaliere suficiente, îmbunătățirea cooperării cu operatorii de sisteme adiacente, utilizarea de instrumente ameliorate de comunicații și control, gestionarea din perspectiva cererii și participarea activă la piață în funcție de cerere (prin sisteme de comunicații bidirecționale – contorizare inteligentă), sporirea producției descentralizate și a stocării la nivel intern (de exemplu, pentru automobilele electrice) cu o gestionare activă a rețelelor de distribuție (rețele inteligente).

Pentru o perioadă îndelungată de timp, va fi dificil pentru Republica Moldova, dacă nu chiar imposibil, să dezvolte piețe pentru ziua următoare sau intrazilnică cu lichiditatea necesară. Integrarea energiei electrice din surse regenerabile va beneficia de cuplarea pieței locale cu cea din România, dar aceasta depinde de conectarea cu sistemul ENTSO-E, în mod sincron sau asincron (instalații back-to-back).

De asemenea, participarea consumului la echilibrarea sistemului nu este fezabilă pe termen mediu. Operatorul rețelei de transport și de sistem va beneficia de o reglementare extinsă, care să descrie situațiile de urgență, cînd operatorului rețelei de transport și de sistem îi este permis să reducă producerea de energie pe bază de surse regenerabile.

În acest sens, proiectul legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, implementează prevederile Directivei 28/2009/CE privind minimizarea limitărilor ce țin de utilizarea energiei electrice produsă din surse regenerabile.

d) Autoritatea de reglementare în domeniul energiei este informată cu privire la aceste măsuri? Are aceasta competența de a monitoriza și impune implementarea respectivelor măsuri?

Titularii de licențe (operatorul rețelei de transport și de sistem, operatorii rețelei de distribuție) trebuie să prezinte Agenției rapoarte anuale, care să conțină informații privind activitatea lor pe piața energiei electrice, precum și orice altă informație solicitată de către Agenție pentru a-și îndeplini sarcinile.

Agenția are dreptul de a obține de la titularii de licențe copii, extrase din documente (referitoare la activitățile acestora, inclusiv documente care conțin informații clasificate ca secret de stat, secret comercial, sau altă informație confidențială), precum și informație suplimentară necesară (art.9 din [Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică).

e) Centralele care produc energie electrică în bază de surse regenerabile sînt integrate pe piața energiei electrice? Ați putea descrie modul în care se realizează acest lucru? Care sînt obligațiile acestora în ceea ce privește participarea la piața energiei electrice?

Legislația primară și secundară existentă permite integrarea în continuare a producerii de energie electrică din surse regenerabile doar pe piața reglementată a energiei electrice existentă. Acestea trebuie să se conformeze [Legii nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) privind energia electrică și Regulilor pieței de energie electrică, aprobate prin [Hotărîrea Consiliului de administrație al Agenției Naționale](#)

[pentru Reglementare în Energetică nr.75 din 12 decembrie 2002](#). Regulile respective se aplică tuturor participanților pe piață.

Pe de altă parte, obligația pentru furnizorii locali de energie electrică de a semna contracte cu producătorii de energie electrică din surse regenerabile și de a achiziționa tot volumul de energie electrică produs asigură integrarea producătorilor locali pe piața reglementată a energiei electrice. Nu există prevederi pentru integrarea pe o piață concurențială, după cum nu există nici piața concurențială funcțională.

Furnizorul central de energie electrică introdus de [Strategia energetică pînă în 2030](#) și de proiectul legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile va funcționa ca un organ unic care își va asuma responsabilitatea pentru diferențele între prognoza și producția efectivă de energie din surse regenerabile intermitentă, în scopul de a permite producătorilor energiei electrice din surse regenerabile să se conformeze obligației lor față de furnizorii de energie electrică.

f) Care sînt regulile în baza cărora se percep tarife de transport și distribuție de la producătorii de energie electrică din surse regenerabile de energie?

În Republica Moldova, furnizarea energiei electrice în rețea nu este taxată. Tariful de transport și de distribuție se achită în final de consumatorii casnici și noncasnici.

4.2.8. Integrarea biogazului în rețeaua de gaz natural (art.16 alin.(7), (9) și (10) din Directiva 2009/28/CE)

a) Cum se asigură ca la perceperea de tarife de transport și distribuție să nu se admită nici o discriminare gazului provenit din surse regenerabile de energie?

În legislația Republicii Moldova există prevederi privind nediscriminarea accesului energiei produse din surse regenerabile la rețelele de transport. [Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#) introduce principiul accesului nediscriminatoriu la rețea pentru energia din surse regenerabile. [Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică dezvoltă acest principiu și stabilește responsabilitatea Agenției de a stabili termenele, condițiile și plățile de racordare la rețea în baza unor criterii obiective, transparente și nediscriminatorii, în mod special menționînd costurile și beneficiile diferitor tehnologii pentru producerea de energie din surse regenerabile.

Cu toate acestea, pînă în prezent nu a fost elaborată legislația care să acopere integrarea gazului provenit din surse regenerabile în rețeaua de gaze naturale.

b) S-a desfășurat vreo evaluare a necesității de a extinde infrastructura rețelei de gaz natural pentru a facilita integrarea gazului provenit din surse regenerabile de energie? Care este rezultatul? Dacă nu, va fi realizată o astfel de evaluare?

Pînă în prezent nu a fost efectuată o astfel de evaluare.

Ministerul Economiei și Agenția pentru Eficiență Energetică consideră că actuala strategie trebuie să fie concentrată pe utilizarea gazelor din surse regenerabile de energie la generarea de energie electrică, și nu pe dezvoltarea unui cadru care să permită injectarea gazelor din surse regenerabile în rețeaua de gaze. Cu toate acestea, deși nu este o prioritate, pe parcursul perioadei de implementare a prezentului Plan Național, Guvernul, în cooperare cu toate părțile interesate relevante, va realiza o astfel de evaluare.

c) Normele tehnice privind conectarea la rețea și tarifele de conectare pentru biogaz sînt publicate? Unde sînt publicate acestea?

Conectarea la rețea a instalațiilor producătorilor de biogaz, care urmează a fi adus la parametrii gazului natural și care urmează a fi injectat în rețelele de gaze naturale se efectuează în conformitate cu prevederile Normelor tehnice ale rețelelor de transport a gazelor naturale, aprobate prin [Hotărîrea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.375 din 13 mai 2010](#), cu prevederile Normelor tehnice ale rețelelor de distribuție a gazelor naturale, aprobate prin [Hotărîrea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.324 din 27 februarie 2009](#). Totodată, conform prevederilor art.39 din [Legea cu privire la gazele naturale](#), accesul la rețelele de transport și de distribuție a gazelor naturale se bazează pe tarife publicate, aplicate față de toți utilizatorii de sistem pe principii obiective și nediscriminatorii.

4.2.9. Dezvoltarea infrastructurii de încălzire și răcire urbană (art.16 alin.(11) din Directiva

2009/28/CE)

a) Prezențați o evaluare a necesității de noi infrastructuri de încălzire și răcire urbană, în bază de surse regenerabile de energie, care să contribuie la atingerea obiectivului pentru 2020. În funcție de această evaluare, există planuri de promovare a acestor infrastructuri pe viitor? Care sînt contribuțiile preconizate ale marilor unități producătoare pe bază de biomasă, de energie solară și de energie geotermală în cadrul sistemelor de încălzire și răcire urbană?

În conformitate cu Conceptul privind restructurarea corporativă a sistemului centralizat de alimentare cu energie termică a mun. Chișinău, este planificată restructurarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică din Chișinău în baza rețehnologizării CET-urilor existente. Potențialul de biomasă va fi utilizat în continuare în regiuni ca urmare a tradițiilor. Potențialul de energie termică solară va fi valorificat, preponderent în orașele mici și sate, de gospodăriile casnice individuale, dar și de clădirile publice, cum ar fi școlile și clădirile administrative; la fel, această sursă va fi utilizată în cazul construirii sau renovării zonelor industriale sau rezidențiale.

Sursele de energie din biomasă, solară și geotermală nu vor contribui la funcționarea sistemelor de alimentare centralizată cu energie termică. Inițiativele lansate la nivel local vor deveni principalul factor de progres. Prin urmare, nu poate fi realizată nici o evaluare a necesităților pentru infrastructura nouă de încălzire și răcire centralizată folosind surse de energie regenerabilă în condițiile lipsei proiectelor privind utilizarea surselor regenerabile de energie în domeniul încălzire și răcire.

Totuși, proiectul legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile stipulează ca Agenția pentru Eficiență Energetică să încurajeze autoritățile administrației publice locale să includă încălzirea și răcirea pe bază de surse regenerabile în planificarea infrastructurii locale. Aceasta implică și considerarea caracteristicilor specifice infrastructurii energiei din surse regenerabile încălzire și răcire în cazul construirii sau renovării infrastructurii în zonele industriale/rezidențiale.

Proiectul legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile cere ca autoritățile administrației publice locale să stabilească pînă la 31 decembrie 2014, prin reglementări sau prin alte acte cu același efect, cote minime de energie din surse regenerabile pentru furnizarea de energie în clădirile noi și cele renovate.

Potrivit prevederilor proiectului legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, Ministerul Economiei trebuie să revizuiască și să actualizeze Planul național în cazul în care timp de 2 ani consecutivi îndeplinirea cotei energiei din surse regenerabile se poziționează sub traiectoria orientativă minimă. În astfel de cazuri, va fi examinată informația oferită de către Agenția pentru Eficiență Energetică și autoritățile administrației publice locale. Planul național actualizat va include evaluarea necesităților pentru dezvoltarea infrastructurii energiei din surse regenerabile încălzire și răcire.

4.2.10. Biocarburanți și alte biolichide – criterii de durabilitate și verificarea conformității (art.17-21 din Directiva 2009/28/CE)

a) Cum se vor implementa la nivel național criteriile de durabilitate pentru biocarburanți și biolichide? (S-a planificat vreun act legislativ pentru implementarea acestora? Care va fi cadrul instituțional?)

În prezent, nu există o legislație specifică privind criteriile de durabilitate pentru biocarburanți.

Regulamentul privind criteriile de durabilitate va fi elaborat de către Ministerul Transporturilor și Infrastructurii Drumurilor și aprobat de Guvern.

b) Cum se va asigura faptul că biocarburanții și biolichidele care sînt luate în calcul pentru îndeplinirea obiectivului sau obligațiilor naționale privind energiile din surse regenerabile, și /sau sînt eligibile pentru sprijin financiar respectă criteriile de durabilitate stabilite în art.17 alin.(2)–(5) din Directiva 2009/28/CE? (Va exista o instituție sau un organism național responsabil de monitorizarea /verificarea conformității cu aceste criterii?)

În prezent, în Republica Moldova nu există o legislație specifică privind criteriile de durabilitate pentru biocarburanți. Cu toate acestea, Agenția pentru Eficiență Energetică va fi organul responsabil de monitorizarea îndeplinirii criteriilor de durabilitate, odată ce acestea sînt implementate.

c) În cazul în care monitorizarea criteriilor va fi asigurată de o autoritate sau de un organism național, această autoritate sau acest organism național există deja? Dacă da, precizați care este

aceasta (acesta). Dacă nu, cînd se prevede că va fi instituită (instituit)?

Da. Agenția pentru Eficiență Energetică este o instituție deja creată.

d) Furnizați informații asupra existenței unei legislații naționale cu privire la zonarea teritoriului și la cadastrul național pentru verificarea conformității cu art.17 alin.(3)–(5) din Directiva 2009/28/CE. Cum pot avea acces operatorii economici la aceste informații? (Vă rugăm să furnizați informații cu privire la existența de norme, la distincția dintre diversele statuti ale terenurilor, precum zona de biodiversitate, zona protejată etc., precum și cu privire la autoritatea națională competentă care va monitoriza acest cadastru și va modifica statutul terenurilor).

Principalul cadru legislativ care, în prezent, reglementează statutul juridic al terenurilor în Republica Moldova este [Codul funciar al Republicii Moldova \(nr.828-XII din 25 decembrie 1991\)](#).

Codul funciar împarte terenurile existente în Republica Moldova în următoarele categorii:

terenurile agricole;

terenurile intravilane;

terenurile destinate industriei, transporturilor, telecomunicațiilor și terenurile cu alte destinații speciale;

terenurile destinate ocrotirii naturii, ocrotirii sănătății, activității recreative, terenurile de valoare cultural-istorică, terenurile din zonele suburbane și zonele verzi;

terenurile fondului silvic;

terenurile fondului apelor;

terenurile fondului de rezervă.

Există mai multe legi, care conțin norme speciale cu privire la categoriile de terenuri: [Codul silvic al Republicii Moldova nr.887-XIII din 21 iunie 1996](#), [Codul apelor al Republicii Moldova nr.1532-XII din 22 iunie 1993](#) [din 26 octombrie 2013 înlocuit cu [Legea apelor nr.272 din 23 decembrie 2011](#)], [Legea nr.1538-XIII din 25 februarie 1998](#) privind fondul ariilor naturale protejate de stat, [Legea nr.591-XIV din 23 septembrie 1999](#) cu privire la spațiile verzi ale localităților urbane și rurale etc.

Cu privire la registrele funciare, Republica Moldova dispune de un registru al bunurilor imobile, implementat în baza [Legii cadastrului bunurilor imobile nr.1543-XIII din 25 februarie 1998](#), precum și câteva registre specializate (cadastrul apelor, cadastrul obiectelor și complexelor din fondul ariilor naturale protejate de stat, cadastrul funcțional urban, cadastrul forestier).

Informația din Registrul bunurilor imobile este pusă la dispoziția utilizatorilor/solicitanților on-line (în baza unui acord de servicii, încheiat cu autoritatea competentă – Agenția Servicii Publice) sau poate fi obținută, prin depunerea unei cereri scrise la subdiviziunile competente ale Agenției Servicii Publice (contra plată). Informația din registrele specializate poate fi obținută doar în bază unei cereri în scris, depusă la autoritatea competentă.

Statutul juridic al ariilor naturale protejate de stat este reglementat prin [Legea nr.1538-XIII din 25 februarie 1998](#) privind fondul ariilor naturale protejate de stat. În acest context, Legea face deosebire între următoarele zone protejate:

În conformitate cu clasificarea Uniunii internaționale de conservare a naturii:

rezervație științifică (5);

parc național (0);

monument al naturii;

rezervație naturală (63);

rezervație peisagistică (41);

rezervație de resurse (13);

suprafață cu management multifuncțional (32).

Terenurile destinate ocrotirii naturii, care nu țin de clasificarea Uniunii internaționale de conservare a naturii:

grădină dendrologică (2);

monument de arhitectură peisagistică (21);

grădină zoologică (1).

Create în bază de reglementări internaționale:

rezervație a biosferei (Program UNESCO) (0);
zone umede de importanță internațională (Convenția RAMSAR) (3).

Cadastrul obiectelor și complexelor din fondul ariilor naturale protejate de stat este gestionat de Ministerul Mediului. Cadastrul conține informații privind statutul juridic, amplasarea, regimul de protecție, importanța științifică, cognitivă și de recreație a obiectelor și complexelor incluse în registru.

e) În ceea ce privește zonele protejate, furnizați informații cu privire la regimul național, european sau internațional de protecție în baza cărui sînt clasificate.

Pe lângă regulile și clasificările generale, [Legea nr.1538-XIII din 25 februarie 1998](#) privind fondul ariilor naturale protejate de stat conține informații concrete despre fiecare zonă protejată din Republica Moldova. Tabelele, incluse ca anexe la această lege, conțin informații cu privire la denumirea, mărimea, amplasarea și proprietarul terenului, pentru fiecare zonă protejată.

Trei zone protejate, amplasate în Republica Moldova (Nistrul de Jos, lacurile Prutului de Jos și Unguri-Holoșnița) au fost incluse în lista zonelor umede de importanță internațională. Proiectul privind crearea unei rezervații a biosferei (în cadrul Programului UNESCO MAB /Omul și Biosfera), în baza rezervației științifice "Codru", este în curs de implementare.

f) Care este procedura de schimbare a statutului unui teren? Cine monitorizează și raportează la nivel național cu privire la modificarea statutului terenului? Cît de des este actualizat cadastrul de zonare (lunar, anual, bianual etc.)?

În conformitate cu [Codul funciar nr.828-XII din 25 decembrie 1991](#) (art.71) schimbarea destinației unui teren agricol poate fi efectuată doar prin hotărîre de Guvern, la cererea proprietarului, însoțită de permisiunea eliberată de autoritățile administrației publice locale (consiliul raional sau consiliul local) și autoritățile de protecție a mediului. În cazul în care un teren agricol cu bonitatea solului sub 40% și-a schimbat destinația și i s-a atribuit statut de pădure, acest lucru trebuie aprobat de către consiliul raional, la cererea proprietarului, însoțită de acordul consiliului local.

Terenurile agricole cu o bonitate înaltă a solului sînt excluse din regimul de schimbare a destinației, în baza prevederilor relevante ale [Codului funciar](#). Cu toate acestea, în practica locală există cazuri cînd Parlamentul, prin derogare de la normele Codului funciar, a aprobat schimbarea destinației unor anumite terenuri, cu un înalt grad de bonitate (vezi [Legea privind retragerea din circuitul agricol a unor terenuri de calitate superioară nr.86-XVI din 29 martie 2007](#)).

Schimbarea destinației terenurilor destinate industriei (inclusiv terenurilor pentru destinație specială) poate avea loc doar prin hotărîre de Guvern.

Mai mult, schimbarea destinației terenurilor din intravilan ține de competența autorităților locale (de exemplu, consiliilor locale), cu condiția că aceste terenuri sînt de o importanță locală. Un dosar, care solicită aprobare pe marginea schimbării destinației pentru un teren concret, poate varia în funcție de circumstanțe specifice (de exemplu, în anumite situații, poate fi nevoie de acord /hotărîri suplimentare).

În contextul celor menționate mai sus, trebuie de menționat că [Legea nr.1308-XIII din 25 iulie 1997](#) privind prețul normativ și modul de vânzare-cumpărare a pămîntului interzice achiziționarea, prin orice mijloace, a dreptului de proprietate asupra terenurilor agricole și pădurilor de către companiile sau persoanele străine (inclusiv apatrizii). Mai mult decît atît, această Lege prevede dreptul companiilor naționale, în care o companie străină sau un cetățean străin are interese sau cotă-parte de a dobîndi proprietatea asupra terenurilor agricole sau pădure doar prin moștenire (legală sau testamentară).

g) Cum se asigură și cum se verifică la nivel național conformitatea cu bunele practici agricole ecologice și cu alte cerințe de ecocondiționalitate (impuse de art.17 alin.(6) din Directiva 2009/28/CE)?

În prezent, în Republica Moldova nu există o legislație specifică privind biocarburanții. Republica Moldova nu are o lege /cod privind condițiile bune agrare și de mediu.

h) Intenționați să ajutați la crearea de scheme voluntare de "certificare" a durabilității biocarburanților și biolichidelor, astfel cum se descrie la art.18 alin.(4) paragraful doi din Directiva 2009/28/CE? Dacă da, în ce mod?

Proiectul legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile include prevederi privind stabilirea criteriilor de durabilitate pentru biocarburanți și biolichide, precum și a procedurii de verificare a

respectării criteriilor de durabilitate în timpul producției de biocombustibili, biocarburanți și biolichide.

[Pct.4.2.10 modificat prin [Hot.Guv. nr.327 din 17.04.2018](#), în vigoare 20.04.2018]

4.3. Scheme de sprijin pentru promovarea utilizării energiei din surse regenerabile pentru energia electrică aplicate de către partea contractantă sau de către un grup de părți contractante.

Reglementare

a) Care este temeiul legal al acestei obligații/acestui obiectiv?

[Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#);

[Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică;

[Legea nr.142 din 2 iulie 2010](#) cu privire la eficiența energetică;

[Hotărîrea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011](#) “Cu privire la Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020”;

[Hotărîrea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.330 din 3 aprilie 2009](#) “Cu privire la aprobarea Regulamentului privind garanțiile de origine pentru energia electrică produsă din surse regenerabile de energie”;

[Hotărîrea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.321 din 22 ianuarie 2009](#) “Privind metodologia determinării, aprobării și aplicării tarifelor la energia electrică produsă din surse regenerabile de energie și biocarburant”.

În conformitate cu legislația națională, Republica Moldova urmează să realizeze obiectivul de 20% de energie din surse regenerabile din consumul final brut de energie în 2020 și 10% de energie din surse regenerabile – energie electrică în 2020.

Mecanismul de sprijin al obiectivelor este bazat pe obligația existentă de achiziționare pe o perioadă de 15 ani a energiei din surse regenerabile – energie electrică la tarife stabilite de Agenție.

[Hotărîrea Guvernului nr.102 din 5 februarie 2013](#) “Cu privire la Strategia energetică a Republicii Moldova pînă în anul 2030” stipulează că organizarea licitațiilor (pentru optimizarea prețurilor) este mecanismul de selectare a celor mai bune proiecte de instalații de energie din surse regenerabile.

[Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#) stabilește anumite obiective generale și măsuri, care urmează a fi implementate de către autoritățile publice cu scopul de a sprijini dezvoltarea energiei din surse regenerabile:

determinarea priorităților pentru sursele regenerabile de energie, respectiv sprijinul în timpul funcționării;

garantarea funcționării mecanismelor economice și a stimulentei, respectiv susținerea investițiilor și/sau sprijinul în timpul funcționării;

acordarea de stimulente fiscale sau de creditare pentru persoanele fizice și juridice implicate în producerea de energie din surse regenerabile, respectiv susținerea investițiilor.

Fondul pentru eficiența energetică are scopul de a finanța proiecte de eficiență energetică și de energie din surse regenerabile.

Prevederile legislative, cu un scop clar definit de a susține dezvoltarea energiei din surse regenerabile, nu includ scheme de sprijin comparabile cu alte scheme de suport instituite în Europa, de exemplu: tarife garantate, bonusuri (prime) sau certificate verzi. Totuși, există un tarif reglementat în vigoare aplicat pentru energia electrică produsă din surse regenerabile și pentru biocarburanți (secțiunea sprijin financiar din prezentul Plan național).

b) Există obiective specifice unei anumite tehnologii?

Obiectivele indicative diferențiate pe tehnologii vor fi implementate ca parte a politicii de promovare prin licitații. În mod concret, pentru instalațiile eoliene și solare este stabilită o capacitate țintă de 360 MW pentru perioada supusă analizei.

c) Care sînt obligațiile/obiectivele concrete pe an (pe tip de tehnologie)?

Nu există obiective indicative anuale stabilite pentru fiecare tehnologie a energiei electrice din surse regenerabile. Totuși, obiectivul de 360 MW stabilit pentru instalațiile eoliene și solare se va defalca într-o plafonare de 140 MW pentru capacitățile licitate în perioada 2013-2015 și o altă plafonare de 220 MW în perioada 2016-2019.

[Hotărîrea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.75 din 12 decembrie 2002](#) “Cu privire la aprobarea Regulilor pieței de energie electrică” obligă furnizorii și consumatorii independenți să contracteze anual o cotă-parte din livrările totale prognozate de electricitate produse din surse regenerabile. Această cotă este proporțională cu cota-parte în consumul anual general de electricitate. În pofida principiilor comune ale obligației de achiziționare a energiilor produse din surse regenerabile și cogenerare, regulile pentru distribuția energiei electrice produse din surse regenerabile sînt mai puțin dezvoltate comparativ cu cogenerarea. Aceasta este o discrepanță, care urmează a fi corectată odată cu actualizarea regulilor pieței de energie electrică. Durata de un an a schemei de contractare bilaterală, care combină prognozele privind producerea și consumul anual, nu este adecvată pentru o producere intermitentă pe care parcurile eoliene vizate urmează să o asigure. În legătură cu prevederile privind neîndeplinirea de către producător a obligațiilor contractuale (art.23 lit.f) din [Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#)), prin aceasta se introduc condiții de afaceri împovărătoare pentru producerea intermitentă. Furnizorul central de energie electrică, acționînd ca organ unic cu activitatea reglementată conform regimului serviciilor publice de interes general în calitate de cumpărător unic, va înlătura obstacolele din schema actuală.

d) Cine trebuie să îndeplinească această obligație?

Obligația este pentru furnizorii și consumatorii eligibili.

e) Care este consecința neîndeplinirii obligației?

Sarcinile generale pentru 2020 și 2015 nu sînt transpuse în obiective indicative anuale obligatorii. Obligația de a avea contracte reglementate între producătorii și furnizorii sau consumatorii eligibili are rolul de a garanta preluarea de energie din surse regenerabile la un tarif aprobat de către reglementator. Obiectivul pe anul 2020 se bazează pe stimularea prin nivelul de tarifare și obligația de a cumpăra și nu pe stabilirea unei cote obligatorii. Actuala legislație nu prevede penalități, dacă furnizorii sau consumatorii eligibili nu-și îndeplinesc obligațiile de a cumpăra o anumită cotă-parte a energiei care provine din surse regenerabile. Totuși, există o prevedere care se referă la neîndeplinirea obligației contractuale de către producător în ceea ce privește restituirea cheltuielilor suportate de furnizor, distribuitor sau operator în cazul în care producătorul nu-și onorează obligațiile ([Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#) art.23 lit.f).

f) Există vreun mecanism de supraveghere a îndeplinirii obligației?

În conformitate cu [Hotărîrea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.75 din 12 decembrie 2002](#), operatorul sistemului de transport este obligat să asigure înregistrarea și analiza fluxurilor de electricitate efective către operatorii de distribuție, consumatorii eligibili și furnizori. Acesta asigură bazele pentru monitorizarea de către reglementator a obligației contractuale ca parte a regulilor de piață și a condițiilor de licență prezentate în raportul public anual ([Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică, art.8).

g) Există vreun mecanism de modificare a obligațiilor/obiectivelor?

Pentru a schimba obiectivul indicativ, este necesară modificarea legislației.

Sprijin financiar

a) Care este denumirea schemei (precum și o scurtă descriere a schemei)?

[Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#) stipulează mai multe principii ale politicii de stat în domeniul energiilor regenerabile, care pot fi grupate după cum urmează:

Scheme de sprijin legislativ:

selectarea pe bază de licitație și promovarea celor mai eficiente programe;

garantarea comercializării energiei regenerabile prin racordarea nediscriminatorie la rețelele de energie electrică și la rețelele urbane de termoficare, precum și a combustibilului din surse regenerabile prin acces la rețelele de transport și distribuție;

promovarea producerii de energie electrică din surse regenerabile va fi asigurată prin achiziționarea obligatorie de către furnizori a unei cote-părți predeterminate de energie electrică produsă din aceste surse, precum și prin alte măsuri administrative.

Sprijin financiar:

asigurarea stimulentei economice și financiare pentru utilizarea surselor regenerabile de energie.

Măsuri informațional-educative:

transparența tuturor activităților și implicarea societății, a potențialului științifico-tehnic și tehnologic în procesul de valorificare a surselor regenerabile de energie;

asigurarea accesului persoanelor juridice și fizice la informația privind valorificarea surselor regenerabile de energie;

educarea populației în spiritul valorificării surselor regenerabile de energie și al utilizării eficiente.

Potrivit prevederilor [Legii energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#), Agenția este obligată să aprobe tarife pentru fiecare tip de tehnologie și biocarburanți, calculate de către producător în baza metodologiei Agenției, care prevede recuperarea investițiilor efectuate în construcția, extinderea sau modernizarea instalațiilor, precum și a liniilor de conexiune la rețeaua de transport / distribuție, în termen de pînă la 15 ani, cu condiția ca rata de rentabilitate prescrisă să nu depășească dublul ratei corespunzătoare din sectorul energetic tradițional pentru energie electrică și combustibili.

În baza [Legii energiei regenerabile](#), Agenția a emis Hotărîrea cu privire la metodologia de stabilire a tarifelor pentru energia electrică produsă din surse regenerabile de energie și pentru biocarburanți. În baza acestei metodologii, sînt determinate tarifele în mod individual pentru fiecare producător de energie din surse regenerabile. Același lucru se întîmplă și în privința biocarburanților, unde tarifele sînt determinate individual pentru fiecare producător de biomotorină și bioetanol per fiecare tonă de combustibil produs.

Hotărîrea cu privire la Metodologia de stabilire a tarifelor pentru energia electrică produsă din surse regenerabile și pentru biocarburanți prezintă formulele detaliate de calculare pentru tarifele și ratele de rentabilitate, inclusiv mecanismul de ajustare a tarifelor.

Art.17 alin.3) al [Legii energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#) introduce stimulente financiare, administrate de Fondul pentru eficiență energetică:

finanțarea proiectelor de investiții pentru creșterea eficienței utilizării energiei și valorificării surselor regenerabile de energie în Republica Moldova;

oferirea de garanții pentru împrumuturile acordate de instituțiile financiare și de creditare pentru proiectele de investiții în creșterea eficienței utilizării energiei și valorificarea surselor regenerabile de energie;

acoperirea cheltuielilor proprii ale Fondului pentru eficiență energetică, prevăzute în bugetul aprobat de Consiliul de administrare al Fondului, inclusiv a cheltuielilor pentru plata serviciilor prestate de administratorul Fondului și auditorii financiari;

asistență tehnică, dacă aceasta este considerată necesară pentru realizarea proiectelor eligibile.

b) Este o schemă voluntară sau obligatorie?

Obligatorie.

c) Cine este responsabil cu administrarea schemei? (Organul de implementare, autoritatea de monitorizare)

Agenția este unica instituție relevantă care gestionează schema. Guvernul a identificat necesitatea unei entități specializate, desemnată în calitate de prestator de servicii de interes public pentru a gestiona decontarea plăților, prognozele producției de energie electrică, responsabilitatea notificării și echilibrării etc. Această entitate, care va beneficia de un tarif reglementat pentru funcționarea în calitate de cumpărător/furnizor unic de energie electrică din surse regenerabile, va fi licențiată de Agenție și va fi monitorizată și supravegheată pentru a asigura conformitatea cu condițiile specifice ale licenței, la fel ca și orice alt titular de licență.

d) Care sînt măsurile întreprinse pentru a asigura disponibilitatea bugetului/finanțării necesare pentru atingerea obiectivului național?

Prin [Legea nr.124-XVIII din 23 decembrie 2009](#) cu privire la energia electrică, [Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#) și [Hotărîrea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.75 din 12 decembrie 2002](#) "Cu privire la aprobarea Regulilor pieței de energie electrică" a fost introdusă obligația de achiziționare furnizorilor de electricitate, aceștia urmînd să preia energia electrică produsă din surse regenerabile în țară. Această obligație, împreună cu metodologia tarifară de energie electrică din surse regenerabile, reprezintă baza mecanismului de sprijin existent.

Fondul pentru eficiență energetică urmează să fie utilizat, în principal, în scopuri de investigare a potențialului regenerabil.

e) Cum abordează această schemă securitatea și fiabilitatea pe termen lung?

Actuala schemă de sprijin nu abordează în prezent aceste aspecte într-un mod cantitativ. Viitoarele licitații vor fi realizate cu un plafon clar al capacității instalate, având în vedere condițiile stricte din rețeaua energiei electrice. Posibilitățile de a beneficia de serviciile unei piețe de echilibrare adevărate sînt condiționate de conectarea la ENTSO-E, care este un proces îndelungat.

f) Schema este revizuită periodic? Ce tip de mecanism de feed-back sau de ajustare există? În ce mod a fost optimizată schema pînă în prezent?

Pînă în prezent, schema nu a fost revizuită. Posibilitatea de a revizui [Hotărîrea Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.75 din 12 decembrie 2002](#) "Cu privire la aprobarea Regulilor pieței de energie electrică" există și este stipulată în reglementare. Proiectul legii privind promovarea energiei din surse regenerabile este în proces de definitivare și va asigura calea pentru adoptarea ulterioară a licitațiilor ca mecanism pentru promovarea energiei electrice din surse regenerabile.

g) Sprijinul diferă în funcție de tehnologia folosită?

În prezent nu diferă.

h) Care este impactul preconizat în ceea ce privește producția de energie?

Se preconizează că noul mecanism va fi suficient pentru a realiza sarcina de energie electrică din surse regenerabile.

i) Sprijinul este condiționat de îndeplinirea unor criterii de eficiență energetică?

Criteriile specifice de eficiență energetică nu sînt stipulate în reglementarea existentă, însă [Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#) indică:

selectarea pe bază de licitații și promovarea celor mai eficiente programe;

controlul de stat privind utilizarea eficientă a surselor regenerabile de energie ca unul din principiile obiectivelor politicii de stat pentru sursele regenerabile de energie.

j) Schema este o măsură deja existentă? Indicați legislația națională care reglementează schema.

Mecanismul existent este stipulat în [Hotărîrea Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.321 din 22 ianuarie 2009](#) "Cu privire la aprobarea Metodologiei determinării, aprobării și aplicării tarifelor la energia electrică produsă din surse regenerabile de energie și biocombustibil", conform prevederilor [Legii energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#).

k) Schema reprezintă o măsură planificată? Cînd va deveni operațională?

Mecanismul descris la litera d) există.

Un nou mecanism bazat pe licitații urmează să fie implementat în anul 2014.

j) Care sînt datele de început și de sfîrșit (durata) stabilite pentru întreaga schemă?

Pentru actuala metodologie tarifară, data de început este ianuarie 2009, fiind în vigoare pînă la adoptarea unui nou mecanism.

m) Există o limită maximă sau minimă a dimensiunii unui sistem pentru ca acesta să fie eligibil?

Pentru moment, nu.

n) Este posibil ca același proiect să primească sprijin de la mai multe scheme? Care sînt măsurile ce pot fi cumulate?

Legislația în vigoare nu interzice aplicarea schemelor de sprijin multiplu, totuși, politicile sînt direcționate spre simplificarea la maximum a schemelor de sprijin.

o) Există scheme regionale/locale? Dacă da, vă rugăm să le detaliați în baza aceluiași criterii.

Prevederile legislației indicate sînt în vigoare pe tot teritoriul Republicii Moldova.

Întrebări specifice privind sprijinul financiar pentru investiții

a) Ce oferă schema (subvenții, subvenții de capital, împrumuturi cu dobîndă redusă, scutiri sau reduceri fiscale, restituiri de impozit)?

Atît schema actuală, cît și schema ce urmează a fi implementată în anul 2014, prevăd tarife reglementate stabilite pentru producătorii care vînd energie din surse regenerabile pe piață.

b) Cine poate beneficia de această schemă? Este o schemă specială pentru anumite tehnologii?

Agenția aprobă tarifele reglementate pentru fiecare tip de tehnologie de energie regenerabilă și biocarbanți, calculate de către producător în baza metodologiei.

c) Se primesc și se soluționează continuu cereri sau există apeluri periodice? Dacă este vorba de apeluri periodice, descrieți, frecvența și condițiile acestora.

În prezent, cererile sînt primite și soluționate în mod continuu. Nu sînt apeluri periodice. Se preconizează trecerea la un sistem bazat pe licitații periodice.

Întrebări specifice pentru certificatele comercializabile

În Moldova nu există scheme pentru certificate comercializabile și nu se intenționează elaborarea acestora pe viitor.

Întrebări specifice pentru tarifele fixe pentru furnizarea de energie din surse regenerabile

a) Care sînt condițiile necesare pentru a beneficia de un tarif fix?

Conform prevederilor [Hotărîrii Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.321 din 22 ianuarie 2009](#) "Cu privire la aprobarea Metodologiei determinării, aprobării și aplicării tarifelor la energia electrică produsă din surse regenerabile de energie și biocombustibil", condițiile care trebuie îndeplinite de solicitant pentru a primi un tarif fix, sînt următoarele:

pînă la sfîrșitul lunii noiembrie a fiecărui an, întreprinderile vor prezenta Agenției calcularea tarifului pentru următorul an;

dacă este bine justificat, tariful este aprobat de Agenție și rămîne în vigoare pentru următorul an.

b) Există un plafon pentru volumul total de energie electrică produsă anual sau de capacitate instalată care poate beneficia de acest tarif?

Nu există.

c) Această schemă ține cont de tehnologia folosită? Care sînt nivelurile tarifelor pentru fiecare tehnologie în parte?

Nu, actuala schemă tarifară nu prevede diferențierea pe tehnologii, însă asigură recunoașterea costurilor, dacă acestea sînt justificate.

d) Există alte criterii în baza cărora se diferențiază tarifele?

Nu există.

e) Cît timp este garantat tariful fix?

Tariful fix este garantat 15 ani, în condițiile [Hotărîrii Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.321 din 22 ianuarie 2009](#).

f) Schema prevede vreo ajustare a tarifelor?

Da, în baza calculelor anuale.

Întrebări specifice pentru licitații

Guvernul va aproba un regulament care să promoveze energia electrică din surse regenerabile printr-o procedură de licitație. Pentru licitații va fi stabilit un preț inițial. Contractele semnate cu participanții cîștigători vor fi valabile pe un termen de 15 ani. Prețurile vor fi stabilite în valută națională, fiind ajustate anual în funcție de inflație/rata de schimb valutar.

a) Care este frecvența și amploarea licitațiilor?

Se preconizează licitarea capacității de 400 MW pînă în anul 2020:

150 MW în perioada 2013-2015;

250 MW în perioada 2016-2019.

În prezent se examinează frecvența și modelul procesului de licitație.

b) Ce tehnologii sînt vizate?

Licitațiile sînt organizate pentru toate tehnologiile. Se preconizează organizarea licitațiilor în conformitate cu următorul program:

Tehnologiile	Eoliană și Solară	Altele	Total
Perioada			
2013-2015	140 MW	10 MW	150 MW
2016-2019	220 MW	30 MW	250 MW

c) Această schemă este integrată cu dezvoltarea rețelelor?

Nu se prevede dezvoltarea rețelei astfel încît să poată susține energia regenerabilă, deoarece volumele acesteia sînt suficient de mici și nu vor distorsiona funcționarea rețelei.

4.4. Scheme de sprijin pentru promovarea utilizării energiei din surse regenerabile pentru încălzire și răcire aplicate de către partea contractantă sau de către un grup de părți contractante.

În prezent nu există un sistem de sprijin specific adoptat, prin urmare nu există nici o obligație prin reglementare și nici un sprijin financiar nu se acordă pentru încălzire și răcire.

a) În ce mod sînt adaptate schemele de sprijin pentru energia electrică produsă din surse regenerabile de energie pentru a încuraja utilizarea cogenerării din surse regenerabile de energie?

Nu există încă nici o schemă de sprijin adoptată în mod specific prin [Legea energiei regenerabile nr.160-XVI din 12 iulie 2007](#), care să încurajeze utilizarea surselor regenerabile în instalații mari de cogenerare. Generarea de energie electrică și de energie termică prin instalațiile de cogenerare existente este recompensată în baza tarifelor reglementate de Agenție.

[Hotărîrea Guvernului nr.102 din 5 februarie 2013](#) "Cu privire la Strategia energetică a Republicii Moldova pînă în anul 2030" și [Hotărîrea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011](#) "Cu privire la Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020" stabilesc principiile și direcțiile principale.

b) Ce scheme de sprijin sînt instituite pentru a încuraja utilizarea încălzirii și răcirii urbane în bază de surse regenerabile de energie?

A se vedea mai sus.

c) Ce scheme de sprijin sînt instituite pentru a încuraja utilizarea pentru încălzire și răcire a instalațiilor de mici dimensiuni în bază de surse regenerabile de energie?

Nu există nici o schemă de sprijin care să vizeze în mod specific încurajarea utilizării surselor regenerabile în încălzirea și răcirea de scară mică.

Proiectul Energie și Biomasă din Republica Moldova, destinat promovării încălzirii și răcirii de scară mică din surse regenerabile de energie, se află în curs de implementare. Rezultatele scontate relevante ale proiectului în ceea ce privește încălzirea și răcirea pe scară mică sînt următoarele:

încălzirea clădirilor publice din zona rurală cu biomasă și crearea piețelor locale de asigurare cu combustibil;

construirea capacității pentru sporirea piețelor de biomasă la nivel regional și local;

promovarea beneficiilor utilizării surselor regenerabile de energie, în special a biomasei, și asigurarea vizibilității rezultatelor proiectului.

Proiectele de cogenerare de scară mică și cele de încălzire în orașe mici și sate reprezintă o problemă importantă pe agenda politică a Guvernului. Va fi acordată prioritate grupurilor vulnerabile din regiunile rurale și urbane sărace pentru ca acestea să profite de oportunitățile de dezvoltare socio-economică durabile prin politici regionale și locale adecvate. Este posibil ca schema principală de sprijin, în acest caz, să fie subvenționarea preliminară finanțată în mod potențial din Fondul de eficiență energetică, dar reglementarea cu privire la această problemă specifică încă urmează să fie elaborată.

d) Ce scheme de sprijin sînt instituite pentru a încuraja utilizarea în procesele industriale a încălzirii și răcirii în bază de surse regenerabile de energie?

Nu există nicio schemă de sprijin care să vizeze în mod specific încurajarea utilizării surselor

regenerabile în sistemele de încălzire și răcire din surse regenerabile de energie în unitățile industriale și cele de construcții.

Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) a creat facilitatea de finanțare în domeniul eficienței energetice în Moldova (MoSEFF). MoSEFF I reprezintă o linie de credit de 20 milioane euro la băncile partenere pentru recreditarea întreprinderilor private, care doresc să investească în tehnologia de economisire a energiei și tehnologiile mai ecologice din sectorul privat. MoSEFF II este o linie de credit de 22 milioane euro, cu același scop, în timp ce MoREFF este un proiect în valoare de 35 milioane euro oferite pentru proiecte de eficiență energetică și valorificare a surselor de energie regenerabilă în sectorul rezidențial.

Proiectul Energie și Biomasă din Moldova, destinat promovării încălzirii și răcirii de scară mică din surse regenerabile de energie, se află în curs de implementare. Rezultatul scontat al proiectului aplicabil pentru industrie și clădiri constă în fundamentul pus pentru stabilirea sistemelor eficiente de încălzire a gospodăriilor casnice și a cogenerării industriale.

Vor fi elaborate reglementările privind susținerea proiectelor aferente utilizării surselor regenerabile de energie pentru încălzire. Guvernul a identificat deja această omitere și va încuraja acțiunile voluntare de valorificare a potențialului existent de energie din surse regenerabile pentru încălzire și răcire, care vor fi susținute prin stimulente fiscale la etapa de investiții, alimentate din Fondul de eficiență energetică, precum și din alte resurse financiare atrase, împrumuturi cu dobândă mică sau scutirea de impozite pentru echipament.

4.5. Scheme de sprijin pentru promovarea utilizării energiei din surse regenerabile în transporturi aplicate de către partea contractantă sau de către un grup de părți contractante.

În prezent nu există un sistem de sprijin specific adoptat, prin urmare nu există nici o obligație reglementată. În ceea ce privește sprijinul financiar, tarifele definite prin prevederile [Hotărârii Consiliului de administrație al Agenției Naționale pentru Reglementare în Energetică nr.321 din 22 ianuarie 2009](#) "Cu privire la aprobarea Metodologiei de stabilire, aprobare și aplicare a tarifelor pentru energia electrică produsă din surse regenerabile de energie și pentru biocombustibili", acestea au aceleași caracteristici care au fost prezentate în punctele 4.3. din prezentul Plan Național.

a) Care sînt obligațiile/obiectivele concrete pe an (pe tip de combustibil sau de tehnologie)?

Nu există obiective anuale concrete. Cu toate acestea, sînt definite obiectivele globale.

[Hotărîrea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011](#) "Cu privire la Programul național pentru eficiența energetică 2011-2020" a stabilit următoarea țintă:

creșterea ponderii biocarburanților pînă la cel puțin 10% din totalul combustibililor utilizați în anul 2020 în toate formele de transport.

Pentru majorarea ponderii de combustibil regenerabil utilizat în transportul rutier în Republica Moldova:

vor fi introduse în legislația primară obligații privind combustibilul din surse regenerabile pentru transport. Acestea vor fi aplicate față de importatorii/furnizorii de combustibil pentru transportul rutier;

importatorii/furnizorii, care nu vor îndeplini aceste cote minime de amestec, vor fi penalizați;

cotele anuale naționale trebuie să fie stabilite în conformitate cu obiectivul anual;

cerințele specifice privind informația despre beneficiile utilizării biocarburanților, precum și un mix de combustibil incluzînd biocarburanții, vor fi introduse în proiectul legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile.

b) Există vreo diferențiere a sprijinului în funcție de tipul de combustibil sau de tehnologie? Există vreun sprijin special pentru biocarburanții care îndeplinesc criteriile de la art.21 alin.(2) din Directiva 2009/28/CE?

În conformitate cu prevederile art.12 lit.a) din [Legea energiei regenerabile nr.160 din 12 iulie 2007](#), Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică aprobă tarife pentru fiecare tip de combustibil regenerabil, calculate de către producători în baza metodologiilor aprobate de Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, care prevăd recuperarea, în termen de pînă la 15 ani, a investițiilor efectuate, cu condiția ca rata de rentabilitate să nu depășească dublul ratei corespunzătoare din sectorul

energetic tradițional. În conformitate cu prevederile [Legii energiei regenerabile](#), prin [Hotărârea nr.321 din 22 ianuarie 2009](#), Agenția a aprobat “Metodologia determinării, aprobării și aplicării tarifelor la energia electrică produsă din surse regenerabile de energie și biocombustibil”. Metodologia este obligatorie pentru toate întreprinderile producătoare de biocombustibil destinat comercializării pe piața produselor petroliere. Aceasta stabilește structura și modul de determinare a veniturilor și cheltuielilor reglementate, modul de determinare, aprobare și aplicare a tarifelor reglementate, precum și procedurile și modul de ajustare a tarifelor aprobate.

4.6. Măsurile specifice pentru promovarea utilizării energiei din biomasă

4.6.1. Aprovizionarea cu biomasă: surse naționale și schimburi comerciale

În prezent, consumul de biomasă în Moldova provine din lemn, culturi agricole (complet exportate sub formă de biocarburanți) și deșeuri agricole.

Tabelul 7

Surse de biomasă în 2009

Sectorul de origine	2009	Volumul resursei naționale ¹⁾	Importul		Exportul	Volumul net	Producția de energie primară (ktep)
			UE	Non-UE	UE/Non-UE		
A)	din care:						
Biomasă din silvicultură: ¹⁾	1. Sursă directă de biomasă lemnoasă din păduri și din alte terenuri împădurite pentru producerea de energie	0	0	0	0	0	0
	2. Sursă indirectă de biomasă lemnoasă pentru producerea de energie	80	0	0	0	80	80
B)	din care:						
Biomasă din agricultură și pescărie	1. Culturi agricole și produse de pescărie livrate direct pentru producerea de energie	25	0	0	25	25	25
	2. Subproduse agricole / reziduuri prelucrate și subproduse de pescărie pentru producerea de energie	157	0	0	0	157	157
C)	din care:						
Biomasă din deșeuri	1. Frațiunea biodegradabilă a deșeurilor urbane solide, inclusiv deșeuri organice (deșeuri biodegradabile provenite din grădini și parcuri, deșeurile alimentare și de bucătărie din gospodării, restaurante, de la firme de catering și puncte de vânzare cu amănuntul, precum și deșeuri similare de la fabricile	0	0	0	0	0	0

	de prelucrare a produselor alimentare) și gaz generat de la fermentarea deșeurilor						
	2. Frațiunea biodegradabilă a deșeurilor industriale (inclusiv hârtie, carton, granule)	0	0	0	0	0	0
	3. Nămol de epurare	0	0	0	0	0	0

Note:

1) Volumul resursei în m³ (dacă este posibil; în caz contrar, a se exprima în alte unități corespunzătoare) pentru categoria A) și pentru subcategoriile acesteia și în tone pentru categoriile B) și C) și subcategoriile aferente.

2) Biomasa din silvicultură trebuie să includă și biomasa din industriile forestiere. În cadrul categoriei de biomasă din silvicultură trebuie incluși, în subcategoriile de origine corespunzătoare, combustibilii solizi prelucrați, precum așchiile, granulele și brichetele.

Tabelul 8

Sursele naționale de biomasă în 2015 și 2020

Sectorul de origine		2015		2020	
		Volumul preconizat resursă națională	Producția de energie primară (ktep)	Volumul preconizat resursă națională	Producția de energie primară (ktep)
A) Biomasă din silvicultură	1. Sursă directă de biomasă lemnoasă din păduri și din alte terenuri împădurite pentru producerea de energie				
	2. Sursă indirectă de biomasă lemnoasă pentru producerea de energie		83,27		86,00
B) Biomasă din agricultură și pescărie	1. Culturi agricole și produse de pescărie furnizate direct pentru producerea de energie		25,00		25,00
	2. Subproduse agricole/ reziduuri agricole prelucrate și produse de pescărie pentru producerea de energie		206,64		248,00
C) Biomasă din deșuri	1. Frațiunea biodegradabilă a deșeurilor urbane solide, inclusiv deșuri biologice (deșuri biodegradabile provenite din grădini și parcuri, deșuri alimentare sau cele provenite din bucătăriile gospodăriilor private, restaurantelor, firmelor de catering		3,80		6,70

	sau din magazine de vânzare cu amănuntul și compatibile cu deșeurile provenite de la fabricile de prelucrare a produselor alimentare) și gaz generat de depozitul de deșeuri				
	2. Frațiunea biodegradabilă a deșeurilor industriale (inclusiv hîrtie, carton, granule)				
	3. Nămol de epurare				

Cifrele din tabelul 8 presupun principiul efortului egal pentru toate tipurile de biomasă pînă în 2020, după cum urmează:

creșterea lineară a biomasei lemnoase de la nivelul de 80 ktep în 2009 la 86 ktep în 2020;

biocarburantul este în prezent exportat (25 ktep). Se presupune că volumul de producție a acestuia va rămîne constant în perioada respectivă. Potrivit celor menționate mai sus, în vederea atingerii obiectivului național stabilit pentru transporturi în 2020, este necesar să se importe biocarburant. Acesta nu este inclus în tabelul de producere autohtonă;

creșterea lineară a produselor secundare agricole de la 157 ktep în 2009 pînă la 248 ktep în 2020; dezvoltarea producerii biogazului de la nivelul zero pînă la 6,7 ktep în 2020.

Valorile pentru consumul de biomasă de bază (2009) și potențialul acesteia pentru 2020 se bazează pe cercetările elaborate de Agenția pentru Eficiență Energetică, cu asistența mediului academic.

În Tabelul 9 se indică suprafața actuală (2009) a terenurilor agricole utilizate pentru creșterea culturilor energetice. Unicul teren agricol utilizat, la moment, este pentru producerea de biocarburanți exportați în Germania și acoperă aproximativ 26000 hectare.

Tabelul 9

Situația terenurilor agricole utilizate pentru culturile energetice în 2009

Terenurilor agricole utilizate pentru culturi energetice	Suprafață (ha)
Teren utilizat pentru arbori cu rotație scurtă (sălcii, plopi)	0
Terenuri utilizate pentru alte culturi energetice, cum ar fi cele de ierboase (ierbăluță, Panicum virgatum, Miscanthus) sorg	26000

4.6.2. Măsurile de creștere a disponibilității biomasei, ținînd seama de alți utilizatori de biomasă (bazate pe agricultură și silvicultură)

Mobilizarea de noi surse de biomasă

a) Precizați suprafața de teren degradat.

Terenurile cu destinație agricolă din Republica Moldova ocupă mai mult de 74% din teritoriul țării (pentru comparație, suprafața medie a acestora în UE este de 50%, în Ucraina – 71% și în România – 60%). Aceasta este cea mai importantă resursă naturală a țării. Circa o pătrime din suprafața totală este supusă diferitor forme de eroziune a solului (RIO20 – Conferința ONU pentru dezvoltarea durabilă (UN CSD), Rio de Janeiro, Brazilia, iunie 2012, Guvernul Republicii Moldova, Raportul național pentru UN CSD 2012 Rio+20). În cifre absolute suprafața acestor terenuri constituie circa 850 mii ha.

b) Precizați suprafața de teren arabil nefolosită.

În baza celui mai recent raport prezentat de Biroul Național de Statistică (Biroul Național de Statistică, 2013, Recensămîntul general agricol din 2011 în Moldova), terenurile agricole neutilizate

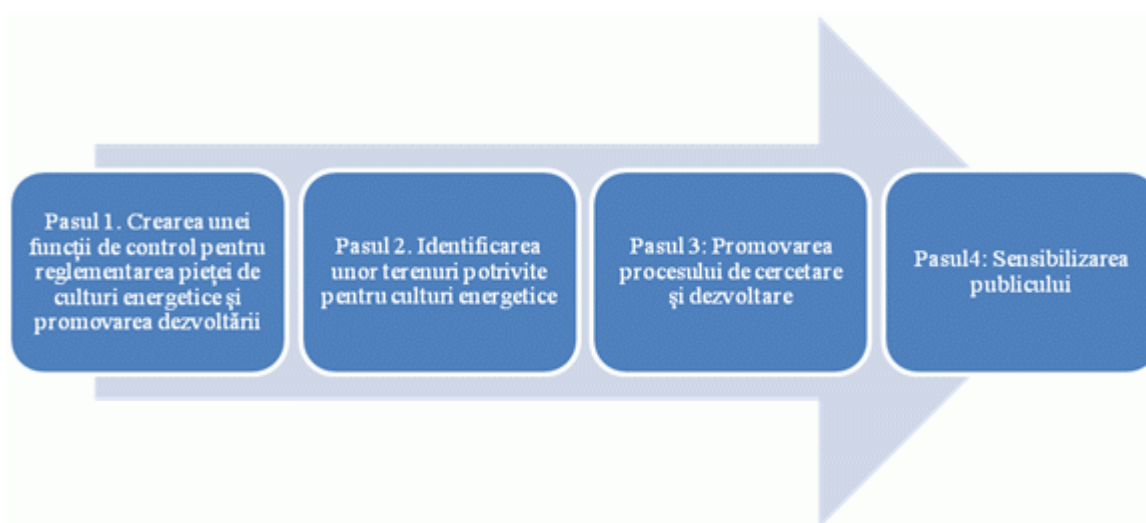
ocupă o suprafață totală de 178846,75 ha.

Terenurile arabile din Republica Moldova reprezintă 73% din suprafața agricolă utilizată (1940135,56 ha). Suprafața agricolă utilizată constituie 86,5% din suprafața totală a exploatațiilor agricole (2243540,02 ha). Cele 13,5% rămase din suprafața totală sînt distribuite între arii de terenuri cu destinație agricolă neutilizate (11%) și "alte suprafețe" (2,5%), inclusiv păduri (0,3%), clădiri, ogrăzi, drumuri (1,8%) și alte terenuri (0,4%). Din totalul suprafeței agricole neutilizate (248398,27 ha), circa 72% constituie teren arabil neutilizat, ceea ce echivalează cu 178846,75 ha.

c) Există măsuri planificate pentru încurajarea utilizării în scopuri energetice a terenurilor arabile nefolosite, a terenurilor degradate etc.?

În prezent, nu există legislație specifică privind biomasa în Republica Moldova. Ministerul Economiei va elabora în curînd mai multe acte normative care vor include reglementările tehnice privind biomasa. Acestea vor include și măsuri de încurajare a utilizării în scopuri energetice a terenului arabil nefolosit, a terenului degradat etc.

Procesul care va dirija dezvoltarea în cauză este ilustrat mai jos

d) Este planificată utilizarea în scopuri energetice a anumitor materii prime deja disponibile (precum gunoiul de grajd)?

Următoarele două locații au funcționat:

Locația	Substratul	Capacitatea kWel	Motivul nefuncționării
Colonița	Gunoi de grajd de la bovine	80	Litigii asupra dreptului de proprietate și producătorul de energie electrică
Vadul lui Vodă	Gunoi de grajd de la păsări	800	Din cauza problemelor economice ale fabricii avicole

Acest combustibil primar, care este deja disponibil, ar trebui să fie utilizat fie în aceleași locații, fie în locații noi pe viitor.

e) Există vreo politică specifică de promovare a producerii și utilizării biogazului? Ce tipuri de utilizare sînt promovate (încălzire locală, încălzire urbană, rețea de biogaz, integrarea în rețeaua de gaz natural)?

Politica Guvernului este de a utiliza biogazul pentru producerea de energie electrică/termică, mai degrabă decît pentru injectare în rețeaua de gaze naturale.

f) Ce măsuri sînt planificate în vederea îmbunătățirii tehnicilor de gestionare a pădurilor pentru a spori la maximum, în mod durabil, volumul de biomasa provenit din păduri

(Recomandările sunt disponibile în raportul emis de Grupul de lucru ad hoc II al Comitetului forestier permanent în iulie 2008 privind mobilizarea și utilizarea eficientă a lemnului și reziduurilor lemnoase pentru producerea de energie. Raportul poate fi descărcat de pe http://ec.europa.eu/agriculture/fore/publi/sfc_wgii_final_report_072008_en.pdf)? Cum va fi îmbunătățită gestionarea pădurilor pentru a stimula dezvoltarea pe viitor? Ce măsuri sînt planificate pentru a spori la maximum volumul existent de biomasă și care pot fi deja puse în practică?

perfecționarea sistemului de colectare, analiză și stocare a datelor privind aprovizionarea cu și utilizarea biomasei;

standardizarea utilizării, producerii și a calității produselor din biomasă;

promovarea cercetării și dezvoltării tehnologice în domeniul biomasei;

sensibilizarea publicului prin intermediul media, a conferențelor, materialului educațional;

utilizarea asistenței tehnice internaționale pentru experiență internațională, educație și identificarea celor mai disponibile tehnici și echipamente;

elaborarea studiilor de fezabilitate:

studii de fezabilitate privind suprafețele de teren potrivite și a tipurilor de culturi potrivite pentru Moldova;

studiu de fezabilitate pentru conversia centralelor de cogenerare pe bază de gaz în centrale de cogenerare pe bază de biomasă;

impactul utilizării energiei din biomasă asupra altor sectoare.

Impactul asupra altor sectoare

a) Cum va fi monitorizat impactul utilizării în scopuri energetice a biomasei asupra altor sectoare bazate pe agricultură și silvicultură? Care sînt tipurile de impact respective? (Dacă este posibil, furnizați și informații cu privire la efectele cantitative.) Se intenționează pe viitor monitorizarea acestor tipuri de impact?

Impactul utilizării biomasei pentru producerea de energie va fi, în primul rînd, investigat în cadrul studiilor de fezabilitate efectuate în contextul viitoarei legislații privind biomasa. Cerințele de monitorizare vor fi detaliate în legislație atît din punctul de vedere al colectării datelor, cît și al prelucrării datelor.

Monitorizarea continuă se va efectua prin intermediul supravegherii cu regularitate a producerii din lemn, producerii de resturi sau deșeuri lemnoase, prin supravegherea prețurilor de achiziție a lemnului de foc (monitorizarea achiziționării de bușteni rotunzi din pădurile aflate în proprietate privată), monitorizarea utilizării biomasei lemnoase la unitățile energetice și monitorizarea detaliată a comerțului exterior și a angajării forței de muncă, precum și impactul asupra valorii adăugate în industria lemnului și a mobilei.

În cazul biomasei forestiere, vor fi aplicate principiile gestionării durabile a pădurii, care asigură funcțiile economice, ecologice și sociale ale pădurilor pentru toate activitățile de management forestier. Atunci cînd se extrage mai mult lemn și deșeuri lemnoase pentru energie, se va ține cont de durabilitatea locației, inclusiv impactul asupra biodiversității, fertilității locației, protecției solului și a cumpenei apelor.

b) Ce gen de dezvoltare se preconizează în alte sectoare bazate pe agricultură și pe silvicultură care ar putea avea un impact asupra utilizării în scopuri energetice? (De exemplu, îmbunătățirea eficienței/productivității ar putea crește sau scădea volumul de subproduse disponibile pentru utilizare în scopuri energetice?)

Se preconizează o creștere pe viitor a cererii de lemn și deșeuri lemnoase, în special pentru producerea de energie. Aspectele de durabilitate, competitivitate a industriilor forestiere, eficiența și viabilitatea economică și fragmentarea, organizarea și motivarea proprietarilor de pădure reprezintă provocările majore pentru exploatarea lemnului.

O orientare importantă de dezvoltare în industria lemnului ar putea consta în utilizarea optimă a lemnului și a utilizării eficiente a energiei. Volumul de reziduuri lemnoase pe piață s-ar putea reduce semnificativ în cazul în care industria lemnului și a mobilei se vor îndrepta spre producerea de energie verde (energie electrică și/sau termică).

Energie eoliană:												
instalații terestre (onshore)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
instalații în larg (offshore)												
Biomasă:												
solidă												
biogaz	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Biolichide*)												
TOTAL	11,0	58,0	16,0	81,0	16,0	81,0	16,0	81,0	16,0	81,0	16,0	81,0
din care în cogenerare	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

*) Trebuie luate în considerare doar cele care respectă criteriile de durabilitate (a se vedea art.5 alin.(1) ultimul paragraf din Directiva 2009/28/CE).

Tabelul 12

Estimarea contribuției totale preconizate (capacitate instalată, producția brută de energie electrică) a fiecărei tehnologii de producere a energiei din surse regenerabile în Republica Moldova la atingerea obiectivelor obligatorii pentru 2020 și la traiectoria orientativă interimară privind ponderea energiei din surse regenerabile în energia electrică 2015-2020

Anii	2015		2016		2017		2018		2019		2020	
	MW	GWh	MW	GWh	MW	GWh	MW	GWh	MW	GWh	MW	GWh
Hydroenergie:												
<1 MW												
1 MW - 10 MW												
>10 MW	16,00	81,00	16,00	81,00	16,00	81,00	16,00	81,00	16,00	81,00	16,00	81,00
din care prin pompare:												
energia geotermală												
Energia solară:												
fotovoltaică												
concentrată												
Energia mareelor, valurilor și oceanelor												
Energia eoliană:												
instalații terestre (onshore)			9,30	23,26	44,19	110,49	79,08	197,7	113,9	284,9	148,86	372,16

Geotermală												
hidrotermală												
Total	237	245,8	254,6	263,5	273,3	283,1	292,9	302,7	312,6	322,4	332,2	342,0
din care: încălzire urbană ²⁾	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
din care: biomasă în gospodărie ³⁾	237,0	242,0	247,0	251,0	256,0	261,0	266,0	271,0	276,0	280,0	285,0	290,0

Note:

1) Trebuie luate în considerare doar cele care respectă criteriile de durabilitate (a se vedea art.5 alin.(1) ultimul paragraf din Directiva 2009/28/CE).

2) Încălzirea și/sau răcirea urbană din totalul consumului de încălzire și răcire pe bază de energie din surse.

3) Din consumul total de încălzire și răcire pe bază de energie din surse regenerabile.

Energia din surse regenerabile folosită pentru încălzire și răcire va fi produsă preponderent din biomasă, sub formă de lemn, deșeuri de lemn și deșeuri agricole. Energia solară termală este o altă sursă sigură, care urmează să contribuie la producerea de energie din surse regenerabile. Se așteaptă o creștere lentă în producerea de energie solară termală până la 8 ktep către anul 2020.

Încălzirea centralizată are o aplicare limitată doar în municipii. În prezent nu se produce energie termică centralizată din surse regenerabile, centralele CET-1, CET-2 și CET-Nord funcționând pe bază de gaze naturale. Nu se așteaptă modificarea situației actuale până în anul 2020. După anul 2020 vor fi investigate posibilitățile de creare a unei CET noi sau de conversie a celor vechi.

Tabelul 14

Estimarea contribuției totale preconizate a fiecărei tehnologii de producere a energiei din surse regenerabile în Republica Moldova, la atingerea obiectivelor obligatorii pentru 2020 și la traiectoria orientativă interimară privind ponderea energiei din surse regenerabile în sectorul transporturilor 2010-2020¹⁾

Anii	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Bioetanol /bio-ETBE							1,95	3,89	5,84	7,79	9,73	11,68
din care biocarburanți ²⁾ art.21 alin.(2)												
din care importuri ³⁾							1,95	3,89	5,84	7,79	9,73	11,68
Biomotorină							4,47	8,94	13,41	17,88	22,35	26,82
din care biocarburanți ⁴⁾ art.21 alin.(2)												
din care importuri ⁵⁾							4,47	8,94	13,41	17,88	22,35	26,82
Hidrogen obținut din surse regenerabile												
Energie electrică din surse regenerabile								1	2	2	3	4

din care transport rutier								1	2	2	3	4
din care: transport nerutier												
Altele (precum biogaz, uleiuri vegetale etc.) – vă rugăm precizați												
din care: biocarburanți ⁶⁾ art.21 alin.(2)												
Total							6,42	13,83	21,25	27,67	35,08	42,5

Note:

- 1) Pentru biocarburanți se ia în considerare doar cele care respectă criteriile de durabilitate.
- 2) Biocarburanții prevăzuți la art.21 alin.(2) din Directiva 2009/28/CE.
- 3) Din volumul întreg de bioetanol/bio-ETBE.
- 4) A se vedea nota ³⁾ din tabelul 13.
- 5) A se vedea nota ¹⁾ la prezentul tabel.
- 6) A se vedea nota ³⁾ din tabelul 13.

Energia din surse regenerabile pentru sectorul transporturi va proveni din biomotorină, bioetanol și energie electrică din surse regenerabile. În Republica Moldova deja se produce biomotorină, însă, în prezent, este exportată în Germania, prin urmare, nu este luată în considerare la definirea obiectivului indicativ.

Bioetanolul va fi importat inițial în volum de 2 ktep în 2015 și va spori pînă la 12 ktep către anul 2020. Biomotorina, la fel, va fi importată inițial în volum de 4 ktep în 2015 și va spori pînă la 27 ktep în 2020. Energia electrică din surse regenerabile în sectorul transporturilor, sub formă de transport rutier electric, se preconizează să atingă volumul total de 4 ktep în 2020.

Costul politicii de promovare a energiei din surse regenerabile în sectorul transporturi include cheltuielile pentru producerea de energie electrică din surse regenerabile pentru mijloacele de transport suplimentar la cheltuielile pentru importul de biocarburanți. Cheltuielile totale pentru perioada respectivă vor însuma circa 35 milioane euro.

5.2. Contribuția totală preconizată datorită măsurilor de eficientizare energetică și de economisire de energie la atingerea obiectivelor obligatorii pentru 2020 și la traiectoria orientativă interimară privind ponderea energiei din surse regenerabile în energia electrică, în încălzire și răcire, precum și în transporturi

Comparația între consumul final brut de energie în cadrul scenariului adițional de eficiență energetică și cel din scenariul de referință (Tabelul 1 din prezentul Plan național) relevă faptul că realizarea măsurilor de eficiență energetică va reuși să diminueze consumul final brut estimat de energie la finele deceniului actual cu 533 ktep, ceea ce constituie 20% din consumul final brut de energie în scenariul de referință pentru anul 2020. Combinat cu diverse măsuri pentru a sprijini integrarea energiei din surse regenerabile, măsurile de eficiență energetică vor ajuta Republica Moldova să atingă obiectivul obligatoriu stabilit de Comunitatea Energetică de 17% energie din surse regenerabile în consumul final brut de energie și chiar să depășească acest obiectiv. Comparat cu consumul global de energie în anul 2009, consumul brut de energie în 2020 va crește ușor de la 2071 ktep pînă la 2160 ktep, presupunînd concomitent o redistribuire a contribuției fiecărui sector. Sectorul de încălzire și răcire își va modifica ușor poziția de la 59,1% pînă la 58,24%, consolidînd astfel postura de lider, iar sectorul de energie electrică își va întări poziția de la 13,8% pînă la 19,3%, în timp ce consumul în transporturi nu numai că își va

diminua contribuția sa (de la 27% pînă la 22,4%), dar și se va reduce de la 561 ktep pînă la 485 ktep.

5.3. Evaluarea impactului

Selectarea surselor potrivite pentru producerea de energie electrică este prezentată în tabelul 15.

Tabelul 15

Caracteristicile tehnologiilor de producere a energiei electrice din surse regenerabile

Sursa	Potențialul pentru Moldova	Accesibilitate – nivel național/ local	În competiție cu alți utilizatori
Energia eoliană	Da	Național	Nu
Energia produsă de hidrocentrale	Da	Național	Nu
Biogaz (exclusiv gazul din deșeuri)	Da	Național	Nu
Energia solară fotovoltaică	Da	Național/populația urbană	Încălzitoare de apă în baza energiei solare în cazul localităților urbane
Deșeuri menajere (gaz produs din deșeuri)	Da	Concentrat în orașe	În competiție cu producerea de energie termică

Creșterea energiei electrice din surse regenerabile va fi generată preponderent de energia eoliană și, parțial, de biogaz. Potrivit estimărilor, energia electrică din surse regenerabile va fi generată din sursa eoliană începînd cu anul 2016, iar din biogaz – în anul 2015. Nivelul actual (2009) de energie electrică regenerabilă este de 2%, fiind produsă de hidrocentrale mici. Moldova ar putea să atingă obiectivul indicativ stabilit de 10% pentru energia electrică din surse regenerabile în 2020, care este o contribuție planificată pentru realizarea obiectivului global obligatoriu (17%) fără a fi nevoită să recurgă la transferuri statistice.

Motivul propunerii de a utiliza biogazul în locul deșeurilor menajere rezidă în faptul că, biogazul a fost utilizat în Moldova în trecut, prin urmare, implementarea tehnologiei este mai ușor de realizat.

Tabelul 16

Evaluarea costurilor adiționale determinate de producerea energiei electrice din surse regenerabile și a beneficiilor

	Unitatea de măsură	Energia eoliană	Deșeuri	Biogaz	Energia solară fotovoltaică
Durata anuală de producție la sarcină maximă	ore	2,500	8,000	7,500	1,300
Eficiența energiei electrice	ore	2,500	3,200	3,000	1,300
Capacitatea pe instalație	MW	2,30	50,00	5,60	1,00

Cost pe instalație	milioane euro	3,33	172,50	14,00	1,80
Cost pe MW	milioane euro/MW	1,45	3,45	2,50	1,80
Durata ciclului de viață	ani	20,00	25,00	25,0	15
Cost pe TEP	EUR/TEP	1,076	1,940	1,499	2,754
Cost pe MWh	EUR/MWh	92,52	167,00	129	237
Producție estimată 2020	MWh	372,160		30,000	
Costuri 2020	euro 2012	34,433,259		3,867,485	
Costuri evitate 2020(1)	euro 2012	18,868,512		1,521,000	
Extra costuri 2020	euro 2012	15,564,747		2,346,485	
Extra costuri 2020	euro 2012/ MWh	3,69			
Cantități evitate de CO ₂ 2020(2)	tone CO ₂	241,296			

Note:

1. Se presupune că noile capacități de generare a energiei electrice din surse regenerabile vor înlocui exclusiv o parte din energia electrică importată, deoarece, într-o anumită măsură, volumul de energie electrică produsă în regim de cogenerare va rămâne intact. În calculele efectuate, a fost utilizat prețul importurilor la un nivel de 50 €/MWh (50,7 €/MWh pentru 2012, este aproape egal cu prețul de piață din România: 50 €/MWh pentru 2011 și 2012), și un curs de schimb valutar (leu/euro) de 16,08 (martie 2013). Întrucât costul importului este mai mic în raport cu cel de producere internă și, probabil, mai mic decât costul marginal al producției interne pe termen lung, acest scenariu este unul conservativ.

2. Folosind un factor mediu de emisie a mixului de generare pentru 2020 de 0,6 tone CO₂/MWh.

Un calcul alternativ este prezentat în tabelul 17 în cazul ipotezei simplificatoare în care în 2020 vor fi instalați 400 MW energie electrică exclusiv din sursa eoliană.

Tabelul 17

Costuri de producere aferente integrării a 400 MW capacitate de producere energie electrică din sursă eoliană

	Unitatea de măsură	Energia eoliană	Deșeuri	Biogaz	Energia solară fotovoltaică
Costuri 2020 (400 MW energie eoliană)	Euro 2012	91,936,802		3,867,485	
Costuri evitate 2020	Euro 2012	50,378,927		1,521,000	
Extra costuri 2020 (400 MW energie eoliană)	Euro 2012	41,557,875		2,346,485	
Extra costuri 2020 (400 MW energie eoliană)	Euro 2012/ MWh	9,05			

Notă:

În cazul în care obiectivul va fi atins, rezultă următoarele consecințe:

se profilează un efect pozitiv indirect asupra PIB și asupra angajării forței de muncă, deoarece se presupune efectuarea unui volum minim de investiții de 250 milioane euro. Costul investiției corespunde atingerii aproximativ a 10% energie electrică din surse regenerabile. În cazul în care vor fi dezvoltate 400 MW, investițiile necesare vor depăși 600 milioane euro;

vor fi economisite circa 242 ktone de CO₂ în 2020;

în termeni de extracosturi în cadrul sectorului energetic pot fi pronosticate 3 efecte diferite:

costurile pentru extinderea/consolidarea rețelei: Potrivit estimărilor efectuate de ECA, capacități mai mici de 400 MW energie din surse regenerabile – energiei electrice pot fi conectate fără a fi necesare investiții majore; prin urmare, pentru anul 2020 aceste extracosturi potențiale sînt neglijabile;

costuri de producere: extracosturile pentru utilizatorul final se estimează la nivel de 3,69 euro/MWh în 2020, după cum este indicat în tabelul 16. În acest caz, creșterea medie a tarifului pentru consumatorul final va constitui mai puțin de 5%. În cazul instalării capacităților pentru producerea de 400 MW de energie din surse regenerabile, acestea vor produce o creștere pînă la 9,05 euro/MWh (tabelul 17) care se va solda cu o majorare a tarifului pentru consumatorul final mai mică de 10%;

costul de echilibrare este foarte dificil de estimat în condițiile specifice ale Republicii Moldova. Valorile indicative/benchmarking privind costurile de echilibrare în UE cu greu pot fi utilizate ca referință, deoarece depind esențial de situația concretă (de condițiile și regulile detaliate pentru echilibrarea sistemului, poarta de închidere a pieței pentru ziua următoare și a celei intrazilnice), respectiv, de structura pieței (concurența existentă între actori pe piețele care contribuie la echilibrare). Astfel, pentru a realiza o contribuție de 10% a energiei din surse regenerabile, prețurile în vestul Europei (Regatul Unit al Marii Britanii, Spania, Germania, Italia) variază între 2 și 6 euro/MWh. Aceste cifre pot deveni relevante pentru Republica Moldova doar în condițiile succesului implementării obiectivului strategic al conexiunii (sincron/asincron) cu sistemul ENTSO-E ceea ce va asigura accesul la procurarea concurențială a mijloacelor de echilibrare din piața internă a UE.

Energie din surse regenerabile în transporturi

Sectorul transporturi din Moldova nu consumă carburanți din surse regenerabile (potrivit datelor din anul de referință 2009). Cantitatea de biocarburant, care deja se produce în Moldova, este exportată în Germania. Energia regenerabilă în acest sector va fi asigurată din importurile de biocarburanți și din producția internă de energie electrică din surse regenerabile.

Se presupune că motorina și benzina comercializată pe piață vor rămîne cu aceeași cotă ca în anul 2009: circa 70% pentru motorină și 30% pentru benzină. Consumul total de energie înregistrat în anul 2009 a fost de 561 ktep.

În continuare se presupune că se va menține proporția între biodieselul și bioethanolul importate și va fi aceeași cu cea actuală între motorină și benzină. Importurile estimate sînt incluse în tabelul 18. Prima linie indică cantitatea de biocarburant necesară pentru a atinge cota de 10% de energie din surse regenerabile în sectorul transporturilor. Se presupune că nivelul de amestec pentru motorină și benzină va fi același (10%) în perioada respectivă.

Tabelul 18

Importurile preconizate de carburanți

Importuri	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Biocarburanți (ktep)	0	0	0	0	0	0	6,4	12,8	19,3	25,7	32,1	38,5

Bioetanol (ktep)	0	0	0	0	0	0	1,9	3,9	5,8	7,8	9,7	11,7
Biodiesel (ktep)	0	0	0	0	0	0	4,5	8,9	13,4	17,9	22,4	26,8
Biodiesel (milioane litri)	0	0	0	0	0	0	5,7	11,3	17,0	22,7	28,4	34,0
Bioetanol (milioane litri)	0	0	0	0	0	0	3,5	7,0	10,4	13,9	17,4	20,9

Costul politicii de utilizare a sursei regenerabile în sectorul transporturi se referă, parțial, la producerea de energie electrică regenerabilă pentru transport, echivalând cu circa 4,5 milioane euro în perioada respectivă, suplimentar la costurile biocarburanților de import după cum este prezentată în tabelul 19.

Tabelul 19

Costurile asociate cu politicile energiei din surse regenerabile în transporturi

Importuri	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Biodiesel (milioane litri)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,7	11,3	17,0	22,7	28,4	34,0
Bioetanol (milioane litri)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	3,5	7,0	10,4	13,9	17,4	20,9
Costul bioetanolului (milioane euro)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,7	3,4	5,1	7,5	9,4	10,9
Costul biodieselului (milioane euro)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	6,1	12,2	18,0	24,4	30,9	37,9
Costul total (milioane euro)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	7,8	15,6	23,2	31,9	40,3	48,8
Costul pentru bioetanol dolari SUA/100 L	43,0	57,0	65,0	64,0	64,0	64,0	64,0	64,0	64,0	70,0	70,0	68,0
Costul pentru biodiesel dolari SUA/100 L	110,0	118,0	125,0	140,0	140,0	140,0	140,0	140,0	138,0	140,0	142,0	145,0
Costul pentru bioetanol EUR/100 L	33,0	43,8	49,9	49,2	49,2	49,2	49,2	49,2	49,2	53,8	53,8	52,2
Costul pentru biodiesel EUR/100 L	84,5	90,7	96,0	107,6	107,6	107,6	107,6	107,6	106,0	107,6	109,1	111,4
Importul evitat de petrol (milioane litri)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	2,6	5,2	7,9	10,5	13,1	15,7
Costul importului de petrol evitat (milioane euro)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,3	2,6	3,9	5,6	7,0	8,2
Importul evitat de motorină	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,1	10,1	15,2	20,3	25,3	30,4

(milioane litri)												
Costul importului de motorină evitat (milioane euro)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,4	10,9	16,1	21,8	27,6	33,8
Costul net total (milioane euro)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1	2,2	3,2	4,5	5,6	6,8

Costul pentru un litru de bioetanol și biodiesel importat este, practic, același ca și pentru un litru de motorină și petrol. Totuși, valoarea calorică a bioetanolului și biodieselului este mai mică decât cea a petrolului și motorinei. Ceea ce înseamnă că va fi necesar să se importe o cantitate mai mare de biocarburanți pentru a asigura același volum de energie la ieșire. Tabelul 20 prezintă diferența în densitate și valoarea calorică pentru diferiți combustibili.

Tabelul 20

**Valoarea calorică, densitatea și conținutul energetic
pentru diferite tipuri de combustibili**

	Valoarea calorică (MJ/kg)	Densitatea (kg/L)	Conținutul energetic per volum (MJ/L)
Benzină/Petrol	47,3	0,66	31,2
Etanol	29,7	0,79	23,5
Motorină	44,8	0,82	36,7
Biodiesel	37,3	0,88	32,8

Acest fapt implică un cost al politicii de circa 30 milioane euro pentru consumatorii finali.

Energia din surse regenerabile în domeniul energiei termice

Potrivit celor menționate mai sus, ponderea energiei din surse regenerabile în sectorul de încălzire și răcire trebuie să fie destul de mare pentru a garanta atingerea cotei globale de 20% a energiei din surse regenerabile. Aceasta înseamnă 27% în consumul de energie regenerabilă pentru încălzire și răcire. Ponderea acestora în anul 2009 a constituit 20%, ceea ce înseamnă că mai rămâne de majorat cu 7 puncte procentuale.

De asemenea, în conformitate cu cele menționate mai sus, producerea de energie termică se bazează în prezent pe deșeuri agricole și de lemn; opțiunea cu cel mai mic cost ar fi sporirea anume a acestui tip de energie termică. Pentru diversitate și accesibilitate mai mare în mixul de energie termică pentru Moldova este inclusă, la fel, energia solară. Prin urmare, extra costul potențial pentru utilizatorii finali în acest caz este neglijabil.

5.4. Întocmirea prezentului Plan național și urmărirea implementării acestuia

a) În ce mod au fost implicate autoritățile regionale și/sau locale și/sau orașele în elaborarea prezentului Plan național? Au fost implicate și alte părți interesate?

La etapa de pregătire și punere în discuție a prezentului Plan național au fost implicați reprezentanți ai autorităților administrației publice locale, precum și trei agenții de dezvoltare regională (care activează în partea de Centru, de Nord și de Sud a țării în subordinea Ministerului Dezvoltării Regionale și Construcțiilor). Reprezentanții organizațiilor menționate s-au implicat activ în activitatea grupului de lucru, reuniunile cărora au fost organizate sub egida Ministerului Economiei, cu participarea

Agenției pentru Eficiență Energetică.

La etapa de elaborare a prezentului Plan național au fost invitați reprezentanții altor părți interesate, inclusiv Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică, Î.S. “Moldelectrica”, Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor, Universitatea Tehnică a Moldovei, Ministerul Mediului, Agenția pentru Protecția Consumatorului, Biroul Național de Statistică, operatorii rețelelor de distribuție (ÎM Gas Natural Fenosa SA, SA Red Nord, SA Red Nord-Vest), societatea civilă etc. Elaborarea Planului național a fost sprijinită integral de echipa de consultanți de la AF Consult, în cadrul proiectului finanțat de Ambasada Suediei.

b) Există planuri de dezvoltare a unor strategii regionale/locale cu privire la energia din surse regenerabile? Dacă da, ați putea oferi o explicație în acest sens? În cazul în care sînt delegate competențe importante la nivel regional/local, ce mecanisme vor asigura respectarea obiectivului național?

Prezentul document reprezintă primul Plan național de acțiuni în domeniul energiei din surse regenerabile, elaborat de Republica Moldova și prezentat Secretariatului Comunității Energetice.

În conformitate cu prevederile [Legii nr.142 din 2 iulie 2010](#) cu privire la eficiența energetică (art.18), autoritățile administrației publice locale au obligația să asigure elaborarea, coordonarea și aprobarea propriilor programe de îmbunătățire a eficienței energetice peste fiecare 3 ani, care să includă componenta energiei regenerabile. Programul local în domeniul eficienței energetice stabilește politicile de îmbunătățire a eficienței energetice la consumatorii finali pe teritoriul din jurisdicția administrației locale.

În conformitate cu capitolul VII secțiunea 2 din Programul național pentru eficiență energetică 2011-2020, ([Hotărîrea Guvernului nr.833 din 10 noiembrie 2011](#)) “Managerii energetici, cu suportul Agenției pentru Eficiență Energetică, vor elabora programele locale de îmbunătățire a eficienței energetice la fiecare trei ani și planurile anuale de acțiuni privind implementarea măsurilor de eficiență energetică.”

În baza planurilor locale de îmbunătățire a eficienței energetice, managerii energetici vor elabora anual planuri locale de acțiuni pentru eficiență energetică, care vor include acțiuni concrete în vederea realizării obiectivelor indicative definite de planurile locale de îmbunătățire a eficienței energetice și vor contribui la asigurarea conformității cu obiectivele stabilite de prezentul Plan național. Acțiunile incluse în planurile locale de îmbunătățire a eficienței energetice vor fi finanțate din contul proiectelor existente/planificate (cu implicarea asistenței din partea donatorilor) sau din contul bugetului local/public național.

Cel de al doilea Plan național de acțiuni în domeniul energiei din surse regenerabile, care urmează a fi elaborat pentru Republica Moldova, va ține cont de Programul local de eficiență energetică (va conține componența energiei regenerabile) întocmite pentru perioada de referință.

Angajamentul autorităților administrației publice locale din Republica Moldova de a majora utilizarea energiei regenerabile pe teritoriile de jurisdicție nu are doar caracter obligatoriu definit de Planul național de acțiuni în domeniul energetic din surse regenerabile/Programul local de eficiență energetică, dar și aspect voluntar. În perioada de elaborare a Planului național de acțiuni în domeniul energetic din surse regenerabile, 10 orașe din Republica Moldova au semnat Convenția primarilor – o inițiativă comunitară, potrivit căreia semnatarii Convenției își asumă răspunderea să îndeplinească și să depășească obiectivul UE de a reduce pînă în anul 2020 emisiile de dioxid de carbon cu 20%. Prin urmare, în decursul anului ce urmează după semnarea Convenției, autoritățile administrației publice locale urmează să prezinte Comisiei Europene un plan de acțiuni privind energia durabilă în care să fie indicate acțiunile-cheie pe care autoritățile administrației publice locale intenționează să le întreprindă.

c) Explicați desfășurarea consultațiilor publice în procesul de întocmire a prezentului Plan național.

Ministerul Economiei și Agenția pentru Eficiență Energetică au format un grup de lucru cu participarea principalelor părți interesate din sectorul energetic al Republicii Moldova.

Acest grup de lucru a elaborat primul proiect, pus în discuție la două reuniuni organizate în acest scop și au agreat versiunea finală. Conform acordului Ministerul Economiei și Agenția pentru Eficiență Energetică au distribuit documentul în cauză părților interesate.

În baza comentariilor de la părțile interesate și publicului larg prezentul Plan național va fi corectat corespunzător și prezentat Guvernului.

d) Indicați punctul de contact național /autoritatea sau organismul național responsabil(ă) de urmărirea prezentului Plan național?

În conformitate cu articolul 26 din [Legea nr.142 din 2 iulie 2010](#) cu privire la eficiența energetică, autoritatea națională responsabilă de elaborarea și monitorizarea prezentului Plan național este Agenția pentru Eficiență Energetică din subordinea Ministerului Economiei. Ministerul Economiei asigură coordonarea și asistența necesară pentru desfășurarea acestor activități.

e) Dispuneți de un sistem de monitorizare, inclusiv indicatori pentru măsurile și instrumentele individuale, pentru a urmări implementarea prezentului Plan național? Dacă da, ne puteți oferi mai multe detalii cu privire la acest sistem?

Sistemul de monitorizare a prezentului Plan național este în proces de elaborare. Sistemul va fi gestionat de Agenția pentru Eficiență Energetică și va permite documentarea și urmărirea fiecărei surse de energie regenerabilă introdusă în sector. Costurile constituie un aspect important pentru Guvern, inclusiv costurile de construcție pentru introducerea și dezvoltarea energiei din surse regenerabile (de exemplu, cazane sau turbine eoliene, panouri solare etc.). Sistemul de monitorizare va permite analiza prețurilor de consum pentru energia din surse regenerabile (examinând, totodată, formarea și evoluția lor), precum și costurile statului pentru introducerea energiei din surse regenerabile (de exemplu, costurile de subvenționare, costurile scutirilor fiscale, costurile informaționale etc.).

Sistemul va oferi posibilitatea de a observa influența măsurilor cuprinse de Planul național de acțiuni privind eficiența energetică și Planul național de acțiuni în domeniul energetic din surse regenerabile (de exemplu, a cerinței impuse importurilor de carburanți în ceea ce privește cota de biocarburanți) asupra prețurilor de consum.